

โครงการจัดทำสื่อ ๖๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ภาคเรียนที่ ๑ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล.....เลขที่.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการจัดทำสื่อ ๖๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ภาคเรียนที่ ๑ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล..... เลขที่.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่..... โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สารบัญ

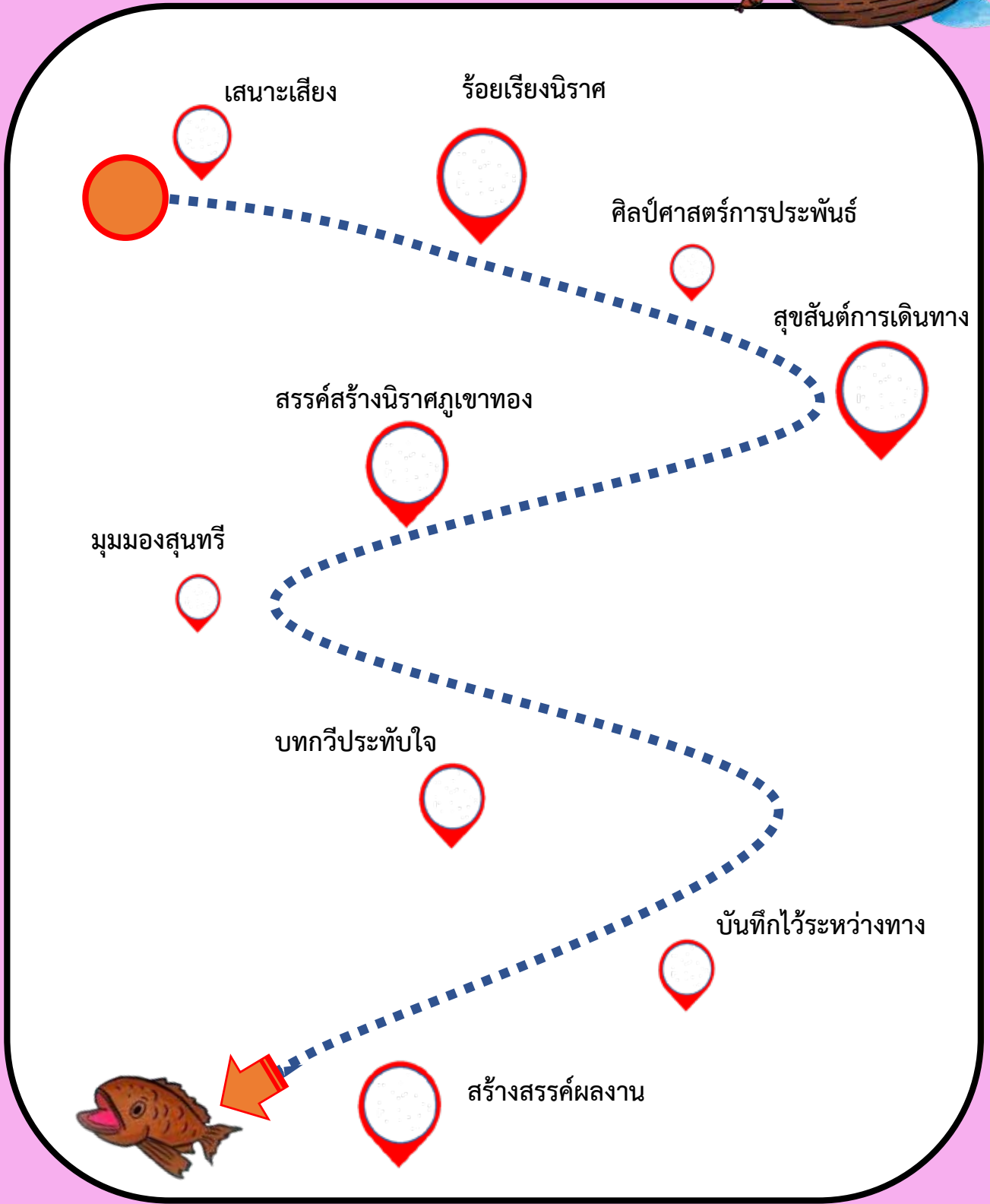
	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ระหว่างทางบันทึก	๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เสนาะเสียง (๑)	๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เสนาะเสียง (๒)	๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ร้อยเรียงนิราศ	๑๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ศิลปศาสตร์การประพันธ์	๑๗
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง สุขสันต์การเดินทาง	๒๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง สรรสร้างนิราศภูเขาทอง (๑)	๓๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง สรรสร้างนิราศภูเขาทอง (๒)	๓๗
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง สรรสร้างนิราศภูเขาทอง (๓)	๔๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง สรรสร้างนิราศภูเขาทอง (๔)	๔๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง มุมมองสุนทรี	๕๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง บทกวีประทับใจ	๕๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง บันทึกไว้ระหว่างทาง	๖๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง เสนอผลงานสร้างสรรค์	๗๔
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า	๗๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง อ่านคำไพเราะ (๑)	๗๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง อ่านคำไพเราะ (๒)	๗๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๑)	๘๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๒)	๘๗
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๓)	๘๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง ตระจงใจความงามสื่อสาร (๑)	๙๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ตระจงใจความงามสื่อสาร (๒)	๙๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง เล่าขานเรื่องราว	๙๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง แพรวพราวที่ศนะ (๑)	๑๐๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง แพรวพราวที่ศนะ (๒)	๑๑๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง วากยะฝึกฝน (๑)	๑๑๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง วากยะฝึกฝน (๒)	๑๑๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง วากยะฝึกฝน (๓)	๑๒๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง วากยะฝึกฝน (๔)	๑๒๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง ค้นหาหนังสือเล่มโปรด	๑๓๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เกลาความคิดด้วยคำคม	๑๓๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง สำนวนของไทย	๑๓๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง สำนวนของไทย (๒)	๑๓๗
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สื่อสารได้ใช้ภาษา	๑๓๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง สุภาพิตพระร่วง (๑)	๑๔๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง สุภาพิตพระร่วง (๒)	๑๔๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ท่วงทีคำสอน	๑๔๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง เนื้อหาน่าคิด (๑)	๑๔๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง เนื้อหาน่าคิด (๒)	๑๖๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง เนื้อหาน่าคิด (๓)	๑๘๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง พินิจวรรณศิลป์ (๑)	๑๘๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง พินิจวรรณศิลป์ (๒)	๑๘๖
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง ยลยินทัศน์ (๒)	๑๙๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๖ เรื่อง สรรพสาระสาร	๑๙๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๘ เรื่อง ส่งผ่านโลกออนไลน์ (๒)	๑๙๗
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๐ เรื่อง ปราดเปรื่องเรื่องศาสน์ (๑)	๑๙๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๑ เรื่อง ปราดเปรื่องเรื่องศาสน์ (๒)	๒๐๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๒ เรื่อง เก่งกาจวิเคราะห์วิจารณ์	๒๐๑

คณะผู้จัดทำ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ระหว่างทางบันทึก

ใบความรู้ “เสียงสระ”

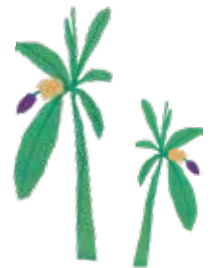
เสียงสระ คือ เสียงก้องที่เปล่งออกมาทางปาก โดยลมไม่ถูกกักหรือถูกบีบให้ผ่านช่องแคบใด ๆ ในปาก เสียงสระในภาษาไทยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. สระเดี่ยว คือ สระที่ออกเสียงโดยอวัยวะในช่องปากอยู่ในตำแหน่งเดียวตลอดเสียง มี ๑๘ เสียง ดังนี้

สระสั้น	สระยาว
ิ	ี
เ-ะ	เ-
แ-ะ	แ-
ุ	ู
เ-อะ	เ-อ
-ะ	-า
ุ	ู
โ-ะ	โ-
เ-าะ	-อ

๒. สระประสม คือ สระที่ออกเสียงโดยอวัยวะที่ใช้ออกเสียงอยู่ในตำแหน่งมากกว่า ๑ ตำแหน่ง สระประสมมี ๓ เสียง ได้แก่

เีย	เกิดจากการประสม	ี	กับ	-ะ
เื้อ	เกิดจากการประสม	ู	กับ	-ะ
ัว	เกิดจากการประสม	ู	กับ	-ะ

หมายเหตุ : ตัวอักษรไทย ๔ ตัว คือ ฤ ฦ ฎ ฏ เดิมจัดเป็นรูปสระตามแบบภาษาสันสกฤต แต่การใช้อักษร ทั้ง ๔ รูป ในภาษาไทยนั้นไม่เคยปรากฏแทนเสียงสระโดยลำพัง หากเป็นตัวอักษรที่แทนเสียงพยัญชนะประสม กับเสียงสระ เทียบได้กับเสียง ริ หรือ รี้ รือ ลี ลือ จึงเป็นตัวอักษรแทนพยัญชนะ เช่น ฤติ ฤดู หรืออักษรที่ประสมกับพยัญชนะอื่นได้ เช่น กฤษณา พฤษภา

ใบความรู้ “รูปและเสียงพยัญชนะ”

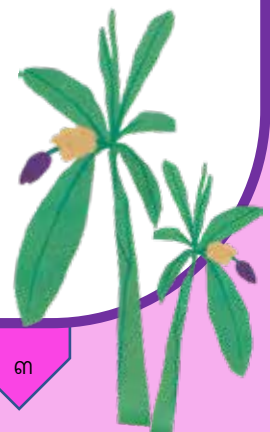
เสียงพยัญชนะ คือ เสียงที่เปล่งออกจากลำคอแล้วกระทบอวัยวะต่าง ๆ ในช่องปาก เช่น เพดานอ่อน เพดานแข็ง ปุ่มเหงือก ลิ้น ริมฝีปาก ฟัน เป็นต้น พยัญชนะไทยมีทั้งหมด ๔๔ รูป ๒๑ เสียง ดังนี้

รูปพยัญชนะ

ก	ข	ฃ	ค	ค	ฅ	ง	จ	ฉ	ช	ซ
ฌ	ญ	ฎ	ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ	ด	ต	ถ
ท	ธ	น	บ	ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ	ม
ย	ร	ล	ว	ศ	ษ	ส	ห	ฬ	อ	ฮ

เสียงพยัญชนะ

๑. /ก/	ได้แก่	ก
๒. /ค/	ได้แก่	ข ฃ ค ค ฅ
๓. /ง/	ได้แก่	ง
๔. /จ/	ได้แก่	จ
๕. /ช/	ได้แก่	ฉ ช ฉ
๖. /ซ/	ได้แก่	ซ ศ ษ ส
๗. /ด/	ได้แก่	ฎ ด
๘. /ต/	ได้แก่	ฏ ต
๙. /ท/	ได้แก่	ฐ ฑ ฒ ถ ฑ ธ
๑๐. /น/	ได้แก่	ณ น
๑๑. /บ/	ได้แก่	บ
๑๒. /ป/	ได้แก่	ป
๑๓. /พ/	ได้แก่	ผ พ ภ
๑๔. /ฟ/	ได้แก่	ฝ ฟ
๑๕. /ม/	ได้แก่	ม
๑๖. /ย/	ได้แก่	ญ ย
๑๗. /ร/	ได้แก่	ร
๑๘. /ล/	ได้แก่	ล ฬ
๑๙. /ว/	ได้แก่	ว
๒๐. /อ/	ได้แก่	อ
๒๑. /ฮ/	ได้แก่	ห ฮ

ใบความรู้ “พยัญชนะต้น”

พยัญชนะต้น คือ เสียงพยัญชนะที่ปรากฏหน้าสระในพยางค์หนึ่ง ๆ พยัญชนะต้นมี ๒ ประเภท คือ

๑. **พยัญชนะต้นเดี่ยว** หมายถึง เสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ออกเสียงพยัญชนะเพียงเสียงเดียว โดยเสียงพยัญชนะไทยทั้ง ๒๑ เสียง สามารถปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด

๒. **พยัญชนะควบกล้ำหรือพยัญชนะกล้ำ** หมายถึง เสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ออกเสียงพยัญชนะ ๒ เสียงติดต่อกัน โดยไม่มีเสียงสระคั่น เสียงพยัญชนะควบกล้ำมี ๑๑ คู่ ดังนี้

๑) /ปร/	เช่น	ปรุง ปรับ แปร
๒) /ปล/	เช่น	ปลา แปล ปลอดภัย
๓) /ตร/	เช่น	ตรง ตรา ไตร
๔) /กล/	เช่น	กลาง กล้า ไกล
๕) /กร/	เช่น	กรง กรู กรับ
๖) /กว/	เช่น	กว้าง เกวียน ไกว
๗) /พล/	เช่น	เพลง พลุ โพล่
๘) /พร/	เช่น	พราย พรึก ไพธ
๙) /คล/	เช่น	เคลื่อน คล้อย เขต
๑๐) /คร/	เช่น	ใคร คร้ว ขริม
๑๑) /คว/	เช่น	ควาย เคว้ง ขวาง

หมายเหตุ : อักษรนำ คือ พยัญชนะ ๒ ตัวเรียงกันและตัวหน้ามีอิทธิพลนำเสียงวรรณยุกต์ของตัวที่ตามมา ตัวหน้าจะเป็นอักษรสูงหรืออักษรกลาง ตัวที่ตามมาเป็นอักษรเดี่ยวเท่านั้น อักษรมี ๒ ประเภท คือ

๑. ไม่ออกเสียงตัวอักษรที่นำ (เมื่อ ห นำอักษรเดี่ยว หรือ อ นำ ย แต่เสียงวรรณยุกต์ของพยางค์เป็นไปตามเสียงตัว ห หรือ อ ที่นำ) เช่น หมึง หมู หลาน แหวน อย่า อยู่ อย่าง อยาก

๒. ออกเสียงตัวอักษรที่นำ (พยัญชนะตัวที่นำออกเสียงประสมกับสระอะ และออกเสียงเป็นพยางค์เบา พยัญชนะตัวที่สองประสมกับสระและพยัญชนะสะกดตามที่ปรากฏ)

ใบความรู้ “พยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด”

พยัญชนะท้าย หรือตัวสะกด หมายถึง เสียงพยัญชนะที่ปรากฏอยู่ท้ายพยางค์หรือท้ายคำ มีทั้งหมด ๘ เสียง หรือ ๘ मात्रา ได้แก่

แม่ก	/ก/	ประกอบด้วย	ก ข ค ฃ
แม่กง	/ง/	ประกอบด้วย	ง
แม่กบ	/บ/	ประกอบด้วย	บ ป พ ภ
แม่กด	/ต/	ประกอบด้วย	ด จ ช ซ ฎ ฏ ฐ ฒ ฑ ต ฉ ถ ท ฐ ศ ส ษ
แม่กน	/น/	ประกอบด้วย	น ณ ญ ร ล ฬ
แม่กม	/ม/	ประกอบด้วย	ม
แม่เกย	/ย/	ประกอบด้วย	ย
แม่เกว	/ว/	ประกอบด้วย	ว

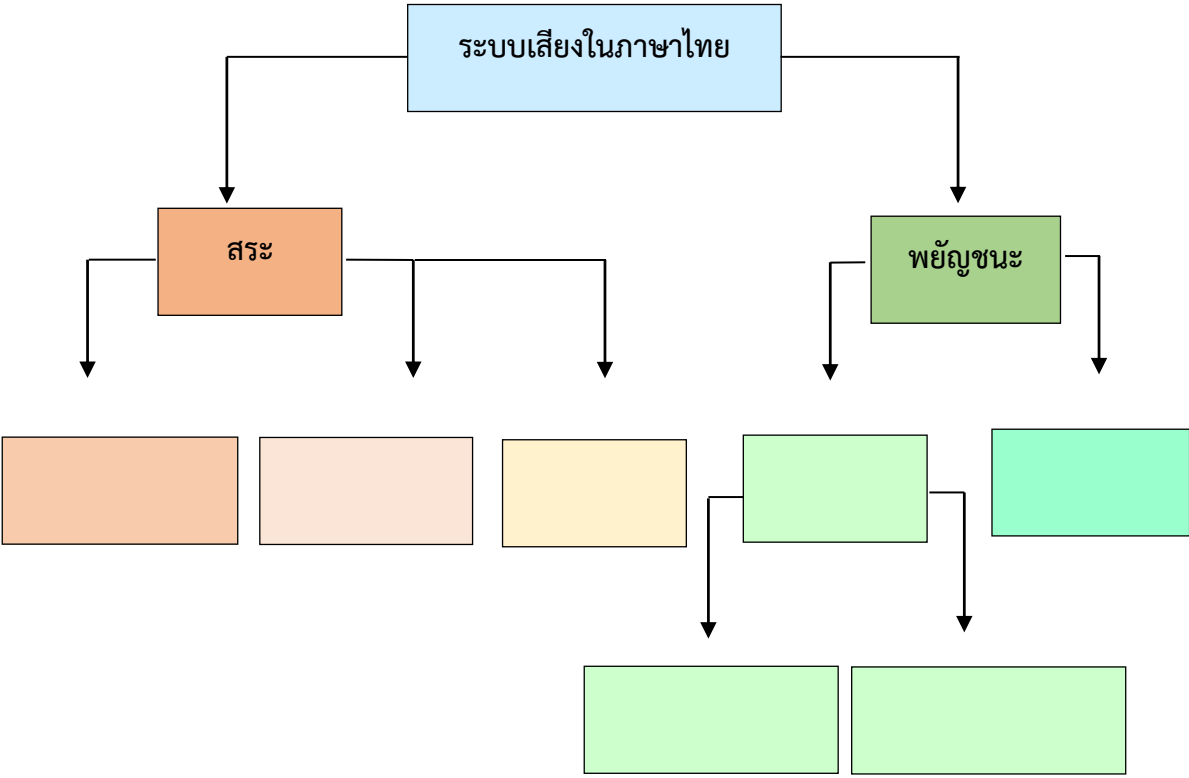
ทั้งนี้ พยัญชนะไทยที่ไม่ใช่เป็นตัวสะกด ได้แก่ ผ ฝ ฉ ฌ ห อ ฮ

ใบงาน
 “แผนภาพความคิดระบบเสียงในภาษาไทย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังมโนทัศน์ระบบเสียงในภาษาไทย พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

ใบงาน “แบบสังเกตการออกเสียงสระ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับการออกเสียงของสระแต่ละข้อ

สระ	ลักษณะการออกเสียง	
	ริมฝีปากห่อ	ริมฝีปากไม่ห่อ
๑. อะ		
๒. อา		
๓. อี		
๔. อึ		
๕. อึ		
๖. อือ		
๗. อุ		
๘. อู		
๙. เอะ		
๑๐. เอ		
๑๑. แอะ		
๑๒. แอ		
๑๓. โอะ		
๑๔. โอ		
๑๕. เอะ		
๑๖. ออ		
๑๗. เออะ		
๑๘. เออ		
๑๙. อัวะ		
๒๐. อัว		
๒๑. เอือะ		
๒๒. เอือ		
๒๓. เอียะ		
๒๔. เอีย		

ใบความรู้ “ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย และเสียงวรรณยุกต์”

ไตรยางศ์

พยัญชนะไทยทั้ง ๔๔ รูป แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม หรือที่เรียกว่า “ไตรยางศ์” ตามระดับเสียง สูง กลาง ต่ำ ดังนี้

๑. **อักษรสูง** มี ๑๑ ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ฎ ผ ฝ ศ ษ ส ห
๒. **อักษรกลาง** มี ๙ ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ
๓. **อักษรต่ำ** มี ๒๔ ตัว ซึ่งแบ่งออกเป็น อักษรต่ำคู่ และอักษรต่ำเดี่ยว ดังนี้
 - ๓.๑ **อักษรต่ำคู่** หมายถึง อักษรต่ำที่มีเสียงคู่กับอักษรสูง มี ๑๔ ตัว ดังนี้

อักษรต่ำคู่	อักษรสูง
ค ค ฌ	ช ช
ซ ฉ	ฉ
ซ	ศ ษ ส
ฑ ฒ ท ธ	ฐ ฏ
พ ภ	ผ
ฟ	ฝ
ฮ	ห

๓.๒ **อักษรต่ำเดี่ยว** หมายถึง อักษรต่ำที่ไม่มีเสียงคู่กับอักษรสูง มี ๑๐ ตัว ดังนี้ ง ญ ณ น
ม ย ร ล ว พ

ใบความรู้ “ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย และเสียงวรรณยุกต์” (ต่อ)

คำเป็น คำตาย

คำเป็น คำตาย มีประโยชน์ต่อการผันวรรณยุกต์และแต่งคำประพันธ์ ซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ลักษณะ	คำเป็น	คำตาย
๑. ไม่มีตัวสะกด	ประสมด้วยสระเสียงยาว เช่น กา ปี โอ	ประสมด้วยสระเสียงสั้น เช่น จู นะ โต้ะ ณ ฐ ก็
๒. มีตัวสะกด	- มีตัวสะกดอยู่ในแม่กง กน กม เกย เกอว เช่น กุ้ง ตัน จาม เสย ดาว - พยางค์ที่ประสมด้วยสระ ำ ใ ไ- เ-า เช่น คำ ไค ไว เช้า	ประสมด้วยมาตราตัวสะกดอยู่ในแม่กก กบ กต เช่น ตาก ลบ มัด

เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาจากลำคอเป็นเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เสียงดนตรี” ซึ่งทำให้คำหรือพยางค์ที่มีระดับเสียงต่างกัันนั้นมีความหมายต่างกัันด้วย วรรณยุกต์ในภาษาไทย มี ๕ เสียง แต่มี ๔ รูป ดังนี้

๓.๑ เสียงวรรณยุกต์ มี ๕ เสียง ได้แก่

เสียงสามัญ	ได้แก่	วาน ดี เธอ
เสียงเอก	ได้แก่	จาก ปี ขบ
เสียงโท	ได้แก่	สู้ ด้วย พี่
เสียงตรี	ได้แก่	น้ำ ล้าง รัก
เสียงจัตวา	ได้แก่	เสือ ถุง จำ

๓.๒ รูปวรรณยุกต์ มี ๔ รูป ได้แก่

๑. ' เรียกว่า ไม้เอก
๒. ˊ เรียกว่า ไม้โท
๓. ˋ เรียกว่า ไม้ตรี
๔. ˊˋ เรียกว่า ไม้จัตวา

***หมายเหตุ เสียงสามัญ ไม่มีรูปวรรณยุกต์

ใบความรู้

“ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย และเสียงวรรณยุกต์” (ต่อ)

หลักการเขียนวรรณยุกต์ มีดังนี้

๑. เขียนบนส่วนท้ายของพยัญชนะต้น เช่น น่อง ไก่ แต่ถ้าพยัญชนะต้นเป็นอักษรควบหรืออักษรนำ ให้เขียนบนส่วนท้ายของพยัญชนะต้นตัวที่ ๒ เช่น กว้าง เขม่า เป็นต้น

๒. ถ้าพยัญชนะต้นมีรูปสระอยู่ข้างบน ให้เขียนรูปวรรณยุกต์บนส่วนท้ายของพยัญชนะต้น เช่น เชื่อง เกลี้ยง นี้ เป็นต้น

ข้อสังเกตเรื่องวรรณยุกต์

๑. คำทุกคำมีเสียงวรรณยุกต์ แต่บางคำมีรูปวรรณยุกต์ บางคำไม่มีรูปวรรณยุกต์ เช่น

ไก่ เสียงวรรณยุกต์เอก รูปวรรณยุกต์เอก

ขาว เสียงวรรณยุกต์จัตวา ไม่มีรูปวรรณยุกต์

๒. บางคำรูปกับเสียงวรรณยุกต์ตรงกัน บางคำต่างกัน เช่น

จั่ว เสียงวรรณยุกต์เอก รูปวรรณยุกต์เอก

วุ้น เสียงวรรณยุกต์ตรี รูปวรรณยุกต์โท

๓. บางคำสะกดเหมือนกัน แต่เสียงวรรณยุกต์ต่างกัน ทำให้ความหมายต่างกันด้วย เช่น

แยง เสียงวรรณยุกต์สามัญ ไม่มีรูปวรรณยุกต์

แย่ง เสียงวรรณยุกต์โท รูปวรรณยุกต์เอก

แย้ง เสียงวรรณยุกต์ตรี รูปวรรณยุกต์โท

๔. พื่นเสียง หมายถึง คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ แต่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ พื่นเสียงของอักษรทั้ง ๓ หมู่ มีดังนี้

อักษรสูง	คำเป็น	พื่นเสียง	จัตวา
	คำตาย	พื่นเสียง	เอก
อักษรกลาง	คำเป็น	พื่นเสียง	สามัญ
	คำตาย	พื่นเสียง	เอก
อักษรต่ำ	คำเป็น	พื่นเสียง	สามัญ
	คำตาย (สระเสียงสั้น)	พื่นเสียง	ตรี
	คำตาย (สระเสียงยาว)	พื่นเสียง	โท

ใบความรู้
“ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย และเสียงวรรณยุกต์” (ต่อ)

การผันวรรณยุกต์

อักษร ๓ หมู่	คำเป็น/ คำตาย	เสียงวรรณยุกต์					พื้นเสียง
		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา	
อักษรกลาง	คำเป็น	ปา	ป่า	ป้า	ป๊า	ป๋า	สามัญ
	คำตาย	-	กะ	กัะ	ก๊ะ	กัะ	เอก
อักษรสูง	คำเป็น	-	ข่าว	ข่าว	-	ข่าว	จัตวา
	คำตาย	-	สะ	สัสะ	-	-	เอก
อักษรต่ำ	คำเป็น	รุง	-	รุง	รุง	-	สามัญ
	คำตาย (สระ เสียงสั้น)	-	-	คะ	คะ	คะ	ตรี
	คำตาย (สระ เสียงยาว)	-	-	โนต	โน้ต	โน้ต	โท

ใบงาน “ไตรยางศ์”

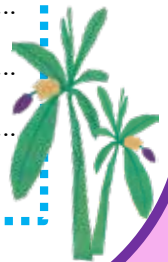
คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุหมู่อักษรของคำที่กำหนดให้

๑. ไก่แจ้
๒. เสือขาว
๓. ข้าวสวย
๔. เรือใบ
๕. ช้างเผือก

ใบงาน “เสียงวรรณยุกต์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุเสียงวรรณยุกต์ของคำที่กำหนดให้

๑. ท้องฟ้า
๒. พัดลม
๓. นาฬิกา
๔. ทุ่งหญ้า
๕. โน้ตเพลง
๖. นกนางเขน
๗. แก้วอี้
๘. หมูทอด
๙. สายลม
๑๐. แก้วน้ำ

บัตรกิจกรรมที่ ๑

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนศึกษาบัตรกิจกรรมที่ ๑ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ในประเด็น “ความแตกต่างของบทประพันธ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของกวี”

๒. นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

เดือนสิบเอ็ดเสรีจระพระวสา

รับฐินภิญโญโมทนา

ชุลีลาลงเรือเหลื่ออาลัย

ออกจากวัดทัศนาวาส

เมื่อตรุษสารทพระพรษาได้อาศัย

สามฤดูอยู่ดีไม่มีภัย

มาจำไกลอารามเมื่อยามเย็น ฯ

(นิราศภูเขาทอง)

พระฟังคำน้ำเนตรลงพรากพราก คิดถึงยากยามวิโยคยิ่งโศกศัลย์

แถลงเล่าลูกยาสาระพัน

จนพากันมาบรรทมที่ร่มไทร

แม่ของเจ้าเขาเป็นเชื้อผีเสื้อสมุทร

ขึ้นไปจุดฉวยบิดาลงมาได้

จึงกำเนิดเกิดกายสายสุดใจ

จนเจ้าได้แปดปีเข้านี้แล้ว

ไปเปิดประตูคูหาถ้าเขาเห็น

ตายหรือเป็นว่าไม่ถูกเลยลูกแก้ว

แม้สินสมุทรสุดสวาทพ่อคลาดแคล้ว

ไม่รอดแล้วบิตุรงค์ก็คงตาย ฯ

(พระอภัยมณี)

บัตริยกรรมที่ ๒

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาบัตริยกรรมที่ ๒ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ในประเด็น “ความแตกต่างของบทประพันธ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รัก”
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

ถึงบางจากจากวัดพลัดพี่น้อง
เพราะรักใคร่ใจจิตไม่ยี่ดเย็น
ถึงบางพลุกคิดถึงคู่มืออยู่ครอง
ถึงบางพลัดเหมือนพี่พลัดมาขัดเคือง

มามีหมองม้วนหน้าไม่ฝ่าฝืน
จำต้องขึ้นใจพรากรมาจากเมือง
เคยใส่ซองส่งให้ล้วนใบเหลือง
ทั้งพลัดเมืองพลัดสมรมาร้อนรน ฯ

(นิราศภูเขาทอง)

พระอภัยใจอ่อนถอนสะอื้น
แม่ผีเสื้อเมื่อไม่เห็นในใจเลย
คิดถึงน้องสองชนกที่ปกเกล้า
ด้วยพลัดพรากรจากมาเป็นช้านาน

อุตสาห์ฝืนพักตร์ว่านิจจาเอ๋ย
พี่ไม่เคยอยู่ในถ้าให้รำคาญ
จะสร้อยเศร่าโศกาน่าสงสาร
ไม่แจ้งการว่าข้างหลังเป็นอย่างไร ฯ

(พระอภัยมณี)

บัตรกิจกรรมที่ ๓

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนศึกษาบัตรกิจกรรมที่ ๓ จากนั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม ในประเด็น “ความแตกต่างของบทประพันธ์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่”

๒. นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

จนแจ่มแจ้งแสงตะวันเห็นพันธุ์ผัก ให้นำรักบรรจงส่งเกสร
เหล่าบัวเฝื่อนแลสล้างริมทางจร ก้ามกุ้งซ่อนเสียดสาหร่ายใต้คงคา
สายตึงแกมแซมสลับต้นตับเต่า เป็นเหล่าเหล่าแลรายทั้งซ้ายขวา
กระจับจอกดอกบัวบานผกา ดาษดาดูขาวดั่งดาวพราย ฯ

(นิราศภูเขาทอง)

นางผีเสื้อเหลิ้อโกรธโลดทะเลลิ่ง โตดั่งหนึ่งยุคนธร์ขุนไศล
ลุยทะเลโครมครามตามออกไป สมุทรไทแทบจะลุ่มถล่มทลาย
เหล่าละเมาะเกาะขวางหนทางยักษ์ ภูเขาหักหินหลุดซุดฉลาย
เสียงครึกครื้นคลื่นลุ่มขุ่นกุ่มกาย ผีเสื้อร้ายริบริดไม่หยุดยีน ฯ

(พระอภัยมณี)

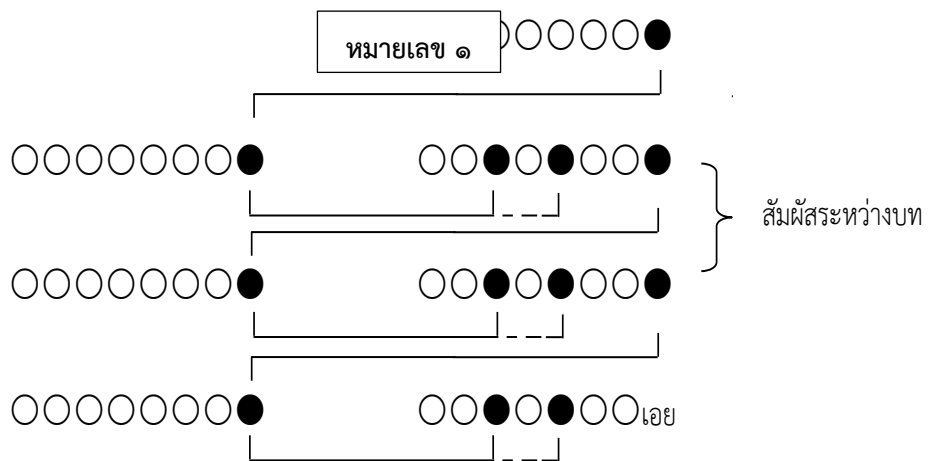
ใบความรู้ “ลักษณะคำประพันธ์ของกลอนนิราศ”

นิราศภูเขาทอง แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนนิราศ ลักษณะบังคับของกลอนนิราศ มีดังนี้

๑. ขึ้นต้นด้วยวรรครับ
๒. จำนวนคำ และสัมผัสบังคับเหมือนกลอนสุภาพ (ดังภาพฉันทลักษณ์ด้านล่าง)
๓. จำนวนบทจะแต่งกี่บทก็ได้ แต่จะลงท้ายคำในบทสุดท้ายว่า “เอ๋ย”

ฉันทลักษณ์กลอนนิราศ

ใบความรู้ “ศิลปะการประพันธ์”

หมายเลข ๑

ศิลปะการประพันธ์

ศิลปะการประพันธ์ หรือวรรณศิลป์ หมายถึง การสร้างสรรค์วรรณคดีให้มีไพเราะ ความสวยงาม โดยใช้กลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ และการใช้ภาพพจน์

๑. การเล่นเสียง หมายถึง การสรรคำให้มีเสียงสัมผัสเป็นพิเศษกว่าปกติ เพื่อให้เกิดทำนองเสียงที่ไพเราะ และอวดฝีมือของกวี การเล่นเสียงมีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะ การเล่นเสียงสระ และการเล่นเสียงวรรณยุกต์

๑.๑ การเล่นเสียงพยัญชนะ คือ การใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันหลายพยางค์ติด ๆ กัน เช่น “ดูน้ำว้างกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน”

จากคำประพันธ์ข้างต้นจะเห็นว่า มีการเล่นเสียงพยัญชนะ

- เสียงพยัญชนะ /กล/ ในคำว่า เกลียว - กลอก - กลับ
- เสียงพยัญชนะ /ช/ ในคำว่า ฉอก - ฉาด - ฉัด

๑.๒ การเล่นเสียงสระ คือ การใช้คำคล้องจองที่มีเสียงสระเดียวกัน (อาจมีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน แต่เสียงวรรณยุกต์ต่างกันได้ ถ้ามีเสียงสะกดก็ต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน) หลาย ๆ พยางค์ติดกัน เช่น “อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง

จากคำประพันธ์ข้างต้นจะเห็นว่า มีการเล่นเสียงสระ

- เสียงสระอือ + แม่กน ในคำว่า ยืน - หมื่น
- เสียงสระเอา ในคำว่า เท่า - เสา
- เสียงสระอุ ในคำว่า อยู่ - คู่

๑.๓ การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คือ การใช้คำที่ไ่ระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับเป็นชุด ๆ ไป เช่น

“จิบจับเจ้าเจ้าเจ้า	รังมา
จอกจาบจันจรรจา	จำจำ
เค้าค้อยค้อยคอยหา	เห็นโทษ
ซอนซอนซอนสรวิหน้า	นั่งเร้าเอาขวัญ”

(โคลงอักษรสามหมู่ : พระศรีมโหสถ)

จากคำประพันธ์ข้างต้นจะเห็นว่า มีการเล่นเสียงวรรณยุกต์

- เจ้า - เจ้า - เจ้า (เสียงสามัญ - เอก - โท)
- จัน - จรร (เสียงเอก - สามัญ)
- จา - จำ - จำ (เสียงสามัญ - เอก - โท)
- ค้อย - ค้อย - คอย (เสียงตรี - โท - สามัญ)
- ซอน - ซ่อน - ซ้อน (เสียงสามัญ - โท - ตรี)

ใบความรู้ “ศิลปะการประพันธ์”

หมายเลข ๒

ศิลปะการประพันธ์

ศิลปะการประพันธ์ หรือวรรณศิลป์ หมายถึง การสร้างสรรค์วรรณคดีให้มีไพเราะ ความสวยงาม โดยใช้กลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ และการใช้ภาพพจน์

๒. การเล่นคำ

คือ การสรุปร้อยคำมาเรียงร้อยในคำประพันธ์ โดยพลิกแพลงให้เกิดความหมายพิเศษและ แปลกออกไป จากที่ใช้กันอยู่ ที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ การเล่นคำพ้อง การเล่นคำซ้ำ และการเล่นคำเชิงถาม

๒.๑ การเล่นคำพ้อง คือ การนำคำพ้องมาใช้คู่กันให้เกิดความหมายที่สัมพันธ์กัน เช่น

“เห็นโศกใหญ่ใกล้น้ำระกำแผง ทั้งรักแข่งแซมสวาทประหลาดเหลือ
เหมือนโศกใหญ่ใกล้น้ำระกำเจือ เพราะรักเรือแรมสวาทมาคลาดคลาย”

คำว่า โศก ระกำ รัก และ สวาท คำประพันธ์บาทแรกเป็นชื่อต้นไม้ ได้แก่ ต้นโศก ต้นระกำ ต้นรัก ต้นสวาท

ส่วนคำว่า โศก ระกำ รัก และสวาท ในคำประพันธ์สองบาทที่สอง หมายถึง ความรู้สึก ได้แก่ ความโศก ความระกำ (ความตรมใจ ความทุกข์) ความรัก และสวาท (ความพอใจ)

๒.๒ การเล่นคำซ้ำ คือการนำคำคำเดียวมาใช้ซ้ำ ๆ ในที่ใกล้ ๆ กัน เพื่อย้ำความหมายของข้อความ ให้นหนักแน่นมากขึ้น เช่น

“บ้างพลุ่งพลุ่งรุ่งววงเหมือนงกเกวียน ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหวางวน”

การเล่นคำซ้ำที่ปรากฏในคำประพันธ์ คือ พลุ่งพลุ่ง เวียนเวียน คว้างคว้าง

๒.๓ การเล่นคำเชิงถาม (การใช้ประโยคคำถามเชิงวาทศิลป์) คือ การเรียงถ้อยคำให้เป็นประโยคเชิงถาม แต่เจตนาที่แท้จริงไม่ได้ถาม เพราะไม่ต้องการคำตอบ แต่ต้องการเน้นให้ข้อความมีน้ำหนัก ดึงดูดความสนใจ และให้ผู้ฟังติดตาม เช่น

“เปลก็ไกวดาบก็แกว่งแข็งหรือไม่ ไม่อวดหยิ่งหญิงไทยมิใช่ชั่ว
ไหนไถลากกรากกร้าไหนทำคร้าว ไซ้รู้จักแต่จะยั่วผิวเมื่อไร”

การเล่นคำเชิงถามที่ปรากฏในคำประพันธ์นี้คือ “แข็งหรือไม่” และ “ไซ้...เมื่อไร” เป็นคำถามที่ยั่วให้ผู้อ่านสะดุดคิดว่า ที่จริงนั้นผู้หญิงไทยแข็งแรงและมีความสามารถมากกว่าการใช้เสน่ห์ผูกมัดใจสามีอย่างที่มีก่เข้าใจกัน

ใบความรู้ “ศิลปะการประพันธ์”

หมายเลข ๓

ศิลปะการประพันธ์

ศิลปะการประพันธ์ หรือวรรณศิลป์ หมายถึง การสร้างสรรค์วรรณคดีให้มีไพเราะ ความสวยงาม โดยใช้กลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ และการใช้ภาพพจน์

๓. การใช้ภาพพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำเพื่อสร้างจินตภาพ (ภาพในใจ) แก่ผู้อ่าน โดยการเรียบเรียงถ้อยคำ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้พิเศษกว่าการเรียงลำดับคำ หรือการใช้ความหมายของคำตามปกติ ภาพพจน์ที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต และการเลียนเสียงธรรมชาติ

๓.๑ **อุปมา** คือ การเปรียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยนำสิ่งสองสิ่งต่างจำพวกกันแต่มีลักษณะเด่นเหมือนกันมาเปรียบเทียบกับกัน ใช้คำแสดงความเปรียบว่า เหมือน คล้าย ดัง เป็นต้น เช่น

“ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก กลับกระฉอกฉลาดฉัดฉวัดเฉวียน

บ้างพลุ่งพลุ่งวู่วางเหมือนงวงเกวียน ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน”

เปรียบการไหลของน้ำที่หมุนเป็นวงกลมเหมือนล้อเกวียน

๓.๒ **อุปลักษณ์** คือ การเปรียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยนำสิ่งสองสิ่งต่างจำพวกกันแต่มีลักษณะเด่นเหมือนกันมาเปรียบเทียบกับกันเช่นเดียวกับอุปมา มักใช้คำแสดงความเปรียบว่า คือ เป็น เช่น

“ทหารเป็นรั้วของชาติ”

เปรียบทหารผู้ดูแลปกป้องประเทศว่าเป็นรั้วของประเทศ

๓.๓ **บุคคลวัต** (บุคคลสมมุติ) คือ การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต พืช สัตว์ หรือความคิดที่เป็นนามธรรม ให้มีความคิด ความรู้สึก และแสดงออกเยี่ยงมนุษย์ เช่น

“สี่ซังซังแต่ซื่อ เกาะนั้นหรือจะซังใคร”

จะเห็นว่า เกาะสี่ซังไม่สามารถ ซัง (เกลียด) ใครได้

๓.๔ **การเลียนเสียงธรรมชาติ (สัทพจน์)** คือ การถ่ายเสียงต่าง ๆ ที่มีในคำพูดไว้ในบทประพันธ์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าได้ยินเสียงนั้น ๆ ตามเนื้อความในเรื่องไปด้วย เช่น

“ไม่เห็นคลองต้องค้ำอยู่กลางทุ่ง พอหยุดยุงจู่ชุมมารุมกัด

เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกุ่มกายเหมือนทรายซัด ต้องนั่งปิดแปะไปมิได้นอน”

การเลียนเสียงธรรมชาติที่ปรากฏ ได้แก่ จู่ - เสียงยุงที่ตอม แปะ - เสียงปิดยุง

ใบความรู้ “การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี”

วรรณคดีและวรรณกรรมมีบทบาทเหมือนงานศิลปะอื่น ๆ คือ การสร้างความบันเทิงใจ และจรรโลงใจ ความบันเทิงใจ หมายถึง ความเพลิดเพลิน ความสนุก ความอิมใจอิมอารมณ์ในการอ่าน การฟัง ส่วนจรรโลงใจ หมายถึง ความชื่นบาน เบิกบาน การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ประณีตขึ้น มีจิตใจและอารมณ์ที่ดีงามละเอียดอ่อน วรรณคดีและวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งที่กล่อมเกลาจิตใจและอารมณ์ มนุษย์ให้มีความดีความงาม และรู้จักความเป็นจริงของชีวิต เข้าใจชีวิตและเข้าใจมนุษย์มากขึ้น เราอาจประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมได้ทั้งด้านวรรณศิลป์ ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านคุณธรรม

๑. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คือ การพิจารณาถ้อยคำสำนวนที่ใช้ว่ามีความงาม ไพเราะจับใจอย่างไร เช่น การเล่นคำ เล่นเสียง การใช้ภาพพจน์

ตัวอย่างการเล่นซ้ำคำ คือ การใช้คำนั้นซ้ำกันหลายครั้ง เพื่อเน้นความหมาย และก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

“แต่แม่เที่ยวเซซังเสาะแสวงทุกแห่งห้องหิมเวศ ทัวประเทศทุกราวป่า สุดสายนัยนาที่แม่ จะตามไปเล็งแล สุดโสตแล้วที่แม่จะซับทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียงที่แม่จะรำเรียกพิไรร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเื้องย่องยกอย่างลงเหยียบดิน ก็สุดสิ้นสุดปัญญาสุดหาสุดค้นเห็นสุดคิด จะได้พานพบประสปรอยพระลูกน้อยแต่สักนิดไม่มีเลย จึงตรัสว่า เจ้าดวงมณฑาทองทั้งคู่ของแม่เอ๋ย หรือว่าเจ้าทิ้งขว้างวางจิตไปเกิดอื่นเหมือนแม่ฝันเมื่อคืนนี้แล้วแล”

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ตัวอย่างการใช้สัทพจน์ คือ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

“วังเอ๋ยวังเวง หง่างเหงง! ย่ำคำระฆังขาน
ฝูงว้าวควายผ่ายลาทิวากาล ค่อยค่อยผ่านห้องทุ่งมุงถิ่นตน”

กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า : พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ)

ตัวอย่างการใช้อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง

“ไม้เรียกผะกาทุกพ- ชะกะสีอรุณแสง
ปานแก้มแฉล้มแดง ตรูถีนผิ ยามอาย”

มัทนะพาธา : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใบความรู้ “การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี” (ต่อ)

๒. **คุณค่าด้านอารมณ์** คือ การอ่านหนังสือทำให้อารมณ์เบิกบาน เพลิดเพลิน สนุกสนาน วรรณคดีและวรรณกรรมบางเรื่องทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความสุข ความทุกข์ ไปตาม บทประพันธ์นั้น ๆ

ตัวอย่างอารมณ์ขัน

เมียจะตายตามผัวกลัวผีหลอก

กลัวหายใจไม่ออกเมื่ออาสัญ

เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน นางพิมเปลี่ยนชื่อวันทอง :
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ตัวอย่างอารมณ์เศร้า

...เมื่อสมเด็จพระมัทรีทรงกำสรดแสนกัมปนาท เพียงพระสันดานจะขาดจะดับศูนย์ ปรีเทวิตวา นางเสวยพระอาศูรพูนเทวษในพระอุรา น้ำพระอัสสุชลนาเธอไหลนองคลองพระเนตร ทรงพระกันแสงแสน เทวษพิไรรำ ตั้งแต่ประถมยามค่ำไม่หย่อนหยุดแต่สักโมงยาม นางเสด็จใต้เต้าติดตามทุกตำบล ละเมาะไม้ ไพรสนธ์ศิขริน ทุกห้วยธารละหานหินเหวหุบห้องคูหาवास ทรงพระพิไรร้องก้องประกาศเกริ่นสำเนียง พระสุรเสียงเธอเยือกเย็นระยอ ทุกอกสัตว์ พระพายรำเพยพัดทุกกิ่งก้าน บุษบกก็เบิกบานผกากร รัศมีพระจันทร์ ก็มัวหมองเหมือนหนึ่งจะเศร้าโศก แสนวิบโยคเมื่อยามปัจจุสมัย ทั้งรัศมีพระสุริโยทัยส่องอยู่ราง ๆ ขึ้นเรืองฟ้า เสียงชะนีเหนี่ยวไม้ให้หาละห้อยโหย พระกำลังนางก็อดโรยพิไรรำร้อง พระสุรเสียง เธอคู่อ้องก้องวานดง...

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี : เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ตัวอย่างอารมณ์สะเทือนใจ

อุรารานร้าวแยก

ยลสยบ

เอนพระองค์ลงทบ

ท่าวดั้น

เหนื่อคอคชซอนชบ

สังเวช

วายชีวาตม์สุดสิ้น

สุฟ้าเสวยสวรรค

ลิลิตตะเลงพ่าย : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ข้าจะให้ลูกข้าลิบห้าซัง

ขันหมากมั่งน้อยมากไม่จู้จี้

เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน พลายแก้วแต่งงานกับนางพิม :
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ใบความรู้
“การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี” (ต่อ)

๓. คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคมเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี

การเคารพผู้ใหญ่

ไอ้เอ๋นดูมณีฤๅษีน้อย
เข้ากราบเท้าเจ้าตาด้วยอาลัย

ให้ละห้อยโหยหาน้ำตาไหล
หลานจะไปกังวลด้วยชนนี้

พระอภัยมณี : สุนทรภู่

การกินหมาก

เจ้าขร้วย่าอำปากน้ำหมากพรุ

เล่าให้รู้แต่ต้นมาจนปลาย

เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม : สุนทรภู่

ความเชื่อเรื่องความฝัน

ฝันว่าร้องไห้จะได้ชม
ที่ร้อนโรครโศกสร้างจะบางเบา

ของรักตกตมจะคืนเข้า

มิตรเก่าจะประคองวันทองน้อย

เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างได้นางแก้วกิริยา : สุนทรภู่

การเรียกค่าสินสอดทองหมั้น

ข้าจะให้ลูกข้าสิบห้าชั่ง

ขันหมากมั่งน้อยมากไม่รู้จัก

เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน พลายแก้วแต่งงานกับนางพิม :
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ใบความรู้

“การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี” (ต่อ)

๔. **คุณค่าด้านคุณธรรม** วรรณคดีมักจะสะท้อนให้เห็นว่าสังคมที่มีคนดีมีคุณธรรมจะเป็นสังคมที่มีความสุข และคนที่ทำความดีจะได้รับผลดีตอบแทน วรรณคดีจึงอาจช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ทั้งความดีความละอายต่อบาป ให้แนวคิดที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น โคลงโลกนิติ พระอภัยมณี ไตรภูมิพระร่วง บางครั้งคำพูดและการกระทำของตัวละครเป็นคุณธรรมสอนใจที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด

มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ก็ไม่คิดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน

พระอภัยมณี : สุนทรภู่

หิริกังละอายบาป
ประหารให้เสื่อมคลาย

อันยุ่งหยาบสิ้นทั้งหลาย
คือตัดเสียซึ่งกองกรรม

คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : พระยาวิเชียรขิบัติ (กล่อม)

แยกพรรคสมรรคภิน
ขาดญาณพิจารณาตรง

ทนสั้น บ ประองดอง
ตรึงลักประจักษ์เจือ

สามัคคีเภทคำฉันท์ : ชิต บุรทัต

เบียนเบียดเสียดส่อฉ้อฉล
ไปทนทุกชนับกับกลับ

บาปกรรมนำตน

เมตตาการุณสามัญ
เป็นสุขทุกวันพรรษา

จะได้ไปสวรรค์

กาพย์พระไชยสุริยา : สุนทรภู่

ใบงาน “เสนาะศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะของศิลปะคำประพันธ์จากบทประพันธ์ที่กำหนดให้

ศิลปะการประพันธ์ในวรรณคดีไทย

๑. การเล่นเสียง

- การเล่นเสียงพยัญชนะ
- การเล่นเสียงสระ
- การเล่นเสียงวรรณยุกต์

๒. การเล่นคำ

- การเล่นคำพ้อง
- การเล่นซ้ำคำ

๓. การใช้ภาพพจน์

- อุปมา
- อุปลักษณ์
- บุคคลวัต
- การเลียนเสียงธรรมชาติ

คำประพันธ์	ศิลปะคำประพันธ์		
	การเล่นเสียง	การเล่นคำ	การใช้ภาพพจน์
๑. ทิ้งกบเขียดเกรียดกรีดจิ้งหรีดเรื้อย
๒. พระพายเฉื่อยฉิวฉิวะหวิหวาม
๓. ไม่จบบทลดเลี้ยวเหมือนเงี้ยวงู
๔. ถึงบางจากจากวัดปลัดพี่น้อง
๕. สิ้นแผ่นดินสิ้นนามตามเสด็จ

แผนที่การเดินทางของสุนทรภู่

การเดินทางของสุนทรภู่

บัตรกิจกรรมนักข่าวภาคสนาม หมายเลข ๑ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ประวัติผู้แต่ง”

คำชี้แจง

- นักเรียนอ่านบัตรกิจกรรมเรื่อง “ประวัติผู้แต่ง” และให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ทำหน้าที่นักข่าวที่มาสัมภาษณ์
- เมื่อนักข่าวภาคสนามตั้งโต๊ะแถลงข่าว ให้ทำหน้าที่เพิ่มเติมข้อมูลที่ถูกต้องเรื่องประวัติผู้แต่ง

พระสุนทรโวหาร (ภู่) หรือที่รู้จักกันว่า สุนทรภู่ มีนามเดิมว่า ภู่ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๒๙ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) บิดามารดาแยกทางกันตั้งแต่สุนทรภู่ยังเล็ก บิดาไปบวชอยู่ที่บ้านกิด คือ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ส่วนมารดาซึ่งเป็นชาวเพชรบุรีได้รับราชการเป็นพระนมในกรมพระราชวังหลัง สุนทรภู่จึงได้อยู่ที่พระราชวังหลังกับมารดา และได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กเล่าเรียนที่สำนักวัดชีปะขาว (วัดศรีสุदारาม ริมคลองบางกอกน้อย) มีความสามารถทางด้านภาษาและการแต่งบทกลอนเป็นกวี ผู้มีอารมณ์อ่อนไหว มักดื่มสุราจนเมามายและแสดงความเจ้าชู้ แต่งเพลงกลอนเกี่ยวพาราสิผู้หญิงอยู่เสมอได้สมรสกับนางจัน

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) สุนทรภู่ได้เข้ารับราชการตำแหน่งขุนสุนทรโวหาร และตำแหน่งจางวาง (ตำแหน่งข้าราชการระดับผู้กำกับกรม) ในกรมพระอาลักษณ์ (ทำหน้าที่ด้านเอกสารสำคัญในราชสำนัก) ได้รับพระกรุณาจากรัชกาลที่ ๒ เป็นอย่างมาก โปรดให้เป็นกวีที่ปรึกษาในการพระราชนิพนธ์ สุนทรภู่จึงได้เข้าเฝ้าฯ อยู่เป็นนิจ ได้เลื่อนยศเป็นหลวงสุนทรโวหาร แต่ด้วยนิสัยเดิมที่ชอบเที่ยวเล่น ดื่มสุรา ประกอบกับอารมณ์ร้อน ทำให้สุนทรภู่มีเรื่องทะเลาะวิวาทหลายครั้ง จนถึงขั้นต้องโทษจำคุกอยู่พักหนึ่ง

เมื่อสุนทรภู่พ้นโทษจำคุกได้ไม่นานก็สิ้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) สุนทรภู่ได้รับความลำบากเป็นอย่างมาก ถูกถอดยศในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) จึงออกบวชเมื่ออายุประมาณ ๔๑ ปี ที่วัดราชบูรณะ ต่อมาถูกขับไล่ออกจากวัดเพราะถูกสงสัยว่าทำผิดบางประการ สุนทรภู่จึงออกเดินทางไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ที่วัดภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๓ ได้แต่งนิราศภูเขาทองซึ่งนับว่าเป็นนิราศที่ยอดเยี่ยมที่สุดเรื่องหนึ่ง หลังจากนั้นกลับมาอยู่ที่วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร วัดเทพธิดารามวรวิหาร และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เมื่อถึงปลายรัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่จึงได้กลับมาทำงานอาลักษณ์อีกครั้ง ในอุปการะของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว (เมื่อครั้งทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์) และกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ (พระเจ้าลูกเธอในรัชกาลที่ ๓)

บัตรกิจกรรมนักข่าวภาคสนาม หมายเลข ๑ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ประวัติผู้แต่ง” (ต่อ)

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) เมื่อสุนทรภู่อายุประมาณ ๖๖ ปี หลังจากพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระราชพิธีบวรราชาภิเษกแล้ว (ดำรงตำแหน่งเสมอพระเจ้าแผ่นดิน) ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสุนทรภู่ให้เป็นเจ้ากรมอาลักษณ์ฝ่ายพระบวรราชวัง มีบรรดาศักดิ์เป็นพระสุนทรโวหาร ถือเป็นตำแหน่งสูงสุดในชีวิตราชการของสุนทรภู่

สุนทรภู่ถึงแก่กรรมในสมัยรัชกาลที่ ๔ ปี พ.ศ.๒๓๘๘ รวมอายุได้ ๗๐ ปี ถือเป็นรัตนกวีสี่แผ่นดิน ผู้มีผลงานหลากหลาย ล้วนแต่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวในเรื่องการใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่คงความงดงาม ด้วยสัมผัสในอันแพรวพราว แต่งด้วยสุภาพิต ข้อคิดเตือนใจในการใช้ชีวิตไว้เสมอ จนได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกและกำหนดให้วันที่ ๒๖ มิถุนายน ของทุกปีเป็นวันสุนทรภู่

บัตรกิจกรรมนักข่าวภาคสนาม หมายเลข ๒ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ผลงานของสุนทรภู่”

คำชี้แจง

๑. นักเรียนอ่านบัตรกิจกรรมเรื่อง “ผลงานของสุนทรภู่” และให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ทำหน้าที่นักข่าวที่มาสัมภาษณ์

๒. เมื่อนักข่าวภาคสนามตั้งโต๊ะแถลงข่าว ให้ทำหน้าที่เติมเต็มข้อมูลที่ถูกต้องเรื่องประวัติผู้แต่งผลงานของสุนทรภู่ มีทั้งหมด ๒๓ เรื่อง ดังนี้

- ประเภทนิราศ มี ๙ เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง นิราศเมืองเพชร นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศอิเหนา นิราศสุพรรณ รำพันพิลาป และนิราศพระปฐม
- ประเภทนิทาน มี ๕ เรื่อง ได้แก่ โคบุตร พระอภัยมณี พระไชยสุริยา ลักษณะวงศ์ และสิงห์ไกรภพ
- ประเภทสุภาพิต มี ๒ เรื่อง ได้แก่ สวัสดิรักษา และเพลงยาวถวายโอวาท
- ประเภทบทละคร มี ๑ เรื่อง คือ อภัยนุราช
- ประเภทบทเสภา มี ๒ เรื่อง ได้แก่ ขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม และเสภาเรื่องพระราชพงศาวดาร
- ประเภทบทเห่กล่อม มี ๔ เรื่อง ได้แก่ จักระบำ กากี พระอภัยมณี และโคบุตร

บัตรกิจกรรมนักข่าวภาคสนาม หมายเลข ๓ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ที่มาของนิราศภูเขาทอง”

คำชี้แจง

- นักเรียนอ่านบัตรกิจกรรมเรื่อง “ที่มาของนิราศภูเขาทอง” และให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ทำหน้าที่นักข่าวที่มาสัมภาษณ์
- เมื่อนักข่าวภาคสนามตั้งโต๊ะแถลงข่าว ให้ทำหน้าที่เติมเต็มข้อมูลที่ถูกต้องเรื่องประวัติผู้แต่งที่มาของนิราศภูเขาทอง

สุนทรภู่แต่งนิราศภูเขาทองเมื่อปี พ.ศ.๒๓๗๓ ในระหว่างเดินทางไปนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ออกเดินทางโดยเรือจากวัดราชบูรณะ กรุงเทพฯ เมื่อถึงสถานที่ต่าง ๆ หรือพบเห็นสิ่งใดน่าสนใจก็ได้บรรยายไว้เปรียบเทียบกับความรู้สึกของตนเอง เนื่องจากในช่วงนั้นสุนทรภู่อำลึงได้รับความยากลำบาก มีความเศร้าใจ คิดถึงความหลังเมื่อครั้งยังรับราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นิราศเรื่องนี้จึงแสดงอารมณ์ที่สะท้อนใจของสุนทรภู่อำลึงมีข้อคิดเกี่ยวกับสังขารของชีวิตแฝงอยู่มากมาย รวมถึงสะท้อนภาพสังคมไทยสมัยก่อนได้อย่างดี

บัตรกิจกรรมนักข่าวภาคสนาม หมายเลข ๔ นักข่าวภาคสนาม

คำชี้แจง

- นักเรียนทำหน้าที่เป็นนักข่าวภาคสนาม โดยห้ามอ่านหนังสือเรียนหรือสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ รวมถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาเรื่องนิราศภูเขาทองเด็ดขาด

๒. นักเรียนแบ่งหน้าที่สัมภาษณ์เพื่อนที่จับสลากได้หมายเลข ๑ - ๓ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ๕ นาที ดังนี้

หมายเลข ๑ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ประวัติสุนทรภู่”

หมายเลข ๒ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ผลงานสุนทรภู่”

หมายเลข ๓ ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ที่มาของนิราศภูเขาทอง”

๓. เมื่อหมดเวลาสัมภาษณ์ให้นักเรียนจัดโต๊ะแถลงข่าว นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อนกลุ่มหมายเลข ๑ - ๓ โดยเพื่อน ๆ ในแต่ละหมายเลขจะเติมเต็มข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้การแถลงข่าวมีข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด

ใบงาน “คนกับการเดินทาง”

ประเด็นที่ ๑ ลักษณะการบันทึกการเดินทางของสุนทรภู่

ประเด็นที่ ๒ สาเหตุหรือจุดมุ่งหมายการบันทึกของการเดินทางของสุนทรภู่

ประเด็นที่ ๓ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบันทึกการเดินทางของสุนทรภู่

ประเด็นที่ ๔ ลักษณะบันทึกการเดินทางของสุนทรภู่ดังกล่าว นักเรียนคิดว่ายังคงมีผู้ปฏิบัติเช่นนั้นอยู่หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด หากไม่บันทึกเหมือนที่สุนทรภู่ทำ ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ประเด็นที่ ๕ หากนักเรียนเดินทางไปที่ใดที่หนึ่ง นักเรียนจะบันทึกการเดินทางหรือไม่ เพราะเหตุใด หากนักเรียนบันทึก จะบันทึกด้วยวิธีการใด เพราะเหตุใด

ใบงาน “สุนทรภู่รัตนกวีสี่แผ่นดิน”

แผ่นดินที่ ๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....

เหตุการณ์สำคัญในชีวิตสุนทรภู่ คือ

วันสุนทรภู่
ตรงกับวันที่

แผ่นดินที่ ๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....

เหตุการณ์สำคัญในชีวิตสุนทรภู่ คือ

จุดเด่นของกลอน
สุนทรภู่คือ

แผ่นดินที่ ๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....

เหตุการณ์สำคัญในชีวิตสุนทรภู่ คือ

ที่มาของนิราศภูเขาทอง คือ

แผ่นดินที่ ๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....

เหตุการณ์สำคัญในชีวิตสุนทรภู่ คือ

ใบความรู้ “คำนาม”

ความหมายของคำนาม

คำนาม คือ คำที่หมายถึงบุคคล สัตว์ วัตถุ สิ่งของ สภาพธรรมชาติ สถานที่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม คือรวมทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

คำนามมีประโยชน์ คือ ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารเมื่อต้องการกล่าวถึง คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่เป็นนามธรรม

หน้าที่ของคำนาม

คำนามทำหน้าที่เป็นประธาน กรรม หน่วยเติมเต็ม หน่วยเสริมความหรือขยายคำนามอื่น

ชนิดของคำนาม

คำนามมี ๔ ชนิด ได้แก่ คำนามสามัญ คำนามวิสามัญ คำลักษณนาม และคำอาการนาม ดังนี้

๑. **คำนามสามัญ** คือ คำนามที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ โดยทั่วไป มิได้ระบุแน่นอนว่าเป็นสิ่งนี้มีชื่อเรียกอย่างนี้หรือสิ่งนั้น มีชื่อเรียกอย่างนั้น เช่น ดอกไม้ ประตู่ แจกัน คำนามสามัญอาจมีความหมายแคบกว้างต่างกัน คำนามสามัญที่มีความหมายแคบอาจเป็นประเภทย่อยของคำนามสามัญที่มีความหมายกว้าง เช่น ก้านยาว หมอนทอง พวงมณี มีความหมายแคบกว่าเมื่อเทียบกับ ทุเรียน

ประโยชน์ของคำนามสามัญ คือ ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อความหมายถึง คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ

๒. **คำนามวิสามัญ** คือ คำที่เป็นชื่อซึ่งตั้งขึ้นเฉพาะสำหรับเรียกคำนามสามัญหนึ่ง ๆ เช่น (โรงพยาบาล) จุฬาลงกรณ์ (ถนน) พญาไท

ประโยชน์ของคำนามวิสามัญ คือ ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อความหมายถึง คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ที่มีความเฉพาะเจาะจง

๓. **คำลักษณนาม** คือ คำที่ใช้บอกลักษณะของคำนามหรือคำกริยา เช่น พัดลม ๒ **เครื่อง** ส่งงานให้ใบสี ขอกอดที่

ประโยชน์ของคำลักษณนาม คือ ช่วยให้รู้ถึงลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ หรือการกระทำ

๔. **คำอาการนาม** คือ คำนามที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงคำกริยาเป็นคำนาม โดยการเติมคำ “การ” หรือ “ความ” หน้าคำกริยา เช่น การเดิน การวิ่ง ความรัก ความร้อน

ประโยชน์ของคำอาการนาม คือ ช่วยขยายขอบเขตการใช้คำให้มีคำใช้ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่เป็นตัวแทนของความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่เป็นนามธรรม

นิราศภูเขาทอง

รับกลิ่นภิญโญโมทนา
ออกจากวัดที่ศนาคูอาวาส
สามฤดูอยู่ดีไม่มีภัย
โอ้อาวาสราชมุขพระวิหาร
เหลือรำลึกนึกน่าน้ำตากระเด็น
จะยกหยิบธิดีเป็นที่ตั้ง
จึงอำลาอาวาสนิราศร้าง
ถึงหน้าวังดังหนึ่งใจจะขาด
โอ้อ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร
พระนิพนธ์ปานประหนึ่งศรีษะขาด
ทั้งโรคไข้กรรมชดวิบัติเป็น
จะสร้างพรตอดส่ำส่งส่วนบุญถวาย
เป็นสิ่งของฉลองคุณมุสิก
ถึงหน้าแพแลเห็นเรือที่นั่ง
เคยหมอบรับกับพระจมีนไวย
เคยทรงแต่งแปลงบทพจนารถ
จนกลิ่นสิ้นแม่น้ำในลำคลอง
เคยหมอบไกล่ได้กลิ่นสุคนธ์ตรลบ
สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา
ดูในวังยังเห็นหอพระอิฐ
ทั้งปิ่นเกล้าเจ้าพิภพจบสากล
ถึงอารามนามวัดประโคนปัก
เป็นสำคัญปิ่นแดนในแผ่นดิน
ขอเดชะพระพุทธรคุณช่วย
อายุยืนหมั่นเท่าเสาศิลา

เดือนสิบเอ็ดเสรีจตุระพระวสา
ชูลีลาลงเรือเหลืออาลัย
เมื่อตรุษสารทพระพรราชาได้อาศัย
มาจำไกลอารามเมื่อยามเย็น
แต่นั้นนานนับทิวาจะมาเห็น
เพราะชุกเข็ญคนพาลมารานทาง
ก็ใช้ถึงแทนสดเห็นขัดขวาง
มาอ้างอ้างวิญญาณ์ในสาคร
คิดถึงบาทบพิตรอดิศร
แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น
ด้วยไร่ญาติยากแค้นถึงแสนเข็ญ
ไม่เล็งเห็นที่ซึ่งจะพึงพา
ประพฤติฝ่ายสมณะทั้งวสา
ขอเป็นข้าเคียงบาททุกชาติไป
คิดถึงครั้งก่อนมาน้ำตาไหล
แล้วลงในเรือที่นั่งบัลลังก์ทอง
เคยรับราชโองการอ่านฉลอง
มิได้ข้องเคืองขัดหัตถยา
ละอองอบรสรินขึ้นนสา
วาสนาเราก้สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์
ตั้งสติเต็มถายฝ่ายกุศล
ให้ผ่องพันภัยสำราญผ่านบุรินทร์
ไม่เห็นหลักถือเล่าว่าเสาทิน
มิรู้สิ้นสุดซื้อที่ลือชา
แม้นมอดม้วยกลับชาติวาสนา
อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง

นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

ไปพันวัดทัศนาริมท่าน้ำ
มีแพรผ้าสารพัดสีม่วงตอง
ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง
โอบ้าปกรรมน้ำนรกเสียวอกเรา
ทำบุญบวชกรวดน้ำขอสำเร็จ
ถึงสุราพารอดไม่วอดวาย
ไม่เมาเหล้าแล้วแต่เรายังเมารัก
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป
ถึงบางจากจากวัดพลัดพี่น้อง
เพราะรักใคร่ใจจิตไม่ยี่ดยี่น
ถึงบางพลุกคิดถึงคู่มืออยู่ครอง
ถึงบางพลัดเหมือนพี่พลัดมาขัดเคือง
ถึงบางโพธิ์พระศรีมหาโพธิ
ขอเดชะอานุภาพพระทศพล
ถึงบ้านญวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง
ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย
จะเหลียวกลับไปเขตประเทศสถาน
ถึงเขมาอารามอร่ามทอง

แพประจำจอดรายเขาชายของ
ทั้งสิ่งของชาวเหลืองเครื่องสำเภา
มีคั้นโพงผูกสายไว้ปลายเสา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอา
พระสรรเพชญ์โพธิญาณประมาณหมาย
ไม่ไกล่กรายแกล้งเมื่อกี้เกินไป
สุดจะหักห้ามจิตคิดไฉน
แต่เมาใจนี้ประจำทุกค่ำคืน
มามัวหมองมัวหน้าไม่ฝ้าฝัน
จำต้องชื่นใจพรากรมมาจากเมือง
เคยใส่ซองส่งให้ลั่นใบเหลือง
ทั้งพลัดเมืองพลัดสมมาร้อนรน
ร่วมนิโรธรุกขมูลให้พูนผล
ให้ผ่องพันภัยพาลสำราญกาย
มีช่องซังกุ้งปลาไว้ค้าขาย
พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอ
ทรมานหม่นไหม้ฤทัยหมอง
ฟังฉลองเลิกงานเมื่อวานขึ้น

สุนทรภู่

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๘ - ๑๙

ใบงาน “ชนิดและหน้าที่ของคำนาม”

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกชนิดและหน้าที่ของคำนามที่ขีดเส้นใต้ให้ถูกต้อง

ประโยค	ชนิดของคำนาม	หน้าที่ของคำนาม
๑. <u>สถานทูต</u> ประกาศเปิดทำการแล้ว
๒. <u>โลก</u> ของเรากำลังเข้าสู่ภาวะโลกร้อน
๓. เราได้เห็นถนน <u>ราชดำเนิน</u> วันนี้เอง
๔. <u>คณะเจ้าหน้าที่</u> ได้เข้าสอบสวนแล้ว
๕. หมู่บ้านของฉันทำ <u>ถนน</u> ใหม่
๖. คุณครูมอบ <u>รางวัล</u> ให้แก่เด็ก ๆ
๗. ดอกไม้ในแจกัน <u>ใบนี้</u> สวยมาก
๘. คอมพิวเตอร์ <u>เครื่องนี้</u> เสีย
๙. <u>การขายเสียง</u> ผิดกฎหมาย
๑๐. สถาปนิกออกแบบโรงพยาบาล <u>ศิริราช</u>

ใบความรู้ “คำสรรพนาม”

ความหมายของคำสรรพนาม

คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนคำนาม

หน้าที่ของคำสรรพนาม

คำสรรพนามทำหน้าที่ได้เช่นเดียวกับคำนาม

ชนิดของคำสรรพนาม

คำสรรพนาม มี ๕ ชนิด ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม คำสรรพนามถาม คำสรรพนามชี้เฉพาะ คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ และคำสรรพนามแยกฝ่าย ดังนี้

๑. คำบุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้ระบุแทนบุคคล (สัตว์ ต้นไม้ วัตถุ หรือความคิด) เพื่อบอกว่าเป็นผู้พูด ผู้ที่พูดด้วย หรือผู้ที่กล่าวถึง แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด

๑.๑ คำสรรพนามบุรุษที่ ๑ ใช้แทนผู้พูด เช่น ฉัน ดิฉัน กระผม

๑.๒ คำสรรพนามบุรุษที่ ๒ ใช้แทนผู้ที่พูดด้วย เช่น เธอ คุณ ฝ่าบาท

๑.๓ คำสรรพนามบุรุษที่ ๓ ใช้แทนผู้ที่กล่าวถึง เช่น เขา ท่าน พระองค์

คำบุรุษสรรพนามในแต่ละภาษาสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและการมองโลกที่แตกต่างกัน คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยแสดงวัฒนธรรมการใช้ภาษาหลายประการ ได้แก่ แสดงสถานภาพ ความอาวุโส เพศ ความสุภาพ ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง หรือผู้ที่กล่าวถึง

๒. คำสรรพนามถาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนาม และใช้แสดงคำถามในขณะเดียวกัน ภาษาไทยมีเพียง ๓ คำ ได้แก่ ใคร อะไร ไหน เช่น

- **ใคร** เขียนจดหมายฉบับนี้

- **เธอ** กำลังทำอะไรอยู่

- **ไหน** ขนมที่เธอซื้อมา

๓. คำสรรพนามชี้เฉพาะ คือ คำสรรพนามที่ใช้บอกระยะใกล้ไกล มี ๘ คำ ได้แก่ นี้ นั้น โน่น นู่น นี้ นั้น โน่น นู่น

- นี้ นั้น โน่น นู่น ใช้ตามหลังกริยา หรือขึ้นต้นประโยคก็ได้ เช่น

ดู**นั้น**ซิ

นี้กระเป๋າของใคร

- นี้ นั้น โน่น นู่น ต้องใช้ตามหลังคำบุพบทเสมอ เช่น

ตรง**นี้**ไม่ควรวางของ

มีอะไรอยู่บน**นั้น**

ใบความรู้ “คำสรรพนาม” (ต่อ)

* ข้อควรระวัง “คำสรรพนามชี้เฉพาะ” มีรูปซ้ำกับ “คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ขยายคำนาม ดังนั้น การพิจารณาว่า นี นัน โนน นูน นี นัน โนน นูน เป็นคำชนิดใด จึงต้องพิจารณาจากตำแหน่งที่ปรากฏในประโยค คือ “คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ” ใช้ตามหลังคำนามและปรากฏติดกับคำนาม หรือปรากฏหลังคำนาม โดยมีคำลักษณนามคั่น แต่ “คำสรรพนามชี้เฉพาะ” จะใช้ขึ้นต้นประโยคหรือปรากฏหลังคำกริยาหรือคำบุพบท เช่น

คำสรรพนามชี้เฉพาะ

- นี้ของใคร
- ตรงนั้นอยู่ไกลออกไปมาก
- ที่นั้นมีนักเรียนไม่กี่คน

คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ

- หนังสือนี้ของใคร
- เกาะนั้นอยู่ไกลออกไปมาก
- โรงเรียนนั้นมีนักเรียนเพียงไม่กี่คน

๔. คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ คือ คำสรรพนามที่ไม่ระบุหรือกำหนดแน่นอนว่าหมายถึงผู้ใด อะไร สิ่งใด หรือสถานที่ใด ได้แก่ ใคร อะไร ไหน เช่น

- เรื่องนี้เขาไม่ได้บอกใครเลย
- เขาจะพูดอะไรก็เรื่องของเขา
- อยู่ไหนก็ไม่สะดวกเท่าบ้านเรา

“คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ” แม้จะมีรูปใคร อะไร ไหน เหมือน “คำสรรพนามถาม” แต่ก็มีเนื้อความแตกต่างกัน คือ “คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ” จะมีเนื้อความเป็นประโยคบอกเล่า แต่ “คำสรรพนามถาม” จะมีความหมายเป็นประโยคคำถาม

“คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ” อาจมีรูปซ้ำกับ “คำบุรุษสรรพนาม” บางคำ ได้แก่ ท่าน เรา เขา (แต่จะมีความหมายต่างกัน) หรืออาจอยู่ในรูปคำซ้ำ ได้แก่ ใคร ๆ อะไร ๆ ไใด ๆ อื่น ๆ เช่น

- เขาลือกันว่าพี่ชายของเธอน่ารัก
- เทศกาลสงกรานต์เราเล่นสาดน้ำกันทั่วประเทศ
- ใคร ๆ ก็ชอบเค้กร้านนี้
- แม่ครัวซื้อผัก หมู ไช้ และอื่น ๆ

* ข้อควรระวัง “คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ” บางคำ เช่น อื่น ไหน มีรูปซ้ำกับ “คำบอกกำหนดไม่ชี้เฉพาะ” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ขยายคำนาม ดังนั้น การพิจารณาว่าเป็นคำชนิดใด จึงต้องพิจารณาจากตำแหน่งที่ปรากฏในประโยค คือ “คำบอกกำหนดไม่ชี้เฉพาะ” ใช้ตามหลังคำนามและปรากฏติดกับคำนาม หรือปรากฏหลังคำนาม โดยมีคำลักษณนามคั่น แต่ “คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ” จะใช้ขึ้นต้นประโยค หรือปรากฏหลังคำกริยาหรือคำบุพบท เช่น

คำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ

- ฉันชอบเค้ก ลูกอม และอื่น ๆ
- ผมนอนไหนก็ได้ทั้งนั้น

คำบอกกำหนดไม่ชี้เฉพาะ

- ของชั้นอื่น ๆ มีคนจองแล้วทั้งนั้น
- บ้านไหนถูกโจรชิงก็ให้ไปแจ้งความเสีย

ใบความรู้ “คำสรรพนาม” (ต่อ)

๕. คำสรรพนามแยกฝ่าย คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนามหรือคำบุรุษสรรพนามที่อยู่ข้างหน้า เพื่อแสดงว่ามีหลายฝ่ายหลายส่วน แต่ละฝ่ายแต่ละส่วนแยกกันทำกิจริยาใดกิจริยาหนึ่งหรือมากกว่าคำสรรพนามแยกฝ่าย มี ๓ คำ ได้แก่ ต่าง บ้าง กัน

ต่าง : ใช้แทนนามข้างหน้าเพื่อแสดงว่ามีหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายทำกิจริยาเดียวกัน

- เราต่างคนต่างอยู่จะดีกว่า

บ้าง : ใช้แทนนามข้างหน้าเพื่อแสดงว่ามีหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายทำกิจริยาต่างกัน หรือเป็นกรรมของคำกิจริยาต่างกัน

- นักเรียนเหล่านั้น บ้างก็นอนบ้างก็นั่ง

กัน : ใช้แทนคำนามหรือคำบุรุษสรรพนามข้างหน้า เพื่อแสดงว่ามีหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายทำกิจริยาอย่างเดียวกันกับอีกฝ่ายหนึ่ง

- พวกเขาโกรธกันแล้ว

- พี่น้องคู่นี้ก็ช่วยเหลือกันเสมอมา

นิราศภูเขาทอง

โอบ้างหลังครั้งสมเด็จพระบรมโกศ
ชมพระพิมพ์ริมผนังยั้งยั้งยืน
โอบ้างครั้งนี้ได้เห็นเล่นฉลอง
เป็นบุญน้อยพลอยนึกโมทนา
ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก
บ้างพลุ่งพลุ่งวังเหมือนงวงเกวียน
ทั้งหัวท้ายกรายแจวระซางจ้วง
โอบ้างเรือพันวนมาในสาชล
ตลาดแก้วแล้วไม่เห็นตลาดตั้ง
โอบ้างรินกลิ้งดอกไม้ใกล้คงคา
เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง
เหมือนโคกพิที่ชำระกำเจือ
ถึงแขวงนนท์ชลมารคตลาดขวัญ
ทั้งของสวนล้วนเรืออยู่เรียงราย
มาถึงบางธรรณีทวีโคก
โอบ้างสุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก้เท่านี้
ล้วนหนามหนีบเจ็บแสบคับแคบใจ
ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เดี๋ยวนี้มอญถอนไร่จุกเหมือนตุ๊กตา
โอบ้างสามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ
ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้พุดชู้ตัวตายทำลายมิตร
ถึงบ้านใหม่ใจจิตก็คิดอ่าน
ขอให้สมคะเนเถิดเทวา

มาผูกโบสถ์ก็ได้มาบูชาขึ้น
ทั้งแปดหมื่นสี่พันได้วันทา
เพราะตัวต้องตกประดาชาวสนา
พอนาวาติดชลเข้าวนเวียน
กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน
ดูเวียนเวียนกว้างกว้างเป็นหว่างวน
ครรรโลงวงเลยทางมากกลางหน
ใจยังวนหวังสวาทไม่คลาดคลา
สองปากฝั่งก็แต่ล้วนสวนพฤษชา
เหมือนกลิ้งผ้าแพรดำรำมะเกลือ
ทั้งรักแข่งแซมสวาทประหลาดเหลือ
เพราะรักเรือแรมสวาทมาคลาดคลาย
มีพวงแพแพรพรรณเขาค้าขาย
พวงหญิงชายประชุมกันทุกวันคืน
ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร่ร้างเร่อยู่เอกรา
ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งผัดหน้าจับเขมาเหมือนชาวไทย
เหมือนอย่างเอียงชายหญิงทั้งวิสัย
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด
มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา
จะหาบ้านใหม่มาดเหมือนบารรณา
จะได้ผ้าสุกสวัสดีกำจัดภัย

นิราศภูเขาทอง

ถึงบางเตือไ้อ้มะเตือเหลือประหลาด
เหมือนคนพาลหวานนอกย่อมขมใน
ถึงบางหลวงเชิงรากเหมือนจากรัก
เป็นล่องพันนราคราคา
ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี
ไ้อ้พระคุณสุญลับไม่กลับหลัง
แต่เรานี้ที่สุนทรประทานตัว
ถึงบางเตือไ้อ้มะเตือเหลือประหลาด
เหมือนคนพาลหวานนอกย่อมขมใน
ถึงบางหลวงเชิงรากเหมือนจากรัก
เป็นล่องพันนราคราคา
ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี
ไ้อ้พระคุณสุญลับไม่กลับหลัง
แต่เรานี้ที่สุนทรประทานตัว

บังเกิดชาติแมลงหวี่มีในไส้
อุปไมยเหมือนมะเตือเหลือระอา
สู้เสียดศักดิ์สังวาสพระศาสนา
ถึงนางฟ้าจะให้ไม่ไยดี
พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว
แต่ชื่อตั้งก็ยงอยู่เขารู้ทั่ว
ไม่รอดชั่วเช่นสามโคกยิ่งโศกใจ
บังเกิดชาติแมลงหวี่มีในไส้
อุปไมยเหมือนมะเตือเหลือระอา
สู้เสียดศักดิ์สังวาสพระศาสนา
ถึงนางฟ้าจะให้ไม่ไยดี
พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว
แต่ชื่อตั้งก็ยงอยู่เขารู้ทั่ว
ไม่รอดชั่วเช่นสามโคกยิ่งโศกใจ

สุนทรภู่

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๙ - ๒๑

ใบงาน “ชนิดและหน้าที่ของคำสรรพนาม”

คำชี้แจง ให้เติมคำสรรพนามลงในช่องว่างให้เหมาะสม พร้อมระบุชนิดและหน้าที่ในประโยคให้ถูกต้อง

ประโยค	ชนิด	หน้าที่
๑.เป็นรถของคุณพ่อ		
๒. ไหนคือของ		
๓.อยู่ในตู้		
๔. บ้านหลัง สวยมาก		
๕. อาหาร ก็อร่อยไปหมด		
๖. นักเรียน ก็เล่น ก็เรียน		
๗. ก็ไม่สำคัญเท่าการเรียน		

ใบงาน

“แผนภาพความคิดสรุปเนื้อหาและคุณค่าของนิราศภูเขาทอง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนจัดทำแผนภาพความคิดสรุปเนื้อหา และคุณค่าด้านสังคม และด้านวรรณศิลป์ของนิราศภูเขาทอง

การเตรียมการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนภาพความคิด

.....

ใบความรู้ “คำกริยา”

ความหมายของคำกริยา

คำกริยา คือ คำที่แสดงสภาพอาการของคำนาม เพื่อให้ทราบว่าคำนามนั้น ๆ กำลังทำอะไร เป็นอะไร หรืออยู่ในสภาพอย่างไร คำกริยามีความสำคัญมากเพราะเป็นคำหลักที่จะทำให้สื่อสารได้เข้าใจ เพราะคำกริยาเพียงคำเดียว ก็อาจแทนใจความหลักของทั้งประโยคได้

ชนิดของคำกริยา

๑. คำกริยาสกรรม คือ คำกริยาที่มีใจความไม่สมบูรณ์ในตัวเอง จะต้องมีคำนาม หรือคำที่ทำหน้าที่อย่างคำนามมาเป็นกรรมรองรับ จึงจะได้ใจความที่สมบูรณ์
๒. คำกริยาทวิกรรม คือ คำกริยาที่มีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นบทรกรรม ๒ บทมาตามหลังโดยจะแบ่งเป็นบทรกรรมตรงและบทรกรรมรอง
๓. คำกริยาอกรรม คือ คำกริยาที่มีใจความสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ต้องมีคำมาทำหน้าที่เป็นกรรมตามข้างท้ายแต่อย่างใด
๔. คำกริยาต้องเติมเต็ม คือ คำกริยาที่ไม่ได้มีเนื้อความในตัวเอง ไม่แสดงสภาพหรืออาการใด ๆ คำกริยาชนิดนี้ ต้องมีคำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มตามท้ายเสมอ และจะไม่เรียกว่า กรรม เต็ดขาด

นิราศภูเขาทอง

พระสุริยงลงลับยับฝน
ถึงทางลัดตัดทางมากกลางนา
เป็นเงาจ้ำน้ำเงิงดูเว้งว่าง
เห็นคุ่มคุ่มหนุ่มสาวเสียงกราวเกรียว
เขาถ่อคลองว่องไวไปเป็นยี่ด
ต้องถ่อค้ำรำไปล้วนไม่เคย
กลับถอยหลังรั้งรอเฝ้าถ่อถอน
เงียบสงัดสัตว์ป่าคณานก
ไม่เห็นคลองต่องค้ำอยู่กลางทุ่ง
เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกายเหมือนทรายซัด

แสนวิตกกอกเอ๋ยมาอ้างว้าง
จนตึกดาวพราวพรางกลางอัมพร
ทั้งกบเขียดเกรียดกรีดจิ้งหรีดเรื้อย
วังเงจิตคิดคะนึ่งรำพึงความ
สำรวจกับเพื่อนรักสะพรักพร้อม
ไ้อยามเข็ญเห็นอยู่แต่หนูพุด
จนเดือนเด่นเห็นเหล่ากระบัจจอก
เห็นร่องน้ำลำคลองทั้งสองฝ่าย
จนแจ่มแจ้งแสงตะวันเห็นพันธุ์ผัก
เหล่าบัวเพื่อนแลสล้างริมทางจร
สายตึงแกมแชมสลับต้นตับเต่า
กระบัจจอกดอกบัวบานผกา
ไ้อเช่นนี้สีกาได้มาเห็น
ที่มีเรื่อน้อยน้อยจะลอยพาย
ถึงตัวเราเล่าถ้ายังมีโยมหญิง
คงจะใช้ให้ศิษย์ที่ติดมา
นี่จนใจไม่มีเท่าชี้เล็บ
พอรอนรอนอ่อนแสงพระสุริยน

ดูมัวมนมิดมิดทุกทิศา
ทั้งแฝกคาแซมกกขึ้นรกเรื้อย
ทั้งกว้างขวางขวัญหายไม่วายเหลือย
ล้วนเรือเพรียวพร้อมหน้าพวกปลาเลย
เรือเราฝืดเฟือมานิจจาเอ๋ย
ประเดี้ยวเสยสวตตรงเข้าพงรก
เรือช्योंโยกโยนกระโถนหก
น้ำค้ำตกพรางพรายพระพายพัด
พอหยุดยุงชุมมารุมกัด
ต้องนั่งปัดแปะไปมิได้นอน
ในทุ่งกว้างเห็นแต่แชมแชมสลอน
กระเรียนร่อนร้องก้องเมื่อสองยาม
พระพายเฉื่อยฉิวฉิวะหวิวหวาม
ถึงเมื่อยามยังอุดมโสมนัส
อยู่แหวดล้อมหลายคนปรนนิบัติ
ช่วยนั่งปัดยุงให้ไม่ไกลกาย
ระตะดอกบัวเพื่อนเมื่อเดือนหงาย
ข้างหน้าท้ายถ่อมาในสาคร
ดูน่ารักบรรจงส่งเกสร
ก้ามกึ่งซ้อนเสียดสาหร่ายใต้คงคา
เป็นเหล่าเหล่าแลรายทั้งซ้ายขวา
ดาษาดูชาวตั้งดาวพราย
จะลงเล่นกลางทุ่งเหมือนมุงหมาย
เที้ยวถอนสายบัวผันสันตะวา
ไหนจะนั่งดูตายอายุบุปผา
อุตสาห์หาเอาไปฝากตามยากจน
ชี้เกี้ยวเก็บเลยทางมากกลางหน
ถึงตำบलगรุงเก่ายังเศร้าใจ

นิราศภูเขาทอง

มาทางท่าหน้าจวนจอมผู้รั้ง
จะแวะหาถ้ำท่านเหมือนเมื่อเป็นไวย
แต่ยามยากหากว่าถ้ำท่านแปลก
เหมือนเชื้อใจไฟสูงไม่สมควร

มาจอดท่าหน้าวัดพระเมรุข้าม
บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง
ไอล้ำหนึ่งครั้งท่อนกลอนมันมาก
ไม่จบบทลดเลี้ยวเหมือนเงี้ยวงู
ได้ฟังเล่นต่างต่างที่ข้างวัด
ประมาณสามยามคล้ำในอัมพร
นาวาเอียงเสียงกุกกุกขึ้นร้อง
ไม่เห็นหน้าสานุศิษย์ที่ซิดเชื้อ
แต่หนูพัดจัดแจจตุเทียนส่อง
ด้วยเดชะตบะบุญกับคุณพระ

คิดถึงครั้งก่อนมาน้ำตาไหล
ก็จะได้รับนิมนต์ขึ้นบนจวน
อกมิแตกเสียหรือเราเขาจะสรวล
จะต้องม้วนหน้ากลับอประมาณ
ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน
ทั้งเพลงการเกี่ยวแก๊กันแซ่แข็ง
ระนาดรับร่ำคล้ายกับนายเส็ง
เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้ดู
ช่างยาวลากเลื้อยเจื้อยจนเหนื่อยหู
จนลูกคู่ขอทุเลาว่าหวานอน
ดีกสังัดเจียบหลับลงกับหมอน
อ้ายโจจรจู่จ้วงเข้าล้วงเรือ
มันด่าล่องน้ำไปช่างไวเหลือ
เหมือนเนื้อเปื้อบ้ำเลอะดูเซอะชะ
ไม่เสียของชาวเหลือองเครื่องอัฐฐะ
ชัยชนะมารได้ตั้งใจปอง

สุนทรภู่

จากหนังสือ เรียง รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๒๑ - ๒๓

ใบงาน
“ชนิดและหน้าที่ของคำกริยา”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำกริยาจากนิราศภูเขาทองตอนที่กำหนดศึกษา แล้วนำมาแต่งประโยค พร้อมทั้งบอกชนิดของคำกริยาและหน้าที่ในประโยค

ข้อ	คำกริยา	ประโยค	ชนิดของคำกริยา	หน้าที่ของคำกริยา
๑.				
๒.				
๓.				
๔.				
๕.				
๖.				
๗.				
๘.				
๙.				
๑๐.				

ใบงาน

“แผนภาพความคิดสรุปเนื้อหาและคุณค่าของนิราศภูเขาทอง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนจัดทำ แผนภาพความคิดสรุปเนื้อหา และคุณค่าด้านสังคม และด้านวรรณศิลป์ ของนิราศภูเขาทอง

การเตรียมการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนภาพความคิด

นิราศภูเขาทอง

ครั้นรุ่งเช้าเข้าเป็นวันอุโบสถ
ไปเจดีย์ที่ชื่อภูเขาทอง
อยู่กลางทุ่งรุ่งโรจน์สันโดษเด่น
ที่พื้นลานฐานบัวถมถัดบันได
มีเจดีย์วิหารเป็นลานวัด
ที่องค์ก่อย่อเหลี่ยมสลักรัน
บันไดมีสี่ด้านสำราญรื่น
ประทักฆนิมจินตนาพยายาม
มีห้องถ้ำสำหรับจุดเทียนถวาย
เป็นลมทักฆนิมวารตนาอัศจรรย์
ทั้งองค์ฐานรานราวถึงกำแหง
โอ้เจดีย์ที่สร้างยังร้างรัก
กระนั้นหรือชื่อเสียงเกียรติยศ
เป็นผู้ดีมีมากแล้วยากเย็น

ขอเดชะพระเจดีย์ศิริมาศ

ข้าอุตสาห์มาเคารพอภิวันท์
จะเกิดชาติใดใดในมนุษย์
ทั้งทุกขโศกโรครภัยอย่าใกล้กราย
ทั้งโลโกโโสและโมหะ
ขอฟังเฟื่องเรื่องวิชาปัญญา
อีกสองสิ่งหญิงร้ายและชายชั่ว
ขอสมหวังตั้งประโยชน์โพธิญาณ
พอกกราบพระปะดอกปทุมชาติ
สมถวิลยินดีชูลีกร
กับหนูพัฒน์มัสการสำเร็จแล้ว
มานอนกรงรุ่งขึ้นจะบูชา
แสนเสียดายหมายจะชมบรมธาตุ
ไอบุญน้อยลอยลับครรไลไกล
สุดจะอยู่ดูอื่นไม่ฝืนโศก
พอตรูตรูสุริย์ฉายขึ้นพรายพรรณ

เจริญรธรรมมาบูชาฉลอง
ดูสูงล่องลอยฟ้านภาลัย
เป็นที่เล่นนาวาคงคาไส
คงคาไหลล้อมรอบเป็นขอบคัน
ในจังหวัดวงแขวงกำแพงกัน
เป็นสามชั้นเชิงชานตระหง่านงาม
ต่างชมชื่นชวนกันขึ้นชั้นสาม
ได้เสร็จสามารถบอาน์อภิวันท์
ด้วยพระพายพัดเวียนดูเทียนหัน
แต่ทุกวันนี้ชราหนักหนานัก
เผยอแยกยอดทรวดก็หลุดหัก
เสียดายนักนึกน่าน้ำตากระเด็น
จะมีหมดลวงหน้าทันตาเห็น
คิดก็เป็นอนิจจังเสียทั้งนั้น
บรรจุธาตุที่ตั้งรังสรรค์
เป็นอนันต์อานิสงส์ดำรงกาย
ให้บริสุทธิ์สมจิตที่คิดหมาย
แสนสบายบริบูรณ์ประยูรวงศ์
ให้ชนะใจได้ออย่าไหลหลง
ทั้งให้ทรงศีลชั้นในสันดาน
อย่าเมาเมวมัวยรักสมัครสมาน
ตราบนิพพานชาติหน้าให้ถาวร
พบพระธาตุสถิตในเกสร
ประคองซ้อนเชิญองค์ลงนาวา
ใส่ขวดแก้ววางไว้ใกล้เกศา
ไม่ปะตาดันนอกยิ่งตกใจ
ใจจะขาดคิดมาน้ำตาไหล
เสียน้ำใจเจียนจะคืนสิ้นชีวิต
กำเรปโรคร้อนฤทัยเฝ้าฝืน
ให้ล่องวันหนึ่งมาถึงธานี

บทอ่าน นิราศภูเขาทอง

ประทับท่าหน้าอรุณอารามหลวง ค่อยสร้างทรวงทรงศีลพระชินสีห์
นิราศเรื่องเมืองเก่าของเรานี้ ไว้เป็นที่โสมนัสทัศนาศนา
ด้วยได้ไปเคารพพระพุทธรูป ทั้งสถาปบรมธาตุพระศาสนา
เป็นนิสัยไว้เหมือนเตือนศรัทธา ตามภาษาไม่สบายพอคลายใจ
ไซ้จะมีที่รักสมัครมาด แรมนิราศร้างมิตรพิสมัย
ซึ่งครวญคร่ำทำที่พิริพีไร ตามวิสัยกายกอลอนแต่ก่อนมา
เหมือนแม่ครัวคั่วแกงพะแนงผัด สารพัดเพี้ยญชั่งเครื่องมังสา
อันพริกไทยใบผักชีเหมือนสีกา ต้องโรยหน้าเสียดักหน้อยอร่อยใจ
จงทราบความตามจริงทุกสิ่งสิ้น อย่างนิกนินทาแกลงแห่งไหน
นักเลงกลอนนอนเปล่าก็เศร้าใจ จึงรำไรเรื่องร้างเล่นบ้างเอย

สุนทรภู่

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๒๓ - ๒๕

ใบงาน
“แผนภาพความคิดสรุปเนื้อหาและคุณค่าของนิราศภูเขาทอง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนจัดทำ แผนภาพความคิดสรุปเนื้อหา และคุณค่าด้านสังคม และด้านวรรณศิลป์
ของนิราศภูเขาทอง

การเตรียมการ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แผนภาพความคิด

[Large dashed rectangular box for drawing a mind map]

บัตรกิจกรรม “เกร็ดความรู้”

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ ๑ ภายในเวลา ๕ นาที
๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเนื้อหาจากใบความรู้ที่ ๑ ที่ได้รับ จากนั้นส่งผู้แทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

นิราศภูเขาทองจะสอดแทรกเกร็ดความรู้ให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพและเข้าใจสภาพสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ ดังเช่น การกล่าวถึงการประกอบอาชีพของชาวต่างชาติในช่วงที่สุนทรภู่เดินทางผ่านบ้านฉวนชาวฉวนเข้ามาอาศัยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นรอบเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวฉวนในสมัยนั้นเลี้ยงชีพด้วยการทำประมงน้ำจืดเพื่อการค้า เช่น

ถึงบ้านฉวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง
ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย

มีช่องชั่งกุ้งปลาไว้ค้าขาย
พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอง

สุนทรภู่เมื่อเดินทางผ่านสถานที่ อาทิ วัดประโคนปัก สุนทรภู่ได้บอกเล่าเรื่องราวที่มาของชื่อวัดแห่งนี้ไว้ว่าบริเวณนี้เป็นที่ปักเสาประโคนเพื่อป็นเขตแดน เช่น

ถึงอารามนามวัดประโคนปัก
เป็นสำคัญป็นแดนในแผ่นดิน

ไม่เห็นหลักถือเล่าว่าเสาหิน
มีรูสิ้นสุดชื่อที่ถือเอา

นอกจากนี้ สุนทรภู่ยังได้กล่าวถึง สามโคก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยพระราชทานเปลี่ยนชื่อเป็น ปทุมธานี เพราะมีพระราชดำริว่าเมืองนี้เป็นบริเวณที่มีดอกบัวขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น

ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี

พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว

บัตรกิจกรรม “บันทึกเรื่องราววิถีชีวิต”

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ ๒ ภายในเวลา ๕ นาที
๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเนื้อหาจากใบความรู้ที่ ๒ ที่ได้รับ จากนั้นส่งผู้แทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

นิราศภูเขาทองได้บันทึกเรื่องราว วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนร่วมสมัย ดังเช่น วิถีชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และศิลปะแขนงต่าง ๆ

ในทัศนะของสุนทรภู่จะมองว่าแม้ว่าการดำเนินชีวิตจะยากลำบากแต่ก็ไม่ปฏิเสธว่าสังคมไทยร่มเย็นและสงบสุข ดังจะเห็นได้จากการพรรณนาภาพบ้านเมืองที่มีภูมิประเทศงดงาม คงความเป็นธรรมชาติ เช่น

จนแจ่มแจ้งแสงตะวันเห็นพันธุ์ผัก
เหล่าบัวเพื่อนแลสล้างริมทางจร

ดูน่ารักบรรจงส่งเกสร
ก้ามกุ้งซ่อนเสียดสาหร่ายใต้คงคา

การติดต่อค้าขาย สุนทรภู่มักถ่ายทอดภาพสังคมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาไว้ในบทประพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่แต่งอยู่เสมอ เช่นเดียวกับในนิราศภูเขาทองที่สุนทรภู่ได้บรรยายสภาพบ้านเมืองและวิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนบรรยากาศของสถานที่ อาทิ ภาพการค้าขายที่ดำเนินไปอย่างคึกคัก มีการนำสินค้าหลากหลายประเภทที่บรรทุกมากับเรือสำเภาวางขายในแพที่จอดเรียงรายอยู่ตามริมน้ำ

ไปพันวัดทัศนาริมท่าน้ำ
มีแพผ้าสารพัดสีม่วงตอง

แพประจำจอดรายเขาชายของ
ทั้งสิ่งของชาวเลื่องเครื่องสำเภา

สุนทรภู่กล่าวถึงหญิงสาวชาวมอญ ซึ่งอาศัยอยู่ในย่านปากเกร็ด (เขตจังหวัดนนทบุรี) ในสมัยนั้นนิยมแต่งหน้าและแต่งผมตามอย่างหญิงสาวชาวไทย เช่น การผัดหน้า ถอนไรจุก คือ ถอนผมรอบ ๆ ผมจุกให้เป็นแนวเล็ก ๆ จนเป็นวงกลมรอบผมจุกและจับเขม่า ซึ่งเป็นวิธีการแต่งผมเพื่อให้ผมมีสีดำเป็นมัน โดยใช้เขม่าผสมกับน้ำมันหอม เช่น

ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา

ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย

บัตรกิจกรรม “เลือกสรรคำ”

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ ๓ ภายในเวลา ๕ นาที
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเนื้อหาจากใบความรู้ที่ ๓ ที่ได้รับ จากนั้นส่งผู้แทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

นิราศภูเขาทอง นอกจากจะมีคุณค่าด้านเนื้อหาแล้ว ในด้านวรรณศิลป์ก็ได้รับการยอมรับว่ามีความงดงามและมีความไพเราะ แม้สุนทรภู่จะใช้ถ้อยคำธรรมดาสามัญในการประพันธ์ แต่ทว่ามีความหมายลึกซึ้ง สะเทือนอารมณ์ และสร้างจินตภาพได้อย่างชัดเจน นิราศภูเขาทองจึงมีคุณค่าและความดีเด่นในด้านวรรณศิลป์ ดังการเล่นเสียง บทประพันธ์ของสุนทรภู่ ถือได้ว่ามีความดีเด่นเรื่องการเล่นเสียงโดยเฉพาะการเล่นเสียงสัมผัสภายในวรรค ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรทำให้อ่านนิราศภูเขาทองมีความไพเราะเป็นอย่างมาก เช่น

ดูน้ำว้างกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก

กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน

บ้างพลุ่งพลุ่งวุ้งเหมือนกงเกวียน ดู

เวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน

สัมผัสอักษรที่พบ คือ เกลียวกลอก ฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน กงเกวียน หว่างวน

ทั้งองค์ฐานรานราวถึงเกล้าแฉก

เผยอแยกยอดทรวดก็หลุดหัก

โอ้เจดีย์ที่สร้างยังร้างรัก

เสียดายนักนิกน่าน้ำตากระเด็น

สัมผัสอักษรที่พบ คือ นัก นิก น่าน้ำ

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็จ่านี้

ไม่มีทีพสุธาจะอาศัย

ล้วนหนามหนีบเจ็บแสบคับแคบใจ

เหมือนนกไร่ร้างเร่อยู่เอกรา

สัมผัสอักษรที่พบ คือ คับแคบ ไร่ร้างเร่

บัตรกิจกรรม “ศึกษาโหวหาร”

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ ๔ ภายในเวลา ๕ นาที
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเนื้อหาจากใบความรู้ที่ ๔ ที่ได้รับ จากนั้นส่งผู้แทนนำเสนอหน้าชั้นเรียน

นิราศภูเขาทองมีโหวหารที่คมคายและยังมีความหมายที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจ และสะท้อนสัจธรรมและความจริงของชีวิตได้อย่างชัดเจน เพราะกวีแต่งจากประสบการณ์ชีวิต ของตนซึ่งส่วนมากเป็นสิ่งธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนย่อมเคยประสบ นิราศภูเขาทองจึงเป็นที่ติดใจผู้อ่านและนิยมอ้างอิงกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน เช่น

ไม่เมาเหล้าแล้วแต่เรายังเมารัก
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป

๑๗๓

สุดจะหักห้ามจิตคิดโฉน
แต่เมาใจนี้ประจำทุกค่ำคืน

เห็นโศกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง
เหมือนโศกพื้ที่ขั้ระกำเจือ

๑๗๔

ทั้งรักแฉงแฉมสวาทประหลาดเหลือ
เพราะรักเรือแรมสวาทมาคลาดคลาย

เคยหมอบใกล้ได้กลิ่นสุคนธ์ตรลบ
สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา

๑๗๕

ละอองอบรสรื่นชื่นนาสา
วาสนาเราก้สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก้เท่านี้
ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ

๑๗๖

ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอกา

ใบงาน
“วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง”

ตอนที่ ๑ ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้วตอบคำถาม

๑. นักเรียนเห็นด้วยกับบทประพันธ์นี้หรือไม่ อย่างไร

ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร

มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา

.....
.....
.....
.....

๒. บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

มาจอดทำหน้าวัดพระเมรุข้าม
บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง

ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน
ทั้งเพลงการเกี้ยวแก๊กันแซ่เซ็ง
ระนาดรับร่ำคล้ายกับนายเส็ง
เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้ดู

.....
.....
.....
.....

๓. บทประพันธ์นี้กล่าวถึงบุคคลใด อย่างไร

ถึงหน้าวังตั้งหนึ่งใจจะขาด
ไ้อ้ผ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร
พระนิพพานปานประหนึ่งศีระขาด
ทั้งโรคซ้ำกรรมชดวิบัติเป็น

คิดถึงบาทบพิตรอดิศร
แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น
ด้วยไรรู้ญาติยากแค้นถึงแสนเช็ญ
ไม่เล็งเห็นที่ซึ่งจะพึงพา

.....
.....
.....
.....

ใบงาน

“วิเคราะห์คุณค่าจากเรื่องนิราศภูเขาทอง” (ต่อ)

ตอนที่ ๒ ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้ววิเคราะห์ว่ามีความดีเด่นด้านวรรณศิลป์อย่างไร

๑. ถึงบางเตื่อไ้อ้มะเตื่อเหลื่อประหลาด
เหมือนคนพาลหวานนอย่อมขมใน

บังเกิดชาติแมลงหรีมีไนไส้
อุปไมยเหมือนมะเตื่อเหลื่อระอา

.....

.....

.....

๒. ดูน้ำวังกลิ้งเซี้ยวเป็นเกลียวกรอก
บ้างพลุ่งพลุ่งวุ้งเหมือนกงเกวียน

กลับระลอกขนาดฉัดฉวัดเฉวียน
ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน

.....

.....

.....

๓. เห็นโศกใหญ่ไถลน้ำระกำแฝง
เหมือนโศกพีที่ระกำก็ซ้ำเจือ

ทั้งรักแสมแสวงสวาทประหลาดเหลื่อ
เพราะรักเรือแรมสวาทมาคลาดคลาย

.....

.....

.....

๔. ไม่เห็นคลองตองค้ำอยู่กลางทุ่ง
เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกายเหมือนทรายซัด

พอหยุดยุงฉู่ชุมมารุมกัด
ตองนั่งปัดแปะไปมิได้นอน

.....

.....

.....

ใบความรู้ “การท่องบทอาขยาน”

คุณค่าของการท่องอาขยาน

บทอาขยานแสดงให้เห็นภูมิปัญญาไทยที่ใช้กลวิธีในการอบรมสั่งสอนเด็กด้วยการคัดเลือก หีบยก เรื่องราวที่อยู่แวดล้อมรอบตัวมาเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบอย่างเป็นธรรมชาติ แฝงความรัก ความเมตตา เอื้อเอ็นดู ให้ความอบอุ่นและปรารถนาดีที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก เรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาสอนล้วนช่วยกลมเกลียว ปลุกฝัง วางรากฐานสำคัญของชีวิต เช่น ๑) ความขยันหมั่นเพียร ๒) คุณธรรม ๓) การรู้จักวางตน ๔) จริยธรรม เป็นต้น

โดยภาพรวมการท่องอาขยาน จึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งเห็นคุณค่า และความงดงามของภาษา ได้แนวทางปฏิบัติตนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซาบซึ้งถึงคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์และสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ อันควรค่าแก่การรักษาและสืบสานให้คงอยู่ตลอดไป รวมทั้งยังช่วยกลมเกลียวจิตใจให้นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงามและโน้มน้าวจิตใจให้รักชาติ

การอ่านบทอาขยานตามหลักการทั่วไป

การอ่านบทอาขยานส่วนใหญ่เป็นการอ่านออกเสียง คือ ผู้อ่านเปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ขณะที่ใช้ สายตาอ่านกวาดไปตามตัวอักษร ซึ่งต้องยึดหลักการอ่านออกเสียงเหมือนหลักการอ่านทั่วไป เพื่อให้การอ่านออกเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรฝึกฝนดังนี้

๑. ใช้สายตากวาดจากคำต้นวรรคไปยังท้ายวรรค และเคลื่อนสายตาไปยังวรรคถัดไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องสายหน้าตามไปด้วย เป็นการอ่านล่วงหน้า ทำให้การอ่านออกเสียงต่อเนื่องกันไปโดยไม่สะดุดชะงัก

๒. ฝึกเปล่งเสียงให้ดังพอประมาณโดยพิจารณาถึงกลุ่มผู้ฟังและสถานที่แต่ไม่ต้องตะโกน ควรบังคับเสียงเน้นเสียง ปรับระดับเสียงสูงต่ำ ให้สอดคล้องกับจังหวะ ลีลา ท่วงทำนองและความหมายของเนื้อหาที่อ่าน

๓. คุณภาพของเสียงเป็นสิ่งสำคัญมาก เสียงที่ดีคือเสียงที่ชัดเจน แจ่มใส ไพเราะ มีกระแสเสียงเดียว ไม่แตกพร่า เปล่งเสียงจากลำคอโดยตรงด้วยความมั่นใจ เสียงที่ไพเราะกังวานจะทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้มคล้อยตามเนื้อหาที่ได้ฟัง ผู้ที่สุขภาพไม่ดีหรือมีอาการป่วยด้วยโรคที่มีผลต่อการเปล่งเสียง เช่น โรคหวัด จะทำให้เสียงที่เปล่งออกมาไม่มีคุณภาพ จึงควรรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ สุขภาพจิตก็มีความสำคัญต่อการอ่านบทอาขยาน ควรฝึกสุขภาพจิตของตนให้มั่นคง ไม่หวั่นไหว ทำจิตใจให้สบาย สร้างความเชื่อมั่นให้ตนเองด้วยการสุดลมหายใจเข้าปอดเต็มที่ และระบายลมหายใจออกช้า ๆ ฝึกทำให้อุณหภูมิสม่ำเสมอ จะช่วยให้สามารถบังคับเสียงเวลาอ่านได้ตามต้องการ

ใบความรู้ “การท่องบทอาขยาน” (ต่อ)

๔. ควรทรงตัวและรักษาอาการปฏิกิริยาให้ถูกวิธี การทรงตัวให้ถูกวิธีจะช่วยให้ระบบกล้ามเนื้อต่าง ๆ ทำงานประสานกันทำให้เปล่งเสียงได้ดี และมีท่วงท่าที่น่าเชื่อถือ ลักษณะการทรงตัวที่ถูกต้องคือ ไม่ว่าจะยืนหรือนั่งอ่าน ลำตัวต้องตั้งตรงและอยู่ในอาการสมดุลขณะยืนอ่าน น้ำหนักตัวตกลงบนกลางเท้าทั้งสองข้าง ปลายเท้าสองข้างเหลื่อมกันเล็กน้อย ข้อศอกห่างจากลำตัวประมาณหนึ่งฝ่ามือ หากนั่งอ่าน ควรวางแขนไว้บนโต๊ะ ไม่ควรเอนหลังพิงพนักเก้าอี้ถ้านั่งเก้าอี้ที่ไม่มีโต๊ะอยู่ข้างหน้า ควรถือบทหรือหนังสือห่างจากสายตาประมาณหนึ่งฟุตขณะอ่านพยายามให้ลำคอตั้งตรง เงยหน้าเล็กน้อย สบตากับคนฟังเป็นระยะ ๆ โดยไม่ต้องก้ม ๆ เงย ๆ อยู่ตลอดเวลา ระวังอย่าเกร็งส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยไม่จำเป็น พยายามผ่อนคลายกล้ามเนื้อเพื่อให้เกิดความรู้สึกเบาสบายบ้าง

๕. อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธีหรือตามความนิยม ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเนื้อหาของบทอาขยานที่อ่าน ศึกษาความหมายของคำ กลุ่มคำ และสำนวนจากบทอ่านให้เข้าใจ เพราะความหมายของคำนั้นอาจมีความหมายตรงตามตัวอักษร หรือมีความหมายตามบริบทของคำนั้น ๆ เช่น ฉันทันที่เขาบอกว่าไก่ตัวเมียขันได้ ขันคำแรกหมายถึงอาการขบขันหัวเราะแต่ขันคำหลังเป็นเสียงร้องของไก่ตัวผู้ คำในภาษาไทยเรายึดการอ่านตามอักขรวิธี แต่ก็มีบางคำที่อนุโลมให้อ่านตามความนิยมได้ เช่น ศักราช อ่านว่า สัก-กะ-หรวด แต่คำว่า เอกราช อ่านว่า เอก-กะ-รวด คำว่า จักราช อ่านว่า จัก-กะ-หรวด อำเภอมแม่สรวย อ่านว่า แม่สรวย อำเภอสรอง อ่านว่า สอง เดือนกรกฎาคม อ่านว่า กะ-ระ-กะ-ดา-คม เดือนมกราคม อ่านว่า มะ-กะ-รา-คม เป็นต้น

๖. อ่านออกเสียงตัวสะกด ร ล คำควบกล้ำให้ถูกต้องฝึกออกเสียงตัวสะกดตัว ร ล คำควบกล้ำ คำบาลีสันสกฤต รวมทั้งคำที่มีเครื่องหมายต่าง ๆ ให้ถูกต้องชัดเจน การอ่านออกเสียงตัว ร ล ไม่ถูกต้องจะทำให้ความหมายของคำไม่ถูกต้องไปด้วย เช่น คำว่า รัก หมายถึง ชอบอย่างผูกพันพร้อมด้วยชื่นชมยินดี หรืออีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ชื่อไม้พุ่ม แต่คำว่า ลัก หมายถึง ลอบทำในสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิ์หรือไม่ได้รับอนุญาต ประโยคที่ว่า ฉันรักเธอ จึงต้องออกเสียงตัว ร ให้ชัดเจน มิฉะนั้นจะผิดความหมาย คำที่เป็นอักษรควบกล้ำก็ต้องออกเสียงให้ชัดเจนเพื่อสื่อความหมายได้ถูกต้อง เช่น คำว่า ครั้งคราว คลาดเคลื่อน เป็นต้น

คำบาลีสันสกฤตที่เราปรับมาใช้ในภาษาไทย ต้องอ่านให้ถูกต้องตามหลักภาษา เช่น คำว่า เถรสมาคม อ่านว่า เถ-ระ-สะ-มา-คม คำว่า สังสารทุกข์ อ่านว่า สัง-สา-ระ-ทุก เป็นต้น

๗. อ่านให้ถูกจังหวะและวรรคตอน การอ่านบทอาขยานที่เป็นคำยาว คำหลายพยางค์ กลุ่มคำ ผู้อ่านต้องจับความหมายถูกจังหวะในการอ่าน และต้องอ่านแยกวรรคตอนให้ถูกต้องและถูกจังหวะในการอ่าน เช่น กรมศิลปากรจะจัดการแสดงละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ประโยคที่ว่า เนื้อสุนัขฉันชอบ ต้องอ่านว่า เนื้อ สุนัขฉันชอบ เป็นต้น

ใบความรู้ “การท่องบทอาขยาน” (ต่อ)

๘. พยายามอ่านใส่อารมณ์และความรู้สึกตามเนื้อหา เช่น อารมณ์โกรธ ตื่นเต้น น้อยใจ ผิดหวัง โศกเศร้า สนุกสนาน ควรใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับลักษณะอารมณ์ตามเนื้อหาในท้องเรื่อง จะช่วยให้อ่านมีชีวิตชีวาสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และผู้ฟังคล้อยตามเรื่องที่ได้ฟัง

ขั้นตอนการอ่านบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะ

การอ่านบทอาขยานเป็นทำนองเสนาะช่วยให้บทอาขยานนั้นมีความไพเราะ นักเรียนเกิดความสนใจจดจำบทอาขยานได้ดีและสนุกสนานยิ่งขึ้น การฝึกอ่านทำนองเสนาะมีขั้นตอนดังนี้

๑. อ่านเป็นร้อยแก้วธรรมดาให้ถูกต้องชัดเจนตามอักขรวิธีก่อน ทั้งตัว ร ล ตัวควบกล้ำ อ่านออกเสียงให้ตรงตามเสียงวรรณยุกต์

๒. อ่านให้ถูกต้องจังหวะวรรคตอน การอ่านผิดวรรคตอนทำให้เสียความ เช่น ฉนากฉลามว่ายตามวน ต้องอ่านแบ่งวรรคว่า ฉนาก-ฉลาม-ว่ายตามวน แหกเต้าจับเต้าร้างร้อง ต้องอ่านว่า แหกเต้า-จับเต้าร้าง-ร้อง อันชาติใดไร้ศานตีสุขสงบ ต้องอ่านว่า อันชาติใด-ไร้ศานตีสุข-สงบ รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย ต้องอ่านว่า รวมเรียกว่า-วรรณคดี-ไทย หยิกขยุมกุมวาสุกรีกำ ต้องอ่านว่า หยิกขยุม-กุมวาสุกรี-กำ

๓. อ่านคำให้สัมผัสคล้องจองกันเพื่อความไพเราะ เช่น ข้าขอเคารพอภิวันท์ คำว่า อภิวันท์ ต้องอ่านว่า **อบ-พิ-วัน** เพื่อให้คล้องจองกับคำว่า เคารพ เป็นสิ่งของฉลองคุณ**มุลิกา** คำว่า มุลิกา ต้องอ่านว่า **มุน-ลิ-กา** เพื่อให้สัมผัสกับคำว่าคุณ

เอาพระธรรมคัมภีร์เป็นที่ยึด เหมือนหนึ่งน้ำอำมฤตขโลมจิต ได้แนบนางนอนชมภิรมย์ชิด เหมือนหนึ่งน้ำอำมฤตขโลมใจ

คำว่า **อำมฤต** บาทแรกต้องอ่านว่า **อำ-มะ-ริต** เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า ยึด คำว่า **อำมฤต** บาทหลังต้องอ่านว่า **อำ-มะ-ริต** เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า ชิด

๔. อ่านให้ถูกต้องทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด คำประพันธ์แต่ละชนิดจะมีบังคับจำนวนคำสัมผัส หรือ คำเอก คำโท แตกต่างกัน การอ่านทำนองเสนาะจึงต้องอ่านให้ถูกต้องทำนองและลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด

๕. อ่านใส่อารมณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ถ้าบทที่อ่านเป็นบทเศร้าโศกรำพึงรำพันควรอ่านทอดเสียงแผ่วเสียงหรือผวนเสียงให้น่าเศร้า ถ้าเป็นบทโกรธหรือบทต่อสู้ ควรอ่านเต็มเสียง เน้นเสียงให้หนัก เน้นจังหวะและอ่านค่อนข้างเร็ว จะทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย

๖. รู้จักการผวนเสียงและการทบเสียง การผวนเสียง คือ การอ่านพยางค์สุดท้ายของวรรคด้วยการทอดเสียงแล้วปล่อยให้หางเสียงผวนขึ้นจนจบ เป็นเสียง ฮือ ฮือ เบา ๆ คล้ายเสียงคราง เช่น “โอ้ออกเรา มีกรรมจะทำไฉน” เมื่อทอดเสียง ตรง “ไฉน” แล้วหยุดหางเสียงผวนเสียง “ไหน” เป็น ฮือ ฮือ ส่วนการทบเสียง คือ การยึดเสียงคำแต่ละคำออกไปแล้วหยุดเสียงที่ท้ายพยางค์ เช่น ในเพลง-ปี-ว่า-สาม-พี-

พราหมณ์-เอ๋ย-ฮี เป็นต้น

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง

รับกลิ่นกุญแจโยโมทนา
ออกจากวัดที่ศนาคูอาวาส
สามฤดูอยู่ดีไม่มีภัย
โอ้อาวาสราชบุรณะพระวิหาร
เหลือรำลึกนึกน่าน้ำตากระเด็น
จะยกหยิบธิดีเป็นที่ตั้ง
จึงอำลาอาวาสนิราศร้าง
ถึงหน้าวังดังหนึ่งใจจะขาด
โอ้อ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร
พระนิพนธ์ปานประหนึ่งศรีษะขาด
ทั้งโรคไข้กรรมชดวิบัติเป็น
จะสร้างพรตอดส่ำส่งส่วนบุญถวาย
เป็นสิ่งของฉลองคุณมุลิกา
ถึงหน้าแพแลเห็นเรือที่นั่ง
เคยหมอบรับกับพระจมีนไวย
เคยทรงแต่งแปลงบทพจนารถ
จนกลิ่นสิ้นแม่น้ำในลำคลอง
เคยหมอบไกล่ได้กลิ่นสุคนธ์ตรลบ
สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา
ดูในวังยังเห็นหอพระอิฐ
ทั้งปิ่นเกล้าเจ้าพิภพจบสากล
ถึงอารามนามวัดประโคนปัก
เป็นสำคัญปิ่นแดนในแผ่นดิน
ขอเดชะพระพุทธรูปช่วย
อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา

เดือนสิบเอ็ดเสรีจตุระพระวสา
ชูลีลาลงเรือเหลืออาลัย
เมื่อตรุษสารทพระพรราชาได้อาศัย
มาจำไกลอารามเมื่อยามเย็น
แต่นั้นนานนับทิวาจะมาเห็น
เพราะชุกเข็ญคนพาลมารานทาง
ก็ใช้ถึงแทนสดเห็นขัดขวาง
มาอ้างอ้างวิญญาณ์ในสาคร
คิดถึงบาทบพิตรอดิศร
แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น
ด้วยไร่ญาติยากแค้นถึงแสนเข็ญ
ไม่เล็งเห็นที่ซึ่งจะพึงพา
ประพฤติฝ่ายสมณะทั้งวสา
ขอเป็นข้าเคียงบาททุกชาติไป
คิดถึงครั้งก่อนมาน้ำตาไหล
แล้วลงในเรือที่นั่งบัลลังก์ทอง
เคยรับราชโองการอ่านฉลอง
มิได้ข้องเคืองขัดหัตถยา
ละอองอบรสรินขึ้นนาสา
วาสนาเราก้สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์
ตั้งสติเต็มถายฝ่ายกุศล
ให้ผ่องพันภัยสำราญผ่านบุรินทร์
ไม่เห็นหลักถือเล่าว่าเสาทิน
มิรู้สิ้นสุดชื่อที่ลือชา
แม้นมอดม้วยกลับชาติวาสนา
อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

ไปพันวัดทัศนาริมทำน้ำ
มีแพผ้าสารพัดสีม่วงตอง
ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง
โอ้บาปกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา
ทำบุญบวชกรวดน้ำขอสำเร็จ
ถึงสุราพารอดไม่รอดวาย
ไม่เมาเหล้าแล้วแต่เรายังเมารัก
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป
ถึงบางจากจากวัดพลัดพี่น้อง
เพราะรักใคร่ใจจิตไม่ยึดยืน
ถึงบางพลูคิดถึงคูเมื่ออยู่ครอง
ถึงบางพลัดเหมือนพี่พลัดมาขัดเคือง
ถึงบางโพโอ้พระศรีมหาโพธิ
ขอเดชะอานภาพพระทศพล
ถึงบ้านญวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง
ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย
จะเหลียวกลับลับเขตประเทศสถาน
ถึงเขมาอารามอร่ามทอง
โอ้ปางหลังครั้งสมเด็จพระบรมโกศ
ชมพระพิมพ์ริมผนังยังยั้งยืน
โอ้ครั้งนี้มีได้เห็นเล่นฉลอง
เป็นบุญน้อยพลอยนิกโมทนา
ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก
บ้างพลุ่งพลุ่งวู่วางเหมือนกงเวียน
ทั้งหัวท้ายกรายแจวกระซางจ้วง
โอ้เรือพันวนมาในสาชล

แพประจำจอตรายเขาชายของ
ทั้งสิ่งของชาวเหลืองเครื่องสำเภา
มีคันโพงผูกสายไว้ปลายเสา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งบ้าเป็นน่าอา
พระสรรเพชญ์โพธิญาณประมาณหมาย
ไม่ไกล่กรายแกล้งเมื่อกี้เกินไป
สุดจะหักห้ามจิตคิดโฉน
แต่เมาใจนี้ประจำทุกคำคืน
มามัวหมองมัวหน้าไม่ฝ่าฝืน
จำต้องขึ้นใจพราภมาจากเมือง
เคยใส่ซองส่งให้ล้วนใบเหลือง
ทั้งพลัดเมืองพลัดสมรมาร้อนรน
ร่มนิโรธรุกขมูลให้พูนผล
ให้ผ่องพันภัยพาลสำราญกาย
มีช่องขังกึ่งปลาไว้ค้าขาย
พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอ
ทรมานหม่นไหม้ฤทัยหมอง
ฟังฉลองเลิกงานเมื่อวานขึ้น
มาผูกโบสถ์ก็ได้มาบูชาขึ้น
ทั้งแปดหมื่นสี่พันได้วันทา
เพราะตัวต้องตกประดาวิชาสนา
พอนาวาติดชลเข้าวนเวียน
กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน
ดูเวียนเวียนคว้างคว้างเป็นหว่างวน
ครรรโล่งเลยทางมากกลางหน
ใจยั้งวนหวังสวาทไม่คลาดคลา

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

ตลาดแก้วแล้วไม่เห็นตลาดตั้ง
โอ้รินรินกลิ่นดอกไม้ใกล้คงคา
เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง
เหมือนโคกที่ที่ขำระกำเจือ

ถึงแขวงนนท์ชลมารคตลาดขวัญ
ทั้งของสวนล้วนเรืออยู่เรียงราย

มาถึงบางธรณีทวีโคก
โอ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น
เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็ก่อน
ล้วนหนามหนึบเจ็บแสบคับแคบใจ

ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
เดี๋ยวนี้มอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา
โอ้สามัญผ่นแปรไม่แท้เที่ยง
นี่หรือจิตคิดหมายมีหลายใจ

ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้พุดชู้ตัวตายทำลายมิตร
ถึงบ้านใหม่ใจจิตก็คิดอ่าน
ขอให้สมคะเนเถิดเทวา

ถึงบางเตือโอ้มะเตือเหลือประหลาด
เหมือนคนพาลหวานนอกย้อมขมใน
ถึงบางหลวงเชิงรากเหมือนจากรัก
เป็นลวงพันรณราคาคา

ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี
โอ้พระคุณสุญลับไม่กลับหลัง
แต่เรานี้ที่สุนทรประทานตัว

สองปากฝั่งก็แต่ล้วนสวนพฤกษา
เหมือนกลิ่นผ้าแพรดำรำมะเกลือ
ทั้งรักแฉงแฉมสวาทประหลาดเหลือ
เพราะรักเรือแรมสวาทมาตลาดคลาย

มีพวงแพแพรพรรณเขาค้าขาย
พวกหญิงชายประชุมกันทุกวันคืน

ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอยกา

ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
เหมือนอย่างเอียงชายหญิงทั้งวิสัย
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด

มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา
จะหาบ้านใหม่มาดเหมือนปรารณา
จะได้ผ้าสุกสวัสดีกำจัดภัย

บังเกิดชาติแมลงหวี่มีในไส้
อุปไมยเหมือนมะเตือเหลือระอา
สู้เสียศักดิ์สังวาสพระศาสนา
ถึงนางฟ้าจะให้ไม่ไยดี

พระพุทเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว
แต่ชื่อตั้งก็ยังอยู่เขารู้ทั่ว
ไม่รอดชั่วเช่นสามโคกยิ่งโคกใจ

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

สิ้นแผ่นดินสิ้นนามตามเสด็จ
แม่นำเน็ดเกิดชาติใดใด
สิ้นแผ่นดินขอให้สิ้นชีวิตบ้าง
เหลืออาลัยใจตรมระทมทวี่
 ถึงบ้านจิวเห็นแต่จิวละล้าสูง
ด้วยหนามดกรกดาชระตะตา
จิวรกรสิบกองคูลีแหลม
ใครทำชู้คู่ท่านครั้นบรรลัย
เราเกิดมาอายุเพียงนี้แล้ว
ทุกวันนี้วีปริตผิดทำนอง
 ไอ้คิดมาสารพัดจะตัดขาด
ถวิลหวังนั่งนึกถอนใจ
ดูห่างย่านบ้านช่องทั้งสองฝั่ง
เป็นที่อยู่ผู้ร้ายไม่วายเว้น
 พระสุริยงลับพยัคฆณ
ถึงทางลัดตัดทางมากกลางนา
เป็นเงาเง้าน้ำเงิงดูเว้งว่าง
เห็นดุ่มดุ่มหนุ่มสาวเสียงกราวกรียว
เขาถ่อคล่องว่องไวไปเป็นยัด
ต้องถ่อค้ำรำไปลั่นไม่เคย
กลับถอยหลังรั้งรอเฝ้าถ่อถอน
เงียบสงัดสัตว์ป่าคณานก
ไม่เห็นคลองต้องค้ำอยู่กลางทุ่ง
เป็นกลุ่มกลุ่มกุ่มกุ่มกายเหมือนทรายซัด

ต้องเที่ยวเตร็ดเตร่หาที่อาศัย
ขอให้ได้เป็นข้าฝ่าธุลี
อย่ารู้ร้างบงกชบทศรี
ทุกวันนี้ก็ซังตายทรงกายมา
ไม่มีฝูงสัตว์สิงกิ่งพุกษา
นึกก็น่ากลัวหนามขามขามใจ
ตั้งขวางแซมเสียมแทรกแตกไสว
ก็ต้องไปปิ่นต้นนำขนพอง
ยังคลาดแคล้วครองตัวไม่มีหมอง
เจียนจะต้องปิ่นบ้างหรืออย่างไร
ตัดสวาทตัดรักมียกไหว
ถึงเกาะใหญ่ราชครามพอยามเย็น
ระวังทั้งสัตว์น้ำจะทำเชื้อ
เที่ยวช้อนเร็นตีเรือเหลือระอา
คู่ม้วนมีตมิตทุกทิตา
ทั้งแฝกคาแซมกักขึ้นกรร็ว
ทั้งกว้างขวางขวัญหายไม่วายเหลือ
ลั่นเรือเพรียวพร้อมหน้าพวกปลาเลย
เรือเราผิดเผื่อมานิจจาเอ๋ย
ประเดี๋ยวเสยสวบตรงเข้าพวง
เรือขยอนโยกโยนกระโถนหก
น้ำค้ำตกพร่างพรายพระพายพัด
พอหยุดยุงจู่ชุมมารุมกัด
ต้องนั่งปัดแปะไปมิได้นอน

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

แสนวิตกกอกเอ๋ยมาอ้างว้าง
จนตึกดาวพราวพรางกลางอัมพร
ทั้งกบเขียดเกรียดกรีดจิ้งหรีดเรื้อย
วังเวงจิตคิดคะนึ่งรำพึงความ
สำรวจกับเพื่อนรักสะพรักพร้อม
โอยยามเข็ญเห็นอยู่แต่หนูพุด
จนเดือนเด่นเห็นเหล่ากระจับจอก
เห็นร่องน้ำลำคลองทั้งสองฝ่าย
จนแจ่มแจ้งแสงตะวันเห็นพันธุ์ผัก
เหล่าบัวเผื่อนแลสล้างริมทางจร
สายตึงแกมแซมสลับต้นตบเต่า
กระจับจอกดอกบัวบานผกา
โอยเช่นนี้สีกาได้มาเห็น
ที่มีเรือน้อยน้อยจะลอยพาย
ถึงตัวเราเล่าถ้ายังมีโยมหญิง
คงจะใช้ให้ศิษย์ที่ติดมา
นี่จนใจไม่มีเท่าชี้เล็บ
พอรอนรอนอ่อนแสงพระสุริยน
มาทางทำหน้าที่จวนจอมผู้รั้ง
จะแหวะหาถ้าท่านเหมือนเมื่อเป็นไวย
แต่ยามยากหากว่าถ้าท่านแปลก
เหมือนเข็ญใจไฟสูงไม่สมควร

ในทุ่งกว้างเห็นแต่แซมแซมสลอน
กระเรียนร่อนร้องก้องเมื่อสองยาม
พระพายเฉื่อยฉิวฉิววะหวิวหวาม
ถึงเมื่อยามยังอุดมโสมนัส
อยู่แวดล้อมหลายคนปรนนิบัติ
ช่วยนั่งปัดยุงให้ไม่ไกลกาย
ระตะดอกบัวเผื่อนเมื่อเดือนหงาย
ข้างหน้าท้ายถ่อมาในสาคร
ดูนารักบรรจงส่งเกสร
ก้ามกุ้งซ่อนเสียดสาหร่ายใต้คงคา
เป็นเหล่าเหล่าแลรายทั้งซ้ายขวา
ดาษดาดูขาวดั่งดาวพราว
จะลงเล่นกลางทุ่งเหมือนมุ้งหมาย
เที่ยวถอนสายบัวผันสันตะวา
ไหนจะนั่งดูตายอายุบุปผา
อุตส่าห์หาเอาไปฝากตามยากจน
ชี้เกี้ยวเก็บเลยทางมากกลางหน
ถึงตำบलगรุงเก่ายิ่งเศร้าใจ
คิดถึงครั้งก่อนมาน้ำตาไหล
ก็จะได้รับนิมนต์ขึ้นบนจวน
อกมิแตกเสียหรือเราเขาจะสรรว
จะต้องม้วนหน้ากลับอับประมาณ

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

มาจดทำหน้าวัดพระเมรุข้าม
บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง
ไอ้ลำหนึ่งครั้งท่อนกลอนมันมาก
ไม่จบบทลดเลี้ยวเหมือนเงี้ยวจู
ได้ฟังเล่นต่างต่างที่ข้างวัด
ประมาณสามยามคล้ำในอัมพร
นาวาเอียงเสียงกุกกุกขึ้นร้อง
ไม่เห็นหน้าสาศุขศิษย์ที่ซิดเชื่อ
แต่หนูพัดจัดแจจตุเทียนส่อง
ด้วยเดชตะบะบุญกับคุณพระ
ครั้นรุ่งเช้าเข้าเป็นวันอุโบสถ
ไปเจดีย์ที่ชื่อภูเขาทอง
อยู่กลางทุ่งรุ่งโรจน์สันโดษเด่น
ที่พื้นลานฐานบัวถมถัดบันได
มีเจดีย์วิหารเป็นลานวัด
ที่องค์ก่อย่อเหลี่ยมสลับกัน
บันไดมีสี่ด้านสำราญรื่น
ประทักษิณจินตนาพยายาม
มีห้องถ้ำสำหรับจุดเทียนถวาย
เป็นลมทักษิณาวรรตนาอัศจรรย์
ทั้งองค์ฐานรานราวถึงเก้าแฉก
ไอ้เจดีย์ที่สร้างยังร้างรัก
กระนี้หรือชื่อเสียงเกียรติยศ
เป็นผู้ตีมีมากแล้วยากเย็น

ริมอารามเรือเรียงเคียงขนาน
ทั้งเพลงการเกี่ยวแก๊กันแซ่แข็ง
ระนาดรับรัวคล้ายกับนายเส็ง
เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้ดู
ช่างยาวลากเลื้อยเจ้อยจนเหนื่อยหู
จนลูกคู้ขอทุเลาว่าหาวนอน
ดึกสงัดเงียบหลับลงกับหมอน
อ้ายโจจรจู้จ้วงเข้าล้วงเรือ
มันด่าล่องน้ำไปช่างไวเหลือ
เหมือนเนื้อเปื้อนบ้ำและดูเซอะชะ
ไม่เสียของชาวเหลืองเครื่องอัฐฐะ
ชัยชนะมารได้ตั้งใจปอง
เจริญรสธรรมาบูชาฉลอง
ดูสูงล่องลอยฟ้านภาลัย
เป็นที่เล่นนาวาคงคาไส
คงคาไหลล้อมรอบเป็นขอบคัน
ในจังหวัดวงแขวงกำแพงกัน
เป็นสามชั้นเชิงชานตระหง่านงาม
ต่างชมชื่นชวนกันขึ้นชั้นสาม
ได้เสด็จสามารถบอานบอิกวันท์
ด้วยพระพายพัดเวียนดูเหียนหัน
แต่ทุกวันนี้ชราหนักหนานัก
เผยอแยกยอดทรุดก็หลุดหัก
เสียดายนักนิกน่าน้ำตากระเด็น
จะมีหมดลวงหน้าทันตาเห็น
คิดก็เป็นอนิจจังเสียทั้งนั้น

ใบความรู้ นิราศภูเขาทอง (ต่อ)

ขอเดชะพระเจดีย์ศิริมาศ
ข้าอุตส่าห์มาเคารพอภิวันท์
จะเกิดชาติใดใดในมนุษย์
ทั้งทุกข์โศกโรครภัยอย่าใกล้กราย
ทั้งโลโภโทโสและโมหะ
ขอฟังเพื่องเรื่องวิชาปัญญา
อีกสองสิ่งหญิงร้ายและชายชั่ว
ขอสมหวังตั้งประโยชน์โพธิญาณ

พอกกราบพระปะดอกปทุมชาติ
สมถวิลยินดีชุลีกร
กับหนูพัฒน์มัสการสำเร็จแล้ว
มานอนกรงรุ่งขึ้นจะบูชา
แสนเสียดายหมายจะชมบรมธาตุ
ไ้อ้บุญน้อยลอยลับครรไลไกล
สุดจะอยู่คู่อื่นไม่ฝืนโศก
พอตรู่ตรู่สุริย์ฉายขึ้นพรายพรรณ
ประทับท่าหน้าอรุณาารามหลวง
นิราศเรื่องเมืองเก่าของเรา
ด้วยได้ไปเคารพพระพุทธรูป
เป็นนิสัยไว้เหมือนเตือนศรัทธา
ใช้จะมีที่รักสมัครมาด
ซึ่งครวญคร่ำทำที่พิริพีไร
เหมือนแม่ครัวคั่วแกงพะแนงผัด
อันพริกไทยใบผักชีเหมือนสีกา
จงทราบความตามจริงทุกสิ่งสิ้น
นักเลงกลอนนอนเปล่าก็เศร้าใจ

บรรจุธาตุที่ตั้งนรังสรรค์
เป็นอนันต์อานิสงส์ดำรงกาย
ให้บริสุทธิ์สมจิตที่คิดหมาย
แสนสบายบริบูรณ์ประยูรวงศ์
ให้ชนะใจได้อย่างไหลหลง
ทั้งให้ทรงศีลขันธในสันดาน
อย่าเมามัวหมายรักสมัครสมาน
ตราบนิพพานชาติหน้าให้ถาวร
พบพระธาตุสถิตในเกสร
ประคองซ่อนเชิญองค์ลงนาวา
ใส่ขวดแก้ววางไว้ใกล้เกศา
ไม่ปะดาตันอกยิ่งตกใจ
ใจจะขาดคิดมาน้ำตาไหล
เสียน้ำใจเจียนจะเดินสิ้นชีวัน
กำเร็บโรคร้อนฤทัยเฝ้าใฝ่ฝัน
ให้ล่องวันหนึ่งมาถึงธานี
ค่อยสร้างทรวงทรวงศิลปะชินสีห์
ไว้เป็นที่โสมนัสทัศนาศนา
ทั้งสถูปบรมธาตุพระศาสนา
ตามภาษาไม่สบายพอคลายใจ
แรมนิราศร้างมิตรพิสมัย
ตามวิสัยกาพย์กลอนแต่ก่อนมา
สารพัดเพี้ยญชั่งเครื่องมังสา
ต้องโรยหน้าเสียสักหน่อยอ้อรอยใจ
อย่านึกนินทาแถลงแห่งไหน
จึงรำไรเรื่องร้างเล่นบ้างเอย

สุนทรภู่

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๘ - ๒๕

ใบงาน
“กระดาษแผ่นน้อยเรียงร้อยบทกวี”

กระดาษแผ่นน้อยเรียงร้อยบทกวี

เหตุผลที่ชอบ

ใบความรู้ “การแต่งกลอนนิราศ”

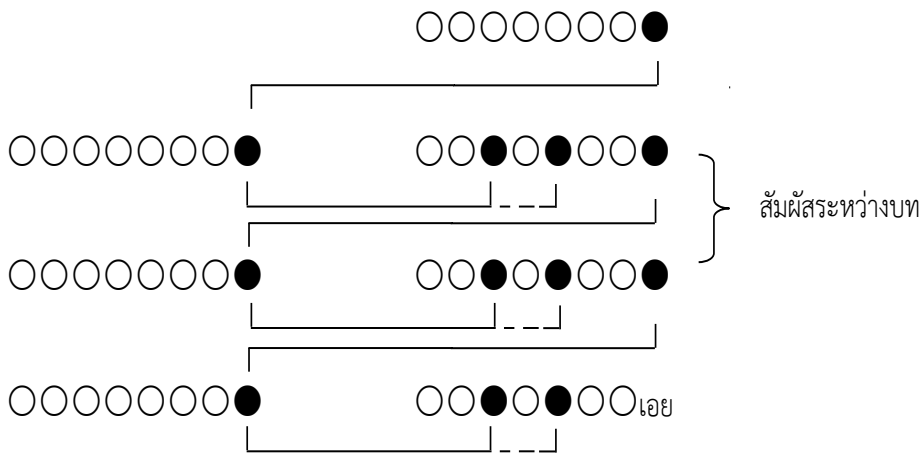
นิราศ มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า ไปจาก ระเหระหน ปราศจาก

กลอนนิราศ คือ คำประพันธ์ที่มีเนื้อหาบรรยายถึงสภาพการเดินทาง สถานที่ที่เดินทางไปพบ มักสอดแทรกความคิดความรู้สึกของผู้แต่ง และเชื่อมโยงเนื้อหาถึงคนรัก ไม่ว่าจะมีความรักหรือไม่ก็ตาม

ลักษณะกลอนนิราศ

๑. ขึ้นต้นด้วยวรรครับ
๒. จำนวนคำในแต่ละวรรคมีตั้งแต่ ๗ - ๙ คำ
๓. มีสัมผัสเหมือนกลอนสุภาพ
๔. กลอนนิราศมักขึ้นต้นด้วยคำว่า “นิราศ”
๕. จบด้วยคำว่า เอย

ฉันทลักษณ์กลอนนิราศ

ใบงาน “การแตงนิราศ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแตงนิราศในประเด็น “บันทึกไว้ระหว่างทาง” โดยกำหนดเนื้อหาและตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

การเตรียมการ

นิราศที่แตงเกี่ยวกับอะไร

โครงเรื่อง

คำศัพท์สำคัญที่ใช้

ใบงาน
“การแตงนิราศ” (ต่อ)

ผลงาน (ร่างที่ ๑)

A large area with horizontal dotted lines for writing.

ใบงาน
“การแตงนิราศ” (ต่อ)

ผลงานที่นำเสนอ (ร่างสุดท้าย)

ชื่อ

Handwriting practice area consisting of multiple horizontal dotted lines for writing.

ใบงาน “ผลงานชิ้นโปรด”

๑. ชื่อผลงาน
ชื่อเจ้าของผลงาน
ความน่าสนใจหรือจุดเด่นของผลงาน

๒. ชื่อผลงาน
ชื่อเจ้าของผลงาน
ความน่าสนใจหรือจุดเด่นของผลงาน

๓. ชื่อผลงาน
ชื่อเจ้าของผลงาน
ความน่าสนใจหรือจุดเด่นของผลงาน

แบบทดสอบประจำหน่วย “ระหว่างทางบันทึก”

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑. จุดมุ่งหมายของการเขียนโน้มน้าวใจและการเชิญชวนคืออะไร

ตอบ

.....
.....

๒. จงอธิบายลักษณะคำประพันธ์ของโคลงโลกนิติที่กำหนดให้ต่อไปนี้

ตอบ

.....
.....

๓. ข้อคิดคำสอนจากเรื่องโคลงโลกนิติก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร

ตอบ

.....
.....

๔. “นกน้อยขนน้อยแต่ พอตัว
 รังแดงจูเมียผัว อยู่ได้
 มักใหญ่ย่อมคนหวั ไฟเพ็ด
 ทำแต่พอตัวไซร์ อย่าให้คนหยัน”

โคลงโลกนิตินี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรและสอดคล้องกับสำนวนไทยว่าอย่างไร
จงอธิบาย

ตอบ

.....
.....

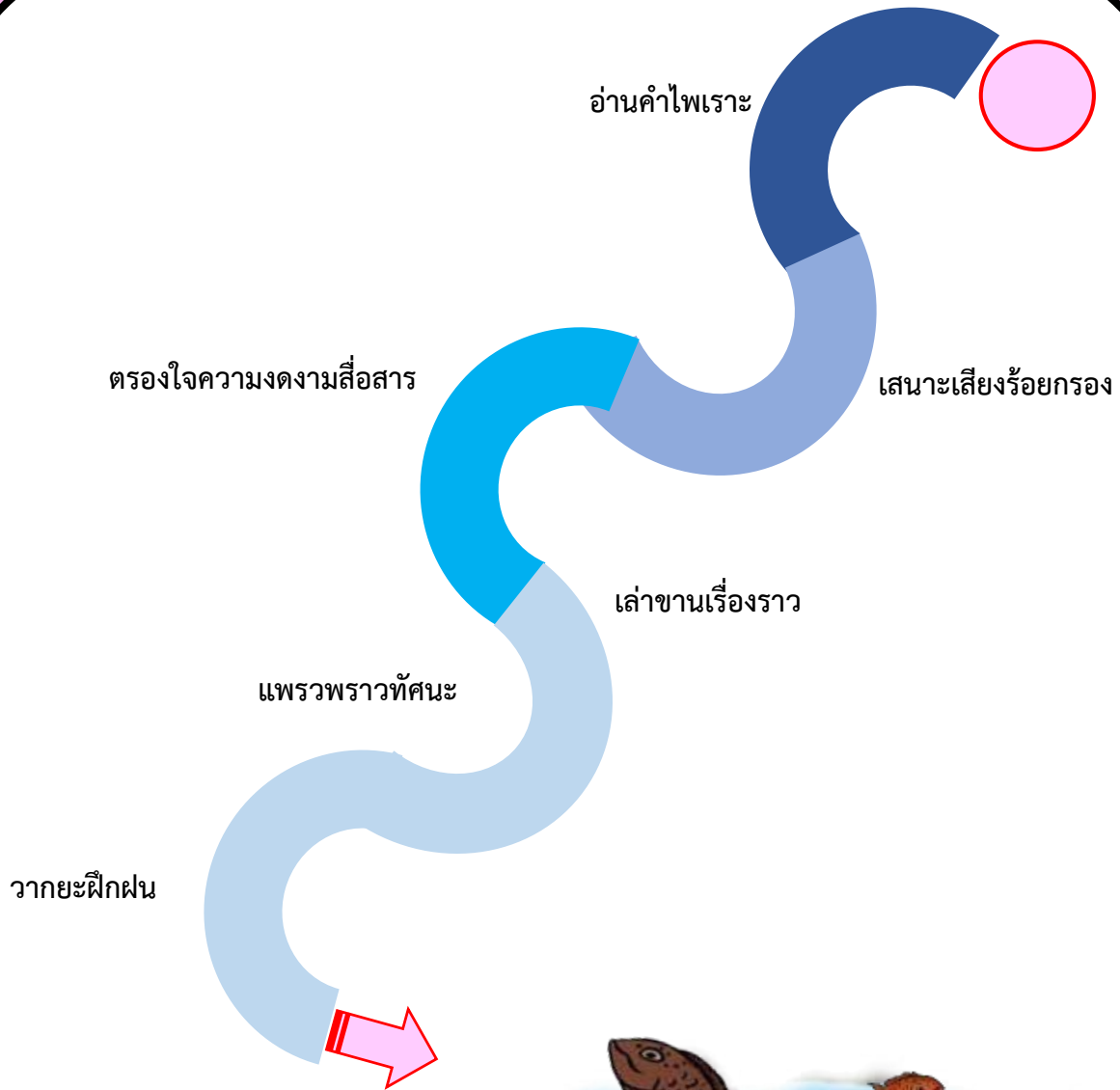
๕. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่องโคลงโลกนิติไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ได้อย่างไร

ตอบ

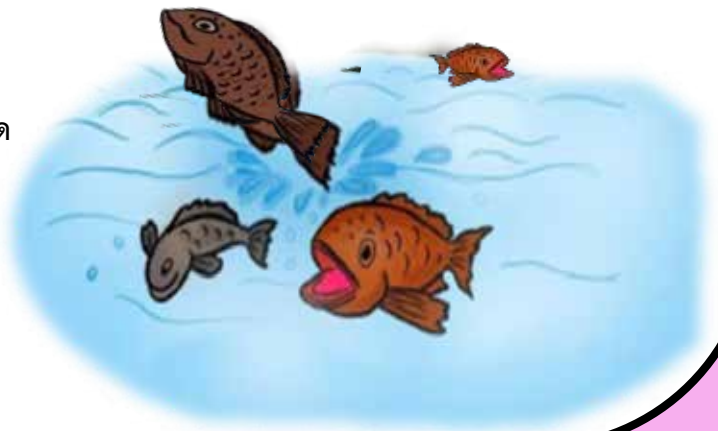
.....
.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า

ค้นหาหนังสือเล่มโปรด

ใบความรู้ “การอ่านพยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับ”

การอ่านพยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับ

ตัวพยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับและไม่ได้เป็นตัวสะกดหรือตัวการ์ันต์ออกเสียง
ประสมพยัญชนะตัวเดียวหรือกับสระต่างกันดังนี้

๑. พยัญชนะตัวเดียวหรือพยัญชนะตัวแรกออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ เช่น

ณ ธ ครุศาสตร์ จรรย์ จரிய่า จเร ชรา ตรุณ ตรุณี ตรังค์ ฐเรศ นราธิป นรินทร์ นรี
บราลี ปรัมปรา ปราชัย ปริญา ปรีนิพพาน ปฏิบัติ ปรีโยสาน ปลาสนากาการ ปวารณา พลัง
พลาคิย์ พลากิการ พลานามัย ภาราดา มรุต สบาย สรณะ สรตะ สรีระ สุนทรี่ อริยั อริยะ

๒. พยัญชนะตัวแรกออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ และออกเสียงแบบอักษรนำ
นำพยางค์ที่ตามมาด้วย เช่น

จรัส (จะ-หรัต) จริต ถนอม บรันตี ปรักหักพัง (ปะ-หรัก-หัก-พัง) ปรีตร ปลัด
ผลิต ผลึก ผวา สรูป สละ สลาตัน อริ

๓. พยัญชนะตัวแรกออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ ตัวที่ ๒ ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด
และประสมกับสระ /-ะ/ เช่น

คณนา (คัน-นะ-นา) หรืออ่าน คะ-นะ-นา, คน-นะ-นา

๔. ตัว บ ที่ไม่มีรูปสระกำกับในคำต่อไปนี้ออกเสียงประสมกับสระ /-อ/ เช่น

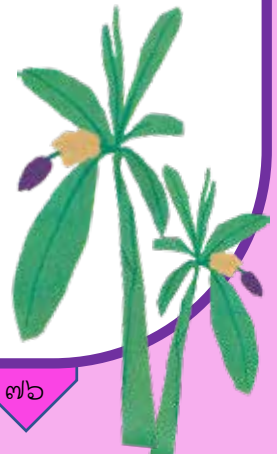
บ บ่ บพิตร บรม บวร บริกรรม บริการ บริหาร บริวาร บริเวณ บริบูรณ์ บริสุทธิ
บริหาร

๕. พยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับและมีตัว ร ตามออกเสียงประสมกับสระ /-อ/ และ
ออกเสียงตัว ร ที่ตามมาเป็นตัวสะกดในแม่กน เช่น

กร (กอน) จร พร ทร อร กิณนร จราจร ทิฆัมพร ทินกร (ทิน-นะ-กอน) บวร
สิงขร สุนทร อติศร อุตฺร

คำต่อไปนี้ประกอบด้วยรูปพยัญชนะ ๓ ตัว ไม่มีรูปสระ พยัญชนะตัวแรก
ออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ ตัวที่สองออกเสียงประสมกับสระ /-อ/ ส่วนตัว ร ซึ่งเป็น
พยัญชนะตัวที่ ๓ เป็นตัวสะกดในแม่กน เช่น

ขจร (ขะ-จอน) นคร ภมร มกร สมร อมร

ใบความรู้
“การอ่านพยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับ”
(ต่อ)

๖. พยัญชนะที่ไม่มีสระกำกับ มีตัว ร ตาม ในคำต่อไปนี้ ออกเสียงประสมกับสระ /-อ/ ส่วนตัว ร ที่ตามมาออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ เช่น

จรลี (จอ-ระ-ลี) กรพินธุ์ กรวิก จรดล ทรกรรม ทรชน ทรพี ทรมาน ทรราช
ทรลักษณ์ ธรณี ธรณินทร์ นรชน นรชาติ นรราช นรสิงห์ นรگانต์ มรณะ วรพุทธเจ้า
ทรดาล ทรดี อรชร อรชุน อรณุช อรอร

คำต่อไปนี้ มีรูปสระอะ ปรากฏในพยางค์ที่ ๒ ด้วย จระเข้ ทรณะ

คำต่อไปนี้ อ่านได้ ๒ แบบ คือ ตัว ป อ่านประสมกับสระ /-ะ/ หรือสระ /-อ/ ก็ได้
เช่น ปรนัย (ปอ-ระ-ไน, ปะ-ระ-ไน) ปรปักษ์ ปรมาณู ปรเมนทร์ ปรมินทร์ ปรโลก

๗. คำที่ใช้รูปพยัญชนะ ๒ ตัว เรียงกัน พยัญชนะตัวแรกออกเสียงประสม
กับสระ /โอะ/ พยัญชนะที่ตามมาใช้เป็นตัวสะกด มักเรียกกันว่า สระโอะลดรูป

ตัวสะกดในแม่ กง เช่น คกง งง จง ชง ดง ตง ฐง ผง พง วง

ตัวสะกดในแม่ กน เช่น ขน คน จน ชน ตน ทน กล ชล ผล ยล

ตัวสะกดในแม่ กม เช่น ขม คม งม จม ชม ตม ตม ปม ผม สม

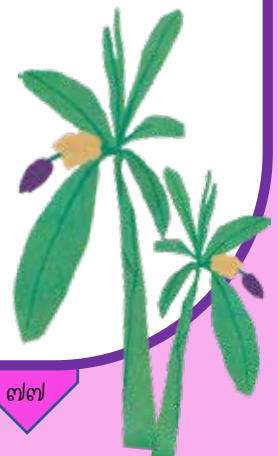
ตัวสะกดในแม่ กก เช่น กก งก ฉก ดก ตก นก ปก พก ยก ศก

ตัวสะกดในแม่ กต เช่น จต บต ลต สต อต กฏ รต ทต ยต รต

ตัวสะกดในแม่ กบ เช่น กบ ขบ งบ จบ ทบ อบ นพ ภพ ศพ นภ

๘. คำต่อไปนี้ พยัญชนะตัวแรกออกเสียงประสมกับสระ /-ะ/ ตัวที่ ๒ ออกเสียง
ประสมกับสระ /โอะ/ ส่วนพยัญชนะตัวที่ ๓ ใช้เป็นตัวสะกด และอาจมีตัวการันต์ ตามมาด้วย
เช่น กมล นรก ผจง พสก สกกล สบง ณรงค์ วรงค์ สดมภ์

ถ้าตัวแรกเป็นอักษรสูงหรือกลางและตัวที่ ๒ เป็นอักษรต่ำเตี้ย จะออกเสียงแบบ
อักษรนำด้วย เช่น กนก ขรม ฉงน ตลก ถนน ผงก สนม

ใบความรู้
“การอ่านพยัญชนะที่ไม่มีรูปสระกำกับ”
(ต่อ)

๙. คำต่อไปนี้มีสระหลายเสียงปนอยู่ อาจเป็นสระ /-ะ/, สระ/โ-ะ/ หรือสระ/-อ/

กนกนคร	อ่านว่า	กะ-หนก-นะ-คอน
กมลวรรณ	”	กะ-มน-วัน
กรรมกร	”	กำ-มะ-กอน
ขจรจบ	”	ชะ-จอน-จบ
ขจรตลบ	”	ชะ-จอน-ตะ-หลบ
ชนกชนนี	”	ชะ-นก-ชน-นะ-นี
ชนมพรรษา	”	ชน-มะ-พัน-ษา
ทศพร	”	ทด-สะ-พอน
ทศวรรษ	”	ทด-สะ-วัด
บรรพต	”	บัน-พด
วรรณพร	”	วัน-นะ-พอน
ศตวรรษ	”	สัด-ตะ-วัด หรือ สะ-ตะ-วัด
สัปตสกมหาทาน	”	สับ-ตะ-สะ-ดก-มะ-หา-ทาน

๑๐. คำต่อไปนี้ ต้องแยกพยางค์ให้ถูกต้องจึงจะได้ความหมายที่ต้องการ

กรงนกออกของกนกพร	แยกเป็น	กรง-นก-ออก-ของ-กนก-พร
กลลวง	แยกเป็น	กล-ลวง
ขนมอบ	แยกเป็น	ขนม-อบ
ขนมกรวย	แยกเป็น	ขนม-กรวย
ขนมกงวงคิ้ว	แยกเป็น	ขนม-กง-วง-คิ้ว
ตากลม	แยกเป็น	ตา-กลม หรือ ตาก-ลม ก็ได้
ผมสลวยสวยสม	แยกเป็น	ผม-สลวย-สวย-สม
พิศวงงงงวย	แยกเป็น	พิศวง-งง-งวย
เรื่อนรก	แยกเป็น	เรื่อ-นรก หรือ เรือ-นรก ก็ได้

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘ - ๑๑

ใบความรู้ “การอ่านพยางค์ที่มี รร (รอหัน)”

การอ่านพยางค์ที่มี รร (รอหัน)

รร เป็นตัวอักษรที่แปลงมาจาก รุ ที่เรียกว่า ร-เรผะ (อ่านรอ-เร-ผะ) ในภาษาสันสกฤต ภาษาไทยเรียกว่ารอ หัน รร ใช้แทนเสียงแตกต่างกันดังนี้

๑. รร แทนเสียง/-ัน/ คือเสียงสระ /-ะ/ ตามด้วยเสียงตัวสะกดแม่กน

เช่น จรรยา บรรดา พรรษา มรรคา สรรพากร สรรพาวุธ สรรเพชญ พรรษา

๒. รร แทนเสียงสระ /-ะ/ และใช้พยัญชนะที่ตาม รร มาเป็นตัวสะกด

เช่น กรรม ธรรม มรรค วรรณ พรรค อรรถ ทรรค สรรพ วรรณ

๓. รร แทนเสียงสระ /-ะ/ ส่วนพยัญชนะที่ตาม รร มาใช้เป็นตัวสะกด และใช้ออกเสียงเป็นพยัญชนะต้นประสมกับสระ /-ะ/ โดยออกเสียงเป็นพยางค์เบา เช่น สรรพคุณ รร แทนเสียงสระ /-ะ/ ตัว พ ใช้เป็นตัวสะกดแม่กบ ออกเสียงว่า สับ และตัว พ ยังใช้เป็นพยัญชนะต้นประสมกับสระ /-ะ/ ออกเสียงเป็นพยางค์เบาว่า พะ ดังนั้น สรรพคุณ จึงออกเสียงว่า สับ-พะ-คุณ

คำที่ออกเสียงเช่นนี้มีหลายคำ เช่น สรรพนาม สรรพสามิต สรรพสิ่ง สรรพสินค้า กรรมกร กรรมการ กรรมฐาน กรรมสิทธิ์ ธรรมศาสตร์ ธรรมคุณ ธรรมทาน ธรรมยุต วรรณยุกต์ วรรณกรรม วรรณศิลป์ วรรณคดี มรรคนายก

๔. รร แทนเสียงสระ /-ะ/ ตามด้วยเสียงตัวสะกดแม่กน และตามด้วยพยางค์เบา ะ เช่น พรรดิก (อ่านพัน-ระ-ดิก) สรรพางค์

๕. คำบางคำอาจออกเสียง รร ได้หลายแบบ เช่น

สรรเสริญ อ่านว่า สัน-เสิน หรือ สัน-ระ-เสิน

ภรรยา อ่านว่า พัน-ยา หรือ พัน-ระ-ยา

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๒๖

ใบความรู้ “พยางค์หนัก-พยางค์เบา”

พยางค์หนัก-พยางค์เบา

พยางค์แต่ละพยางค์ในภาษาไทยออกเสียงหนักหรือเบาไม่เท่ากันทุกพยางค์ พยางค์ที่ออกเสียงแบบเน้นเสียงหนัก เรียกว่า **พยางค์หนัก** ส่วนพยางค์ที่ออกเสียงแบบไม่เน้นเสียงหนัก เรียกว่า **พยางค์เบา** การออกเสียงพยางค์หนักพยางค์เบาให้ถูกต้องจะช่วยให้ผู้พูดหรือผู้อ่านออกเสียงได้เป็นธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออ่านจากหนังสือหรืออ่านข้อความ จะทำให้ไม่อ่านแบบที่เรียกว่าอ่านเป็นคำ ๆ

ในที่นี้จะให้แต่หลักสังเกตว่าพยางค์ใดเป็นพยางค์เบา ในตัวอย่างต่อไปนี้พยางค์เบา จะพิมพ์ด้วยตัวเอน^๑ ดังนี้

๑. คำเชื่อมต่าง ๆ ออกเสียงเป็นพยางค์เบา เช่น

ประหยัดและมัธยัสถ์

พี่กับน้อง

อาบน้ำเสร็จก็เข้านอน

รวยหรือจนก็เป็นคนเหมือนกัน

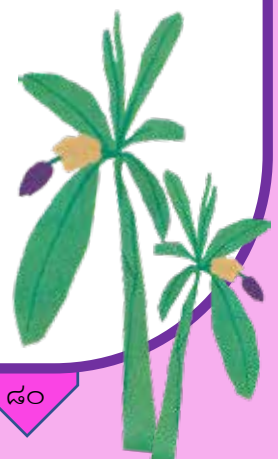
คนที่มีความโลภน้อยก็เบียดเบียนผู้อื่นน้อย

อย่างไรก็ตาม หากผู้พูดต้องการเน้น ก็อาจออกเสียงคำเชื่อมเป็นพยางค์หนักได้ เช่น

เขาอยู่ที่นี่ หรือที่บ้านกันแน่

ของที่วางอยู่นี้เธอหยิบไปใช้ได้ แต่ห้ามเอาไปเป็นของส่วนตัวเด็ดขาด

^๑ ใช้ตัวเอนกับพยางค์เบาเฉพาะกับคำที่อยู่ในประเด็นอธิบาย คำอื่นในประโยคซึ่งเป็นพยางค์เบาเช่นเดียวกัน แต่มีได้อยู่ในประเด็นอธิบาย จะไม่ได้แสดงตัวเอนไว้

ใบความรู้ “พยางค์หนัก-พยางค์เบา” (ต่อ)

๒. คำช่วยต่าง ๆ ที่ปรากฏหน้าคำกริยา มักออกเสียงเป็นพยางค์เบา เช่น
จะใช้จ่ายอะไรก็ต้องประหยัด
๓. คำช่วยต่าง ๆ ที่ปรากฏหลังคำกริยาออก เสียงเป็นพยางค์เบา เช่น
ขนมปังถ้าเก่าแล้ว ก็ทิ้งเสียเถอะ
เขาหลับ ใมานานแล้ว
แม่ตื่นแต่เช้า มาทำกับข้าวให้ทุกวัน
๔. คำลงท้ายต่าง ๆ ออกเสียงเป็นพยางค์เบา เช่น
กินเสียสิ เดียวเย็นจะไม่อร่อย
อาทิตย์นี้ไปว่ายน้ำด้วยกันนะ
รีบกลับบ้านเถอะ ฝนทำท่าจะตกแล้ว
๕. คำ ๒ พยางค์ พยางค์แรกซึ่งออกเสียงเป็นสระเสียงสั้น ส่วนใหญ่เป็นพยางค์เบา เช่น
จริต สนาม ถนัด ฤทัย ชูระ วิชา มะนาว กระเป๋า ประจำ
๖. คำ ๓ พยางค์ พยางค์ที่ออกเสียงเบา มักเป็นพยางค์ที่ ๑ หรือพยางค์ที่ ๒ หรือพยางค์ที่ ๑ กับ ๒ เช่น
พยางค์ที่ ๑ เป็นพยางค์เบา
อนาคต ประชาชน ธนาคาร สวัสดิ์ พยาบาล สมาชิก สุมาลี พีราลัย
พยางค์ที่ ๒ เป็นพยางค์เบา
บริหาร ธรรมนูญ กรณี มัชฌิม ตุกตา ผลไม้ เทวรูป มิตรภาพ ธุรกิจ
มลพิษ
พยางค์ที่ ๑ กับ ๒ เป็นพยางค์เบา
กิริยา สรรณะ สรตะ สมณะ สุริยา
๗. คำ ๔ พยางค์พยางค์ที่ ๑ และ ๓ มักออกเสียงเป็นพยางค์เบา เช่น
ทะมัดทะแมง สนิทสนม ระวิงระไว ชัยกชย่อ
กะปริดกะปรอย สถานการณ์ ผลิตผล เกษตรกร

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๒๗ - ๒๙

ใบความรู้ “หลักการอ่านภาพยानी ๑๑”

ภาพยानी๑๑

ภาพยानी๑๑ เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

๑. บท บทหนึ่ง มี ๒ บาท บาทละ ๑๑ คำ บาทหนึ่งแบ่งเป็น ๒ วรรค วรรคหน้า มี ๕ คำ วรรคหลัง มี ๖ คำ บทหนึ่งจึงมี ๔ วรรค

๒. สัมผัส ภาพยानी ๑๑ มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

๒.๑ สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค ได้แก่

๑) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒

๒) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้าย ของวรรคที่ ๓

สำหรับวรรคที่ ๓ กับวรรคที่ ๔ ไม่บังคับสัมผัส แต่ถ้าคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ส่งไปสัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๔ ก็จะทำให้ไพเราะยิ่งขึ้น

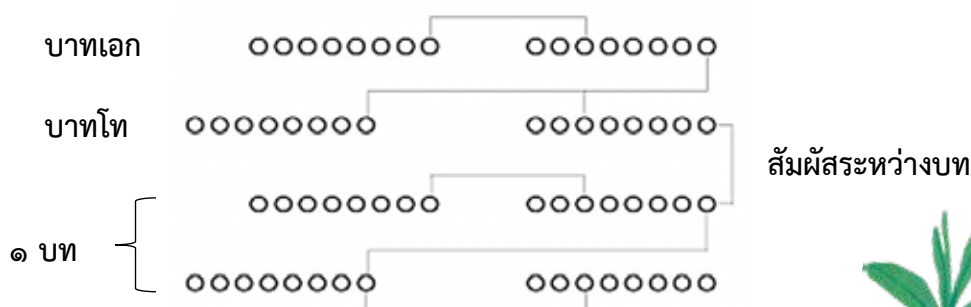
๒.๒ สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายบาทที่ ๒ ของบทต้น ไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของบาทแรกในบทถัดไป

ข้อแนะนำในการอ่านภาพยानी

การอ่านภาพยानी ๑๑ มีวิธีการอ่านทำนองเสนาะเช่นเดียวกับหลักการอ่านทำนองเสนาะโดยทั่วไปที่ได้กล่าวไว้ แต่มีหลักการอ่านเฉพาะภาพยानीอยู่บ้าง ดังนี้

๑. การแบ่งจังหวะ ภาพยानी วรรคหน้าแบ่งจังหวะเป็น ๒ - ๓ ส่วนวรรคหลังแบ่งเป็น ๓ - ๓

แผนผังฉันทลักษณ์

ใบความรู้ “หลักการอ่านกาพย์ยานี ๑๑” (ต่อ)

กาพย์ยานี ๑๑

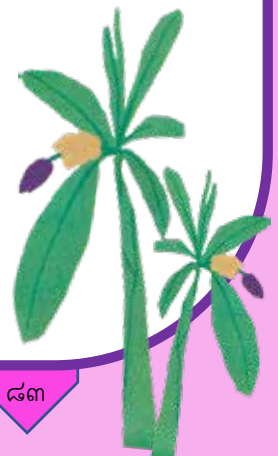
ตัวอย่าง

ลิงค่าง/ครางโครกครอก	ฝูงจิ้งจอก/ออกเห่าหอน
ชะนี/วิเวกวอน	นกทกร่อน/นอนรังเรียง
ลูกนก/ยกปีกป้อง	อ้าปากร้อง/ของแซ่เสียง
แม่มก/ปกปีกเคียง	เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

กาพย์พระไชยสุริยา ของ สุนทรภู่

๒. การใส่ทำนอง กาพย์ยานี มีทำนองดังนี้ บาทเอกออกเสียงลงต่ำ ส่วนบาทโทออกเสียงต้นวรรคขึ้นเสียงสูง

๓. การใส่อารมณ์ ในการอ่านกาพย์ควรใส่อารมณ์สอดแทรกลงไปในบทที่อ่าน ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบรรยากาศโดยอาศัยการตีความตัวบทที่จะอ่านให้ถ่องแท้เสียก่อน แล้วอ่านถ่ายทอดอารมณ์ออกมาเป็นท่วงทำนองให้น่าฟัง

ใบงาน
“กาพย์ยานี มีจังหวะ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย / เพื่อแบ่งจังหวะการอ่านกาพย์ยานี ๑๑ ที่ถูกต้อง

สาธุสะจะขอไหว้
พ่อแม่แลครุบา
ข้าเจ้าเอา ก ข
แก้ไขในเท่านั้น
จะรำคำต่อไป
ธรมีมีราชา
ชื่อพระไชยสุริยา
ชื่อว่าสุมาลี
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา
พ่อค้ำมาแต่ไกล
ไพร่ฟ้าประชาชี
ทำไร่เขาไถนา
อยู่มาหมู่ข้าเฝ้า
ที่หน้าตาดีดี
ค้ำข้าเฝ้าสี่ขอ
หาได้ให้ภริยา
ไม่จำคำพระเจ้า
ถือศีลมีข้าไท
คดีที่มีคู่
ใครเอาเข้าปلامา
ที่แพ่แก่ชนะ
ชี้ฉ้อก็ได้ดี

พระศรีไตรสรนา
เทวดาในราศี
เข้ามาต่อ ก กา มี
ติमितอย่าตรีชา
พอล่อใจกุมารา
เจ้าพาราสาวะถี
มีสุตามะเหลสี
อยู่บุรีไม่มีภัย
มีกิริยาอัชฌาสัย
ได้อาศัยในพารา
ชาวบุรีก็ปรีดา
ได้เข้าปลาแลสาลี
ก็หาเยาวนารี
ทำมโหรีที่เคหา
เข้าแต่หอล่อกามา
โลโกพาให้บ้าใจ
เหไปเข้าภาษาไสย
ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา
คือไก่อหมูเจ้าสุภา
ให้สุภาก็ว่าดี
ไม่ถึงพระประเวณี
ไล่ดำตีมีอาญา

ใบความรู้ “กลอนสวด”

ความหมายของกลอนสวด

กลอนสวดเป็นคำเรียกประเภทวรรณกรรมประเภทหนึ่ง หมายถึง วรรณกรรมคำกาพย์ ที่นำมาอ่านเป็นทำนองสวด วรรณกรรมประเภทนี้แต่งด้วยกาพย์ชนิดต่างๆ ได้แก่ กาพย์ยานี ๑๑ กาพย์ฉับ ๑๖ และกาพย์สุรางคนางค์ ๒๘ ทั้งยังมีกาพย์ชนิดอื่นๆ แทรกบ้างเล็กน้อย

หากพิจารณาชื่อ “กลอนสวด” จะเห็นได้ว่ามาจากคำว่า "กลอน" ในที่นี้ใช้ในความหมาย กว้าง หมายถึง คำประพันธ์ประเภทร้อยกรองทั่ว ๆ ไป ส่วนคำว่า "สวด" หมายถึง การ “ว่าด้วย เป็นทำนอง” และยังมีความหมายในประวัติเกี่ยวข้องกับวัดและพระพุทธศาสนา เมื่อนำคำ ทั้งสองคำมารวมกันได้ความหมายว่า หมายถึง วรรณกรรมประเภทร้อยกรองซึ่งใช้อ่านอย่างมี ทำนอง และเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัดและศาสนา จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กลอนวัด”

เนื้อเรื่องของกลอนสวด

เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยมีเนื้อเรื่องที่มุ่งสั่งสอนข้อธรรมะโดยตรง และโดยอ้อม ซึ่งได้แก่ ชาดกและเรื่องที่ตั้งเลียนแบบชาดก

จุดมุ่งหมายของกลอนสวด

การสวด หรือการอ่านหนังสือทางศาสนาเป็นทำนองนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนคติธรรม ควบคู่กับการให้ความบันเทิงและสนุกสนาน

ใบความรู้ “กลอนสวด” (ต่อ)

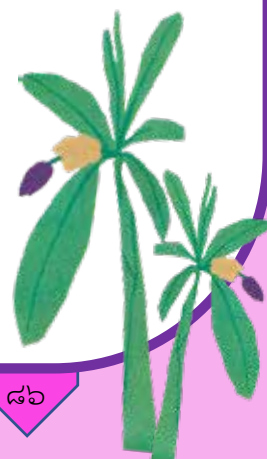

การสวดพระมาลัย

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงกลอนสวด มักจะนึกถึงเรื่อง พระมาลัย ก่อนเรื่องอื่น เพราะเรื่องพระมาลัยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ต้นฉบับกลอนสวดพระมาลัยเป็นคำกาพย์ เดิมการสวดพระมาลัยกระทำทั้งในงานมงคลและอวมงคล มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ฟังได้รู้ถึงบาปบุญคุณโทษ ชั้นหลังได้ดัดแปลงวิธีสวดให้สนุกสนานคล้ายชมมหรสพ ผู้สวดพระมาลัยมีทั้งพระภิกษุและฆราวาส โดยเฉพาะในภาคกลางจะนิยมให้ฆราวาสสวดพระมาลัยรวมทั้งสวดเรื่องอื่น ๆ หลังจากพระสวดพระอภิธรรมหน้าหน้าศพจบแล้ว สวดอยู่ตลอดคืนไปจนรุ่งสว่าง ระหว่างสวดผู้สวดจะถือตาลปัตร กระทุ้งจังหวะไปด้วย ทำให้มีบรรยากาศสนุกสนานมาก ในภาคกลางเรียกวิธีสวดที่ให้ฆราวาสเป็นผู้สวดว่า **สวดคฤหัสถ์** หรือ**สวดลำ** ส่วนในภาคใต้เรียกว่า **กาหลอ**

การสวดโ้เอ้ววิหารราย

การสวดโ้เอ้ววิหารรายหรือโ้เอ้วศาลาราย สันนิษฐานว่าเริ่มมีขึ้นในสมัยอยุธยา เรื่องที่นิยมนำมาสวดคือ มหาชาติ การสวดโ้เอ้ววิหารรายมีมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏหลักฐานว่า ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้สวดโ้เอ้ววิหารรายในศาลารายรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามในช่วงเช้าพรรษา ปัจจุบันการสวดโ้เอ้ววิหารรายก็ยังคงมีอยู่

ใบความรู้ “การอ่านออกเสียงกาพย์ฉับ ๑๖”

กาพย์ฉับเป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

๑. บท บทหนึ่ง ๑๖ คำ มี ๓ วรรค อาจเรียกว่า วรรคสดับ วรรครับ วรรคส่ง ก็ได้ มีจำนวนคำ วรรคละ ๖-๔-๖ คำ แบ่งเป็น

วรรคแรก (วรรคสดับ) มี ๖ คำ

วรรคที่สอง (วรรครับ) มี ๔ คำ

วรรคที่ ๓ (วรรคส่ง) มี ๖ คำ

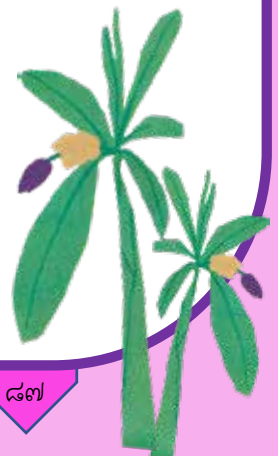
รวมทั้งหมด ๑๖ คำ จึงเรียกฉับ ๑๖

๒. สัมผัส กาพย์ฉับ ๑๖ มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

๑. สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค คือ คำสุดท้ายของวรรคหนึ่ง (วรรคสดับ) สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคสอง (วรรครับ)

๒. สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายของวรรคสาม (วรรคส่ง) เป็นคำส่งสัมผัส ไปสัมผัสกับ คำสุดท้ายของวรรคหนึ่ง (วรรคสดับ)

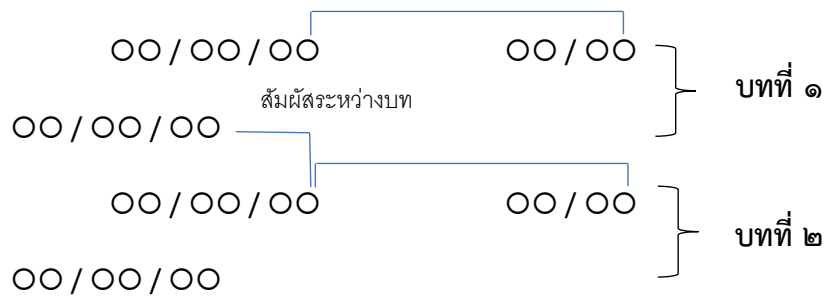
กาพย์ฉับ ๑๖ แบ่งจังหวะวรรคแรกและวรรคท้าย นิยมอ่านแยกเป็น ๓ ช่วง ช่วงละ ๒ คำ (๒/๒/๒) ส่วนวรรคกลาง แบ่งจังหวะเป็น ๒ ช่วง ช่วงละ ๒ คำ (๒/๒)

ใบความรู้
 “การอ่านออกเสียงภาพยंबั ๑๖”
 (ต่อ)

ตัวอย่าง ลักษณะคำประพันธ์และการแบ่งจังหวะภาพยंबั ๑๖

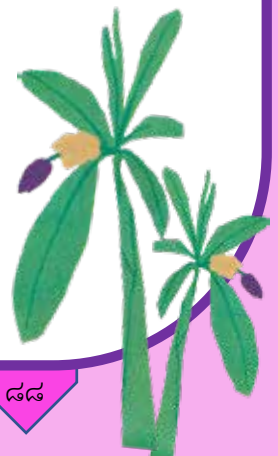

เห็นกว้าง / ย่างเยื้อง / ข้าเลื่องเดิน
 พระแสง / สำออง / ข้างเคียง
 เขาสูง / ผุงหงส์ / ลงเรียง
 สำเนียง / นำฟัง / วังเวง

เหมือนอย่าง / นางเชิญ

เรีงร้อง / ก้องเสียง

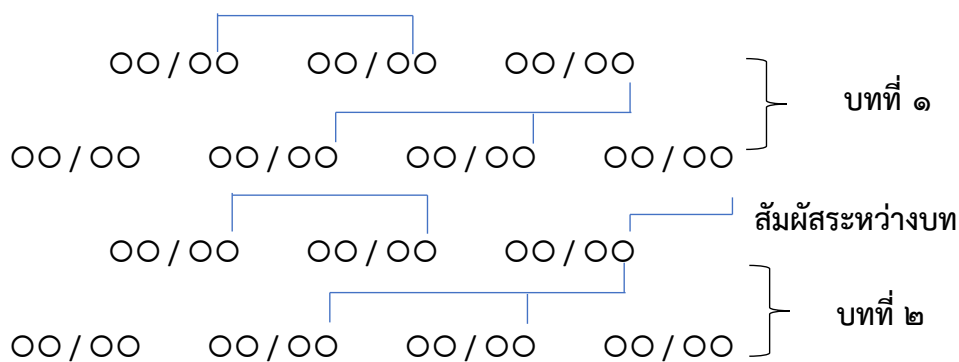
ภาพยंबัพระไชยสุริยา ของ สุนทรภู่

ใบความรู้ “การอ่านออกเสียงภาพย่สุรางคนางค์ ๒๘”

สุรางคนางค์ ๒๘ บทหนึ่งมี ๒๘ คำ แบ่งออกเป็น ๗ วรรค วรรคละ ๔ คำ สัมผัสนอก มีบังคับ หลายแบบ แต่ที่นิยม คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ ส่งสัมผัสไปคำสุดท้ายวรรคที่ ๒ คำสุดท้ายวรรคที่ ๓ ส่งสัมผัส ไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ ๕ กับคำสุดท้ายของ วรรคที่ ๖ ส่วนสัมผัสระหว่างบท จะส่งสัมผัสจากคำสุดท้ายบทต้น ส่งสัมผัสยังคำสุดท้าย ท้ายวรรคที่ ๓ ในบทถัดไป ภาพย่สุรางคนางค์นิยมอ่านแยกวรรคละ ๒ ช่วง ช่วงละ ๒ คำ

ตัวอย่าง

สุราง / คนางค์	เจ็ควรรค / จักวาง	ให้เห็น / วิธี	
สัมผัส / มีหลัก	คำวรรค / ละสี่	ยี่สิบแปด / มี	ครบบท / จดจำ
สุราง / คนางค์	แต่งเป็น / ตัวอย่าง	เหมาะสม / คมขำ	
คตินึก / ตรึกตรา	เลือกหา / ถ้อยคำ	สอดเสียง / สูงต่ำ	ฟังเพราะ / เสนาะแล

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

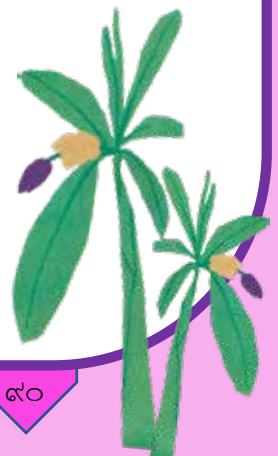

ใบความรู้ “ลูกแกะหลงฝูงกับหมาป่า”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานอีสป เรื่อง ลูกแกะหลงฝูงกับหมาป่า

ลูกแกะตัวหนึ่งหลงฝูงวิ่งเตลิดไปพบกับหมาป่า ขณะกำลังจะถูกจับกิน ลูกแกะเห็นจวนตัวไม่มีทางหนีพ้นจึงแข็งใจยื่นเผชิญหน้า พร้อมออกอุบายว่า “ไหน ๆ ข้าก็ต้องกลายเป็นอาหารของท่านอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้แล้ว ก่อนตาย ข้าอยากฟังเสียงปี่และเต้นรำเป็นครั้งสุดท้าย ขอท่านช่วยอนุเคราะห์ด้วยเถิด” หมาป่านึกสนุกจึงเป่าปี่ด้วยทำนองเร้าใจหมาเฝ้าฝูงแกะตัวหนึ่งวิ่งมาตามเสียง ครั้นเห็นลูกแกะกำลังตกอยู่ในอันตรายจึงเห่าเรียกพรรคพวกของมัน ด้วยเหตุนี้หมาป่าต้องรีบทิ้งปี่วิ่งหนีไปด้วยความเสียดาย

ใบความรู้ “การสรุปใจความสำคัญ”

ใจความสำคัญ คือ ข้อความสำคัญของเรื่อง จะตัดออกไปไม่ได้ ถ้าตัดออกไปจะทำให้เนื้อความเปลี่ยนแปลงไปหรือได้ความไม่ครบถ้วน การอ่านเพื่อสรุปใจความสำคัญ ผู้อ่านต้องมีสมาธิในการอ่าน อ่านอย่างรอบคอบ และผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจเรื่องที่ทำให้อ่าน ต้องอ่านหลาย ๆ เที้ยวแล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้อ่านว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร แล้วตอบคำถามเหล่านั้นแต่เพียงสั้น ๆ แต่ให้ได้ใจความชัดเจน จากนั้นนำมาเรียบเรียงให้เป็นประโยคหรือข้อความสั้น ๆ

การอ่านเพื่อจับใจความจะต้องพิจารณาทีละย่อหน้า โดยปรกติย่อหน้าแต่ละย่อหน้า จะมีใจความสำคัญที่สุดอยู่หนึ่งใจความ ข้อความอื่นๆ เป็นส่วนขยายใจความสำคัญให้กระจ่างชัดขึ้นด้วยวิธีอธิบายความหมาย ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ หรือแสดงเหตุผล

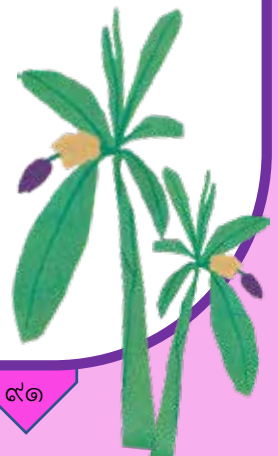
ประโยคใจความสำคัญอาจอยู่ตอนต้นย่อหน้าอยู่ตอนท้ายย่อหน้า หรืออาจอยู่ทั้งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า แต่ส่วนใหญ่มักอยู่ตอนต้นของย่อหน้า ในบางครั้ง ประโยคใจความสำคัญก็ไม่ได้เขียนไว้ชัดเจน ผู้อ่านจะต้องแยกให้ได้ว่า ข้อความใดเป็นใจความสำคัญ ข้อความใดเป็นใจความที่ขยายหรือเสริมใจความสำคัญ

การเก็บใจความสำคัญ วิธีเก็บใจความสำคัญมีหลายอย่าง เช่น การขีดเส้นใต้การใช้สีต่าง ๆ กัน การจดบันทึกย่อ วิธีจับใจความสำคัญมีหลัก ดังนี้

๑. พิจารณาทีละย่อหน้า หาประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า ซึ่งมีใจความครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

๒. ตัดส่วนที่เป็นรายละเอียดออกได้ เช่น ตัวอย่าง สำนวนโวหาร อุปมาอุปไมย ตัวเลข สถิติ ตลอดจนคำถามหรือคำพูดของผู้เขียนซึ่งเป็นส่วนขยายใจความสำคัญ

๓. สรุปใจความสำคัญด้วยสำนวนภาษาของตนเอง

แบบฝึกหัด “การสรุปใจความสำคัญ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกใจความสำคัญจากข้อความที่กำหนดให้

๑. การรดน้ำต้นไม้ หรือสนามหญ้า ควรจะรดช่วงเช้าหรือช่วงเย็นมากกว่า เพราะเวลาเที่ยงหรือช่วงแดดจ้า จะทำให้น้ำระเหยละ ๕๐ ระเหยไปในอากาศ หรือให้ต้นไม้ได้ใช้เพียงครั้งเดียว เท่านั้น

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

๒. สุนทรภู่ได้สูญเสียชีวิตไปแล้วสิ้นไปในวาระที่ท่านกลับได้ดำรงเกียรติอันควรแก่ปรีชาสามารถของท่าน คือ เมื่อท่านได้เป็นพระศรีสุนทรโวหารเจ้ากรมอาลักษณ์ในสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่นามและวรรณคดีของท่านยังอยู่โดยความดีงามและคุณค่าในตัวเองเราได้รับทั้งความบันเทิงและความสะเทือนใจในรสแห่งคติธรรมอันแสดงออกโดยภาษาอันไพเราะซาบซึ้งใจจากวรรณคดีที่ท่านฝากไว้

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

๓. ตั้งได้กล่าวมาแล้วว่า การที่จะเป็นผู้ฟังที่ดีได้นั้นจะต้องมีการฝึกฝนจนเรารู้ ฉะนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสดีกว่าคนอื่น ๆ ในการฝึกนิสัยการฟังที่ดีให้แก่เยาวชนที่จะเป็นผู้นำของชาติในอนาคต ครูไม่ควรมองข้ามความสำคัญของการฟังไป ควรระลึกไว้เสมอว่า การฟังมีความสำคัญเท่า ๆ กับการพูด การอ่านและการเขียน ถ้าผู้ฟังรู้จักฟัง แล้วการฟังก็จะมีประโยชน์มาก แต่ถ้าผู้ฟังไม่รู้จักการฟัง ผู้ฟังก็จะไม่ได้รับผลอะไรเลย แต่ในทางตรงกันข้าม บางครั้งก็อาจจะมีโทษอันร้ายแรงเกิดขึ้นอีกด้วย

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

แบบฝึกหัด
“การสรุปใจความสำคัญ” (ต่อ)

๔. ปะการังเป็นแหล่งพักพิงของปลาตัวเล็ก แต่ปัจจุบันถูกพ่อค้าปลาตู้ทำลายโดยใช้วิธีฉีดพ่นยาสลับไปตามคอปะการัง เพื่อจับปลาที่สวยงาม ง่ายๆ ไปขาย มีผลทำให้ปะการังตายไปด้วย เมื่อปะการังตาย ปลาเล็กปลาน้อยซึ่งเป็นอาหารของปลาใหญ่ก็ถูกทำลาย ปะการังเปรียบเสมือนหม้อข้าวของชาวประมง การทำลายปะการังจึงเท่ากับเป็นการทุบหม้อข้าวของชาวประมงจำนวนมาก

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

๕. ศิลปวัฒนธรรมในบ้านเมืองเรามักจะสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ตัวอย่างบางคนชอบปลูกไม้ดอกไม้ผล เมื่อเกิดดอกออกผลก็ชื่นใจ เกิดความคิดที่จะทำดอกผลนั้นให้งดงามน่าดูยิ่งขึ้น จึงมีผู้นำผลไม้มาประดิษฐ์ลวดลาย แล้วจัดวางในภาชนะให้มองดูแปลกตาน่ารับประทานลวดลายนั้นเกิดจากการตัด ผ่า ปอก คว้านและแกะสลัก ส่วนไม้ดอกที่ออกดอก ก็นำมาผูกมัดเป็นช่อบ้าง เป็นพวงเป็นพู่บ้าง เสียบเป็นพุ่มหรือปักลงในแจกันก็ได้ตามแต่จะเห็นงาม ชีวิตชาวไทยกับศิลปะความงามจึงแยกกันไม่ออก

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

๖. เจ้านกกาเหว่าเอ๋ย ไซ้ไว้ให้แม่กาฟัก แม่กาก็หลงรัก คิดว่าลูกในอุทรธรม์คาบเอาข้าวมาเผื่อคาบเอาเหยื่อมาป้อน ถนอมไว้ในรังนอน ซ่อนเหยื่อมาให้กินปีกเจ้ายังอ่อนคลอเคลอ ท้อแท้จะสอนบิน พาลูกไปหากิน ที่ปากน้ำพระคงคา

ใจความสำคัญ

คือ.....
.....

ใบความรู้ “การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร”

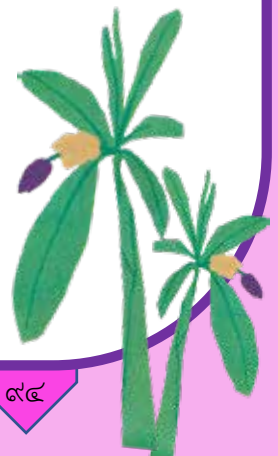

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวใช้หลักการเช่นเดียวกับการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทั่วไป กล่าวคือ

๑. ใช้คำถูกต้อง ตรงความหมาย ตามหลักไวยากรณ์ไทย
๒. ใช้คำเหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล
๓. ใช้ภาษาชัดเจนไม่กำกวม ตรงตามวัตถุประสงค์
๔. ใช้ภาษากระชับ สละสลวย
๕. ระวังการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง
๖. พึงจำไว้ว่าอีเมล คือ จดหมายไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ที่ต้องใช้แบบฟอร์มที่ถูกต้องไม่ใช่โน้ตย่อ
๗. พึงระมัดระวังการสื่อสารทั้งข้อความและภาพผ่านอินเทอร์เน็ต โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและภัยที่อาจมาถึงตัวทั้งต่อตัวผู้ส่งสารและตัวผู้รับสาร เช่น ภาพหรือเรื่องราวที่เป็นส่วนตัวของตนเองอาจนำมาสู่ตน แต่ถ้าเป็นภาพหรือข้อความที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ก็จะเป็นความผิดหนักเบาตามที่กฎหมายกำหนด

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิจิตรภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๔๑

แบบฝึกหัด “การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร”

ตอนที่ ๑ ให้นักเรียนนำคำทางขวามือที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำทางซ้ายมือมาเติมในช่องว่างให้ตรงกัน

๑. _____ คึก ลำพอง	กึกก้อง
๒. _____ จับ เกาะ ยืด ถือ	คล้าย
๓. _____ สว่าง สุกใส ชัดเจน แจ่ม	กราบ
๔. _____ แกม แซม เจือ ปน ระคน	กุม
๕. _____ ประหนึ่ง เฉก เพียง ดัง ปาน เช่น	กระจ่าง
๖. _____ เจื้อจวน ช่วยเหลือ เกื้อ เกื้อหนุน	เกรงขาม
๗. _____ คำนับ เคารพ นมัสการ นอบน้อม ไหว้ วันทา อภิวันท์	คะนอง
๘. _____ ขยาด ครั่นคร้าม หวาดกลัว	คละ
๙. _____ ขยัน พยายาม พากเพียร เพียร หมั่น อุตสาหะ	อุดหนุน
๑๐. _____ ครั้นครัง เซ็งแซ่ ลั่น เอะอะ	บากบั่น

ตอนที่ ๒ ให้นักเรียนขีดเส้นใต้คำที่เหมาะสมกับประโยคต่อไปนี้

๑. พวกพี่เลี้ยงลูกเสือกำลัง (หมา กิน รับประทาน) อาหารอยู่ข้างเต็นท์

๒. เมื่อท่านสมภาร (กิน ฉันทน์ รับประทาน) ภัตตาหารแล้ว ก็เข้าไป (นอน จำวัด) ในกุฏิ

๓. รัฐบาลตั้งโครงการจัดหา (วัวควาย โคกระบือ) เพื่อเกษตรกร

๔. ขณะนี้เวลาหมดแล้ว เราทั้งสอง (สาว คน ท่าน) ขอลาไปก่อนนะคะ สวัสดีค่ะ

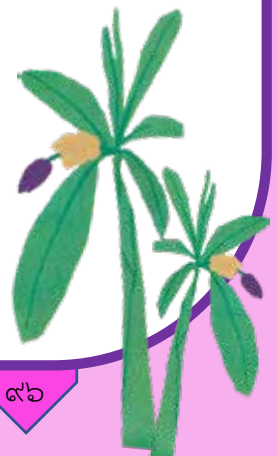
๕. เจ้าป้าก็สุนัขของพี่ (เขา มัน) ขี้ร้อน ขนก็ปุกปุย พี่จึงต้องให้ (เขา มัน) นอนห้องปรับอากาศ

ใบความรู้ “กรวดขาวและกรวดดำ”

เศรษฐีคนหนึ่งชอบใจลูกสาวชานายากรู้ผู้หนึ่ง เขาเชิญชานากับลูกสาวไปที่สวน ในคฤหาสน์ของเขา เป็นสวนกรวดกว้างใหญ่ที่มีแต่กรวดสีดำกับสีขาว เศรษฐีบอกชานาน่าว่า “ท่านเป็นหนี้สินจำนวนมากหนึ่ง แต่หากท่านยกลูกสาวให้ข้า จะยกเลิกหนี้สินทั้งหมดให้” ชานาน่าไม่ตกลง เศรษฐีบอกว่า “ถ้าเช่นนั้นเรามาพนันกันดีไหม ข้าจะหยิบกรวดสองก้อนขึ้นมา จากสวนกรวดใส่ในถุงผ้านี้ ก้อนหนึ่งสีดำ ก้อนหนึ่งสีขาว ให้ลูกสาวของท่านหยิบก้อนกรวด จากถุงนี้ หากนางหยิบได้ก้อนสีขาว ข้าจะยกหนี้สินให้ท่าน และนางไม่ต้องแต่งงานกับข้า แต่หากนางหยิบได้ก้อนสีดำ นางต้องแต่งงานกับข้า และแน่นอน ข้าจะยกหนี้ให้ท่านด้วย” ชานาน่าตกลง เศรษฐีหยิบกรวดสองก้อนใส่ในถุงผ้า หญิงสาวเหลือบไปเห็นว่ากรวดทั้งสองก้อน นั้น เป็นสีดำเธอจะทำอย่างไร หากเธอไม่เปิดโปงความจริง ก็ต้องแต่งงานกับเศรษฐีผู้โง่ หากเธอเปิดโปงความจริง เศรษฐีย่อมเสียหน้า และยกเลิกเกมนี้ แต่บิดาของเธอก็ยังคงเป็นหนี้ เศรษฐีต่อไปอีกนานลูกสาวชานาน่าเอื้อมมือลงไปในถุงผ้า หยิบกรวดขึ้นมาหนึ่งก้อน พลันเธอ ปล่อยกรวดในมือร่วงลงสู่พื้น กลิ้งหายไปใต้อาสน์และขาของสวนกรวดเธอมองหน้าเศรษฐี เอ่ยว่า “ขอภัยที่ข้าพลั้งเผลอปล่อยหินร่วงหล่น แต่ไม่เป็นไร ในเมื่อท่านใส่กรวดสีขาวกับสีดำ อย่างละหนึ่งก้อนลงไปใต้อาสน์นี้ ดังนั้นเมื่อเราเปิดถุงออกดูสีกรวดก้อนที่เหลือ ก็ย่อมรู้ทันทีว่า กรวดที่ข้าหยิบไปเมื่อครู่เป็นสีอะไร” ที่ก้นถุงเป็นกรวดสีดำ “ดังนั้นกรวดก้อนที่ข้าทำตก ย่อมเป็นสีขาว” ชานาน่าพ้นสภาพลูกหนี้ และลูกสาวไม่ต้องแต่งงานกับเศรษฐีผู้โง่คนนั้น

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ”

ความหมายของการย่อความ

การย่อความ คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่ได้จากการอ่านหรือการฟังมาเขียนใหม่ โดยใช้ภาษาของเราเอง เพื่อถ่ายทอดให้เข้าใจง่ายและสะดวกที่จะนำไปใช้ประโยชน์

ประเภทของการย่อความ

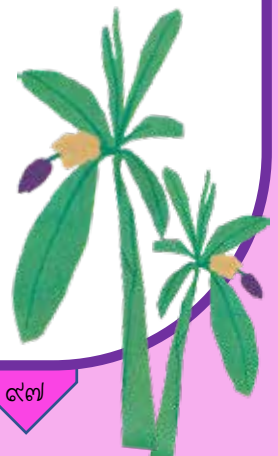
๑. การย่อบทความที่เป็นร้อยแก้ว
๒. การย่อบทความที่เป็นร้อยกรอง

วิธีการย่อความ ส่วนที่เป็นเนื้อหา

๑. อ่านบทความที่จะย่อทั้งเรื่องให้เข้าใจโดยตลอด
๒. พยายามจับความคิดของผู้เขียนว่า ต้องการเสนอเรื่องใดเป็นสำคัญ
๓. จับใจความสำคัญของเรื่อง
๔. นำใจความทั้งหมดที่จับได้มาเรียบเรียงใหม่

หลักในการย่อความ

๑. เรียบเรียงใหม่โดยใช้สำนวนภาษาของผู้ย่อเอง
๒. คำที่ยากและยาวให้เปลี่ยนใช้คำธรรมดาที่เข้าใจง่าย
๓. ให้เปลี่ยนสรรพนามบุรุษที่ ๑ และ ๒ เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๓ โดยอาจเอ่ยชื่อแทนสรรพนามบุรุษที่ ๓
๔. ถ้าเป็นบทความสนทนาต้องเปลี่ยนเป็นแบบเรื่องเล่า และไม่ควรมีเครื่องหมายคำพูดหรือเครื่องหมายใดๆ
๕. ถ้าเป็นร้อยกรองต้องเปลี่ยนเป็นภาษาธรรมดา
๖. ย่อจดหมายต้องใช้ข้อความบอกเล่า โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๓ ทั้งหมด
๗. ถ้ามีคำราชาศัพท์ และใจความสำคัญต้องใช้ราชาศัพท์ ให้คงราชาศัพท์นั้นไว้
๘. เนื้อความที่ย่อแล้วไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับของเรื่องเดิม แต่ให้คำนึงถึงการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายที่สุด และได้ใจความดีที่สุด
๙. ไม่มีชื่อเรื่องต้องตั้งชื่อเรื่องด้วย
๑๐. เขียนให้ถูกต้องตามแบบของการย่อความ

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ” (ต่อ)

ส่วนประกอบของการย่อความ

ย่อความมีส่วนประกอบสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. ตอนนำเรื่อง หรือส่วนนำของการย่อความ
๒. ใจความที่ย่อแล้ว

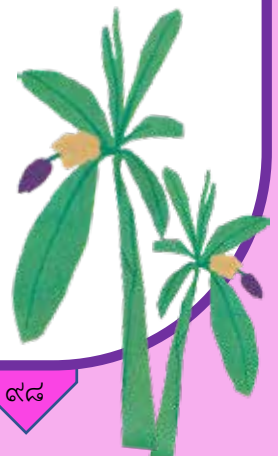
ตัวอย่างส่วนประกอบของการย่อความ ที่เป็นนิทาน

นิทานเรื่อง.....ของ.....จาก..... ส่วนที่ ๑
ความว่า

(ใจความที่ย่อแล้ว).....ส่วนที่ ๒

ประโยชน์ของการย่อความ

๑. มีประโยชน์ในการบันทึก เช่น บันทึกการประชุมกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ผู้อื่นได้ทราบสาระสำคัญในการประชุมครั้งนั้น ๆ
๒. มีประโยชน์ในการช่วยเตือนความจำ เช่น จดย่อคำอธิบายของครู จดย่อความรู้จากการฟังและการอ่าน ทำให้ไม่ต้องอ่านทวนซ้ำทั้งเล่ม
๓. มีประโยชน์ในการนำไปใช้ เช่น การตอบข้อสอบแบบอัตนัย การเล่าเรื่องย่อให้ผู้อื่นฟัง สรุปอย่างสั้น ๆ ได้ว่า “สะดวกต่อการบันทึก จดจำ และนำไปใช้”

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ” (ต่อ)

ตัวอย่างย่อความ เรื่อง พ่อค้า ๒ คน

พ่อค้าคนหนึ่ง มีความจำเป็นต้องเดินทางไปค้าขายยังแดนไกล เขามีความเป็นห่วงในทรัพย์สินและบ้านเรือนของเขาเป็นอันมาก แต่ก็จำเป็นที่จะต้องไป เขามีเพื่อนบ้านเรือนเคียงอยู่คนหนึ่งซึ่งได้คบกันมาเป็นเวลานาน เพราะมีฐานะเป็นพ่อค้าเช่นเดียวกันกับเขาในครั้งนี้ เนื่องจากเขาจะเดินทางเป็นเวลานานมาก จึงคิดว่าควรจะฝากของมีค่าของเขาไว้เสียกับเพื่อนบ้านเพื่อจะได้เป็นที่ปลอดภัยจากการถูกขโมย คิดดังนั้นแล้วเขาก็นำเงินแห่งหนึ่งถึงหนึ่งร้อยกิโลกรัม บรรจุใส่ถุงผ้าอย่างดีนำไปฝากเพื่อนบ้านตามที่คิดไว้ แล้วก็ออกเดินทางไปค้าขายตามความตั้งใจเดิม หลังจากวันเดินทางหนึ่งเดือนพอดี พ่อค้าผู้นั้นก็ได้กลับมาถึงบ้านเดิม เขารีบตรงไปหาเพื่อนบ้าน และออกปากขอเงินแห่งที่เขาได้ฝากไว้ เพื่อนบ้านเขาร้องว่า “เงินทองเพื่อนนะหรือ อนิจจา เราเสียใจจริง ๆ ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกันดี หนุมันกินเสียจนหมดแล้วซี เราคิดว่าว่าคนของเรามากมาย เพราะไม่ค่อยระวังรักษาทรัพย์สินที่เพื่อนนำมาฝากไว้ แต่ก็นั่นแหละอะไรจะเกิดขึ้นกับใครก็ได้ตลอดเวลาไม่ใช่หรือ” พ่อค้าผู้นั้นแม้จะรู้สึกประหลาดใจเต็มทีแต่ก็ทำเป็นเชื่อ เชื่อถือในเรื่องโกหกที่เขารับฟังจากเพื่อนบ้าน แต่ในใจของเขานั้นครุ่นคิดหาอุบายที่จะนำเงินแห่งทั้งหมดของเขาคืนมาได้

หลายวันต่อมาพ่อค้าผู้นั้นบังเอิญได้พบกับบุตรชายอายุประมาณ ๑๐ ขวบของเพื่อนบ้านซึ่งโกงเงินของเขาไป จึงได้พาตัวเด็กไปซ่อนไว้ที่บ้านของเขาเองโดยไม่มีใครรู้เห็น แล้วตัวเขาเองก็ออกไปเชิญเพื่อนบ้านคนนั้นให้ไปรับประทานอาหารเย็นร่วมกับเขาแต่ชายพ่อค้าพ่อของเด็กรีบบอกว่า “ขอโทษด้วยเถิด ขอให้ฉันได้ขอโทษในการที่ต้องปฏิเสธความใจดีของเพื่อนในครั้งนี้สักครั้งเถิด” ชายเพื่อนบ้านกล่าวด้วยน้ำตานองหน้า ส่วนพ่อค้าแก้มองทำหน้าเฉยอย่างไม่เข้าใจ ชายเพื่อนบ้านจึงเล่าให้ฟังต่อไปว่า “ฉันเห็นจะหมดความสุขไปชั่วชีวิตนี้เสียแล้ว ฉันมีลูกเพียงคนเดียวเท่านั้นเอง ฉันรักเขายิ่งกว่าตัวฉันเองเสียอีก แต่ว่าโธ่เอ๊ย อนิจจาฉันคงไม่เห็นหน้าเขาอีกแล้ว เขาหายไปไม่รู้ว่ามีใครมาลักพาเขาไปเสียแล้ว” กล่าวจบเพื่อนบ้านของพ่อค้าก็ปล่อยโฮออกมาอีกโดยไม่ละอายเลยแม้สักนิด เมื่อเห็นดังนั้นพ่อค้าจึงเอ่ยขึ้นว่า “ก็เรื่องนี้แหละที่เราชวนเพื่อนมากินอาหารเย็นด้วยกัน เพื่อจะได้ปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี เพราะเมื่อวานนี้ตอนตะวันตกดิน เราได้เห็นนกเค้าแมวตัวหนึ่งตกลงมาโฉบเอาลูกชายของท่านบินหายไปใพอากาศ เราช่วยเขาไว้ไม่ทัน เพราะมันมีตมมองไม่เห็นถนัดว่า นกตัวนั้นมันพาลูกชายของเพื่อนบินไปทางไหน”

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ” (ต่อ)

ชายผู้เป็นพ่อของเด็กที่หายไปพูดขึ้นว่า “เพื่อนจะให้เราเชื่อได้อย่างไรกันนกเค้าแมวตัวเล็กนิดเดียวเท่านั้นเองจะสามารถโฉบเอาลูกของเราซึ่งมีน้ำหนักมากมายอย่างนั้นไปในอากาศได้อย่างไรกัน เพื่อนเอาเรื่องอะไรมาเล่าให้เราฟังกันนี้ ความจริงแล้วลูกเราน่าจะเป็นฝ่ายที่จับนกเค้าแมวตัวนั้นมาซึ่งไว้มากกว่า ที่จะถูกมันโฉบแล้วพาหายไป ในอากาศอย่างที่เพื่อนบอกให้ฟัง” ชายพ่อคำตอบว่า “อันนี้เราก็ไม่รู้จะบอกเพื่อนอย่างไรดี แต่มันก็เป็นอย่างนั้นจริง ๆ เพราะเราก็ได้เห็นมากับตาของเราเอง แต่ก็รู้สึกว่ามันน่าสงสัยอะไรเพราะมันน่าจะเป็นไปได้ที่นกเค้าแมวตัวเล็ก ๆ โฉบเอาลูกของเพื่อนไปได้ เพราะหนูตัวเล็ก ๆ ก็ยังสามารถกินเงินแท่งซึ่งมีน้ำหนักตั้งร้อยกิโลไปได้สบาย ๆ นี่นา” พ่อของเด็กเริ่มเข้าใจว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร จึงได้รับวิ่งกลับไปที่บ้านนำเอาเงินแท่งทั้งหมดมาคืนให้พ่อค้าไป แล้วเขาก็รับตัวลูกชายคืนไป “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อุบายของเราอาจทำลายตัวเราเองได้เช่นเดียวกัน”

คัดจากนิทานอีสป
รวบรวมโดย วิณณา หน้า ๗๖ - ๘๐

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ” (ต่อ)

เมื่ออ่านแล้วอาจพิจารณาได้ดังนี้

ย่อหน้าที่ ๑

ประโยคใจความสำคัญ พ่อค้าคนหนึ่งต้องเดินทางไปค้าขายแดนไกล เขาจึงเอาเงินแห่ง
หนักหนึ่งร้อยกิโลกรัมไปฝากเพื่อน

ประโยคผลความที่เด่น เพื่อนอยู่บ้านใกล้กัน สนทนสนมกันมานาน

ย่อหน้าที่ ๒

ประโยคใจความสำคัญ ๑. หนึ่งเดือนต่อมาเขากลับบ้านและไปทวงเงินแห่งคืนเพื่อน
ไม่มีจะคืน

๒. พ่อค้าทำเป็นเชื่อคำพูด และคิดอุบายในใจ

ประโยคผลความที่เด่น ๑. เพื่อนบอกว่าหนักัดกินเงินหมดแล้ว สตรีวิสัยที่จะช่วยได้

๒. พ่อค้าคิดอุบายที่จะเอาเงินคืนมา

ย่อหน้าที่ ๓

ประโยคใจความสำคัญ ๑. หลายวันต่อมาพ่อค้าจับลูกเพื่อนไปขังไว้

๒. พ่อค้าไปเชิญเพื่อนมารับประทานอาหารด้วยกัน

๓. เพื่อนปฏิเสธ

๔. พ่อค้าบอกว่าเห็นนกเค้าแมวคาบลูกชายเพื่อนไป

ประโยคผลความที่เด่น ๑. พ่อค้าพบลูกเพื่อนโดยบังเอิญจึงจับไปขังไว้

๒. เพื่อนกำลังเศร้าโศกที่ลูกหายไป

ย่อหน้าที่ ๔

ประโยคใจความสำคัญ ๑. เพื่อนไม่เชื่อพ่อค้า

๒. พ่อค้าบอกว่าเห็นมากับตา

ประโยคผลความที่เด่น ๑. เพื่อนไม่เชื่อว่านกเค้าแมวจะคาบลูกชายได้

๒. พ่อค้าเปรียบเทียบกับว่าหนูตัวเล็กๆ ยังกินเงินแห่งได้

ใบความรู้ “การเขียนย่อความ” (ต่อ)

ย่อความได้ ดังนี้

นิทานเรื่องพ่อค้าสองคน ของอีสป จากหนังสือนิทานอีสป รวบรวมโดย วิณณา
หน้า ๗๖ - ๘๐

ความว่า

พ่อค้าคนหนึ่งต้องเดินทางไปค้าขายยังแดนไกล เขาจึงเอาเงินแท่งหนักหนึ่งร้อยกิโลกรัมไปฝากไว้กับเพื่อนพ่อค้าซึ่งอยู่บ้านใกล้กันและสนิทสนมกันมานาน หลังจากนั้นหนึ่งเดือน เขากลับมาแล้วรีบไปหาเพื่อนเพื่อรับเงินแท่งที่ฝากไว้คืน เพื่อนบ้านบอกว่าหนูกัดกินเงินของเขาหมดแล้ว สุดวิสัยที่จะช่วยได้ พ่อค้าทราบว่าเป็นของเขาพูดเท็จจึงคิดอุบายที่จะเอาเงินคืนมาหลายวันต่อมาเขาได้พายุตรขายของเพื่อนไปซ่อนไว้ที่บ้านของเขา แล้วไปเชิญเพื่อนบ้านให้มารับประทานอาหารกับเขา เพื่อนบ้านปฏิเสธเพราะกำลังมีความทุกข์ที่ลูกชายหายไปพ่อค้าจึงบอกว่าเขาเห็นนกเค้าแมวคาบลูกชายของเพื่อนไป แต่เขาช่วยไว้ไม่ทัน เพื่อนของเขาไม่เชื่อว่านกเค้าแมวคาบลูกชายเขาได้ พ่อค้าบอกว่าไม่น่าแปลกใจเลยเพราะหนูตัวเล็กยังกัดกินเงินแท่งได้เพื่อนเขาจึงเข้าใจและรีบวิ่งกลับไปบ้านนำเงินแท่งทั้งหมดมาคืน และรับตัวลูกชายของตนกลับไป

ใบงาน “การย่อความบทร้อยแก้วประเภทนิทาน”

ใครจะเป็นหัวหน้า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว อวัยวะทุกส่วนบนหัวมนุษย์ต่างพูดได้
วันหนึ่ง อวัยวะแต่ละส่วนพูดกันว่า เราควรจะมีหัวหน้าเพื่อช่วยดูแลอวัยวะอื่น ๆ เราจะยกย่อง
ผู้ใดขึ้นเป็นหัวหน้าดีนะ

ตาพูดขึ้นก่อนว่า “ยกย่องฉันเป็นหัวหน้าซิ เพราะฉันมองเห็นทุกสิ่ง” หูพูดขึ้นบ้างว่า
“ยกฉันเป็นหัวหน้าซิ เพราะฉันได้ยินเสียงทุกสิ่ง” จมูกพูดขึ้นบ้างว่า “ให้ฉันเป็นหัวหน้าซิ
เพราะฉันรับรู้กลิ่นต่าง ๆ ได้ทุกกลิ่น” ส่วนปากไม่ชอบสิ่งที่อวัยวะอื่น ๆ พูด ปากจึงพูดขึ้นว่า “ต้องฉันซิ
ยกให้ฉันเป็นหัวหน้า ฉันทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่าง ฉันกินก็ได้ พูดก็ได้”

อวัยวะ ตา หู จมูกและปากต่างต้องการเป็นหัวหน้า ต่างทะเลาะกัน ประท้วงกัน ไม่ทำหน้าที่
ที่เคยทำ ตาไม่ยอมดู ทุกสิ่ง หูไม่ยอมฟังเสียงทุกเสียง จมูกไม่ยอมดมกลิ่นทุกกลิ่น ปากก็ปิด ไม่กิน
ไม่พูด

สามวันต่อมา ร่างกายก็อ่อนแรงลง อวัยวะทุกส่วนป่วยหนักใกล้ตาย
อวัยวะเหล่านั้นจึงคิดได้ว่า “เราไม่ควรทะเลาะกัน แกร่งแย่งกัน การแกร่งแย่งกันเป็นใหญ่นั้น
มีแต่จะเกิดความเสียหาย อวัยวะจึงมาพูดคุยกันใหม่ ต่างตกลงกันว่า ต่อไปนี้เราจะทำหน้าที่ของตนให้
ดีที่สุด ไม่รอค้ำสั่ง ไม่แกร่งแย่งและไม่เกียจกัน

นับจากวันนั้น อวัยวะแต่ละส่วนก็อยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นและเป็นสุข

หนังสือนิทานเด็กชายแดน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. หน้า ๒๘ - ๒๙

ความว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความระ
“ในวันที่เมือง เปื้อนฝุ่น”

 ในวันที่เมือง...เปื้อนฝุ่น **PM 2.5**
คือ ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (Particulate Matter : PM_{2.5})

พีเอ็ม 2.5 มาจากไหน?

- ไอเสียรถยนต์
- ใช้พินกันหุงต้มอาหาร
- เพลชยะและหญ้า
- การเผาเชื้อเพลิงในโรงงานอุตสาหกรรม

อันตรายจาก PM_{2.5}

- มะเร็งปอด
- ระคายเคืองจมูก แสบจมูก ไอ มีเสมหะ
- โรคหลอดเลือดหัวใจ, หลอดเลือดสมอง, หัวใจขาดเลือด
- การแรกเกิด มีน้ำหนักน้อยกว่าปกติ

การป้องกันและดูแลตนเอง

- สวมหน้ากากป้องกันฝุ่น
- ทำความสะอาดบ้านทุกวัน
- ติดตามสถานการณ์จากทางราชการและสื่อต่างๆ
- ปลูกต้นไม้เพื่อลดฝุ่น
- เตรียมยาประจำตัวหากมีอาการผิดปกติรีบไปพบแพทย์

กรมอนามัยส่งเสริมให้คนไทยสุขภาพดี

ใบความรู้ “การแสดงความคิดเห็น”

กลุ่มเชี่ยวชาญ (๑)

ความหมายของการแสดงความคิดเห็น

ความคิดเห็น คือ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และข้อสันนิษฐานที่ผู้พูดหรือผู้เขียน มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น

- ที่นี้ร้อนชื้นและมีลมพัดสบายดีจริงๆ (ความรู้สึก)
- แม่น้ำที่เห็นอยู่นี้ไม่น่าจะเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา (ข้อสันนิษฐาน)
- คนจีนกับคนไทยเป็นเหมือนพี่น้องกัน (ความคิด)
- ผลไม้สดเป็นของเหมาะที่สุดที่จะซื้อไปเยี่ยมผู้ป่วย (ความคิด)

กลุ่มเชี่ยวชาญ (๒)

การแสดงความคิดเห็น คือ การแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และข้อสันนิษฐานนั้น ออกมาให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านรับรู้

กลุ่มเชี่ยวชาญ (๓)

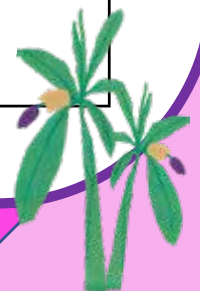
ข้อเท็จจริง คือ ข้อมูล ปรากฏการณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ปรากฏแก่บุคคลทั่วไป เช่น

- แม่น้ำเจ้าพระยาไม่ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี
- ผลไม้สดอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งช่วยให้สุขภาพแข็งแรง

กลุ่มเชี่ยวชาญ (๔)

องค์ประกอบของการแสดงความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นมีส่วนสำคัญ ๒ ส่วน ได้แก่ **เหตุผล** และ **ข้อสรุป** เหตุผล เป็นข้อเท็จจริงหรือหลักการที่ใช้สนับสนุนความน่าเชื่อถือของข้อสรุปซึ่งเป็นความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลประกอบ ความคิดเห็นนั้นจะหนักแน่นและน่าเชื่อถือกว่า การแสดงความคิดเห็นที่แสดงแต่ความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว

ใบความรู้ “การแสดงความคิดเห็น” (ต่อ)

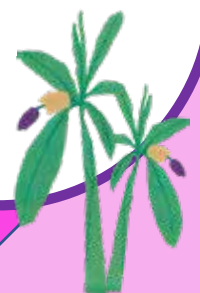

กลุ่มเชี่ยวชาญ (๕)

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็น

ความคิดเห็นล้วน ๆ	ผลไม้สดเป็นของเหมาะที่สุดที่จะซื้อไปเยี่ยมผู้ป่วย
ความคิดเห็น ที่ประกอบด้วยเหตุผล	ผลไม้สดเป็นของเหมาะที่สุดที่จะซื้อไปเยี่ยมผู้ป่วย เพราะผลไม้สดอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งช่วยให้สุขภาพแข็งแรง

ความคิดเห็นล้วนๆ	แม้เราจะคิดเห็นต่างกัน แต่เราก็รักกันและอยู่ร่วมกันได้
ความคิดเห็นที่เป็นข้อสรุป	เราเคารพความคิดเห็นของกันและกัน ไม่ดูถูกความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ผูกขาดว่าความคิดเห็นของตนเท่านั้น เป็นความคิดเห็นที่ถูกต้อง ดังนั้น แม้เราจะคิดเห็นต่างกันแต่เราก็รักกันและอยู่ร่วมกันได้

ใบงาน “การแสดงความคิดเห็น”

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ “การแสดงความคิดเห็น” จากนั้นเขียนข้อมูลที่รับ
ลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

การแสดงความคิดเห็น

ความหมายของการแสดงความคิดเห็น

ความคิดเห็น คือ

.....
.....

เช่น

- (ความรู้สึก).....
- (ข้อสันนิษฐาน).....
- (ความคิด).....

การแสดงความคิดเห็น คือ

.....
.....

ข้อเท็จจริง คือ

.....
.....

เช่น

-.....
-.....

องค์ประกอบของการแสดงความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นมีส่วนสำคัญ ส่วน ได้แก่ และ

การแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลประกอบ จะทำให้.....

ใบงาน

“การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสารจากสื่อสิ่งพิมพ์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสารจากบทความต่อไปนี้ โดยแสดงเหตุผลและข้อสรุปให้ชัดเจน

มาตรการใช้ถุงพลาสติกกันเถอะ

ในแต่ละปีทั่วโลกใช้ถุงพลาสติกถึงแสนล้านใบ แต่ถุงพลาสติกที่ถูกนำมารีไซเคิลมีไม่ถึงร้อยละ ๑ เนื่องจากต้นทุนการผลิตใหม่ถูกกว่า ปัจจุบันมีการทิ้งขยะถุงพลาสติกลงทะเลแล้วประมาณ ๓ ล้านกิโลกรัม และยังคงมีการทิ้งอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากยังไม่มีมาตรการควบคุมการใช้ถุงพลาสติกและการทิ้งถุงพลาสติกที่เข้มงวดและกว้างขวาง

เนื่องจากถุงพลาสติกสามารถผลิตได้อย่างรวดเร็ว ในปริมาณมาก ด้วยต้นทุนที่ต่ำ ที่สำคัญที่สุดคือมีอายุการใช้งานสั้น ดังนั้นขยะถุงพลาสติกจึงเป็นภาระอย่างยิ่งในการจัดเก็บ ขนส่งและกำจัด เนื่องจากคุณลักษณะที่เบาบางและมีปริมาณมาก ปะปนกับขยะประเภทอื่นได้ง่าย ซึ่งทำให้การย่อยสลายขยะอื่นเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ดังนั้นยังมีการใช้ถุงพลาสติกมากเท่าใด ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศโลกจากการผลิตและกำจัดขยะถุงพลาสติกก็จะยิ่งสูงมากขึ้น

ขยะถุงพลาสติกเมื่อพุงก็กลายเป็นขยะชิ้นเล็กๆ ซึ่งสามารถแทรกในชั้นดินและปนเปื้อนในน้ำได้ ผลก็คือชิ้นส่วนเล็กๆ ของพลาสติกเข้าไปสู่ห่วงโซ่อาหาร ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อ พืช สัตว์ มนุษย์ และ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น มาตรการใช้ถุงพลาสติกและเปลี่ยนมาใช้ถุงผ้าและภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ววันนี้ แบ่งปันความรู้ และถุงผ้าที่มีอยู่แก่ผู้อื่น เพื่อขยายวงกว้างของความมุ่งมั่นในการรักษาสิ่งแวดล้อมและการลดภาวะโลกร้อน

.....

.....

.....

.....

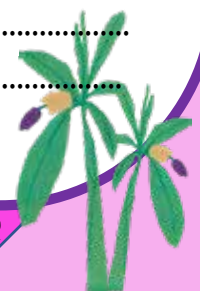
.....

.....

.....

.....

.....

ใบงาน

“การพูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์”

ความหมายของการพูดแสดงความคิดเห็น

การพูดแสดงความคิดเห็น หมายถึง การพูดเพื่อแสดงความรู้สึกหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล มีความสอดคล้องกับเรื่องที่พูด

ประเภทของการพูดแสดงความคิดเห็น

๑. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุน เป็นการพูดเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีสาระและประโยชน์ต่อหน่วยงานและส่วนรวม หรือเป็นความคิดเห็นที่เป็นองค์ความรู้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่กำลังพูดกันอยู่ ทั้งในระหว่างบุคคลหรือในที่ประชุม เช่น การพูดในที่ประชุม การอภิปราย การแสดงปาฐกถา เป็นต้น

๒. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้ง เป็นการพูดแสดงความคิดเห็นที่มีความคิดไม่ตรงกับผู้อื่น ผู้พูดควรระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาและการนำเสนอให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ อันจะก่อประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือสาธารณชน

๓. การพูดแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์ เป็นการพูดเพื่อวิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และวิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจารณ์จะต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่อคติต่อผู้พูดหรือสิ่งที่เห็น

๔. การพูดแสดงความคิดเห็นเพื่อนำเสนอความคิดใหม่ เป็นการพูดในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น และนำเสนอความคิดเห็นใหม่ที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

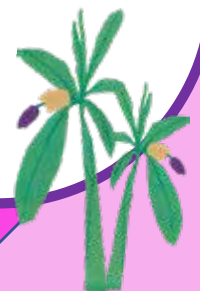
ลักษณะของผู้พูดแสดงความคิดเห็นที่ดี

ผู้พูดต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี มีหลักการแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้งและเชิงวิจารณ์ ใช้ภาษาสุภาพเหมาะสมกับโอกาส เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้พูดและผู้ฟัง และแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

ลักษณะของคำพูดที่สร้างสรรค์

คำพูดที่สร้างสรรค์คือ คำพูดที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยการให้เกียรติผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังมีความสุขสบายใจ และเป็นประโยชน์ ลักษณะของการพูดที่สร้างสรรค์ มีดังนี้

๑. พูดด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวลสุภาพ
๒. พูดได้จังหวะที่เหมาะสม ไม่พูดแทรกขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด
๓. เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้พูดบ้าง
๔. คำพูดสัตย์จริงต่อกัน
๕. พูดส่งเสริมให้เกิดรักใคร่ปรองดองกัน ให้กำลังใจ
๖. พูดแนะนำประโยชน์แก่ผู้อื่น

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์พระไชยสุริยา (๑)”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเนื้อหาภาพยนตร์เรื่องพระไชยสุริยาที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถาม
ยานี้ ๑๑

สะอูสะจะขอไหว้	พระศรีไตรสรณา
พ่อแม่แลครุบา	เทวดาในราศี
ข้าเจ้าเอา ก ข	เข้ามาต่อ ก กามี
แก้ไขในเท่านี้	ตีมิติอย่าตรีชา
จะร่ำคำต่อไป	พอล่อใจกุมารา
ธรมีมีราชา	เจ้าพาราสาวะถิ
ชื่อพระไชยสุริยา	มีสุตามเหสี
ชื่อว่าสุมาลี	อยู่บุรีไม่มีภัย
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	มีกิริยาอัชฌาศัย
พ่อค้ำมาแต่ไกล	ได้อาศัยในพารา
ไพร่ฟ้าประชาชี	ชาวบุรีก็ปริดา
ทำไร่ข้าวไถนา	ได้ข้าวปลาแลสาลี
อยู่มาหมูข้าเฝ้า	ก็หาเยวนารี
ที่หน้าตาดดี	ทำมโหรีที่เคหา
คำเข้าเฝ้าสี่ขอ	เข้าแต่ทอล่อกามา
หาได้ให้ภริยา	โลโกพาให้บ้ำใจ
ไม่จำคำพระเจ้า	เหไปเข้าภาษาไสย
ถือตีมีข้าไท	ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา
คดีที่มีคู่	คือไก่หมูเจ้าสุภา
ใครเอาข้าวปลามา	ให้สุภาก็ว่าดี
ที่แพ่แก่ชนะ	ไม่ถือพระประเวณี
ชี้ฉ้อก็ได้ตี	ไล่ดำตีมีอาญา
ที่ชื่อถือพระเจ้า	ว่าโง่งเง่าเตาบุปลา
ผู้เฒ่าเหล่าเมธา	ว่าใบ้ำสาระยา

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ กาพย์พระไชยสุริยา (๑)”

ภิกษุสมณะ	เหล่ากัละพระธรรม
คาถาลำนำ	ไปเร่ร่ำทำเนโก
ไม่จำคำผู้ใหญ่	ศิระขะไม้ใจโยโส
ที่ดีมีอะโฮ	ข้าขอโมทนาไป
พาราสาอะถิ	ใครไม่มีปราณีใคร
ดูดีถือแต่ใจ	ที่ใครได้ใส่เอาพอ
ผู้ที่มีฝีมือ	ทำดูดีไม่ซื้อขอ
ไล่กว่าผ้าที่คอ	อะไรล่อก็เอาไป
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	มิได้ว่าหมู่ข้าไท
ถือน้ำร่ำเข้าไป	แต่น้ำใจไม่นำพา
หาได้ใครหาเอา	ไพร่ฟ้าเศร้ายเปล่าอุรา
ผู้ที่มีอาญา	ไล่ตีดำไม่ปราณี
ตีปามากระทำ	มรณกรรมชาวบุรี
น้ำป่าเข้าธานี	ก็ไม่มีที่อาศัย
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	หนีไปหาพาราไกล
ชีบลาลี้ไป	ไม่มีใครในธานี

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๑ - ๘๒

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๑)”

ตอบคำถาม

๑. บทประพันธ์ที่อ่าน มีลักษณะคำประพันธ์ชนิดใด

.....

.....

.....

๒. บทประพันธ์ที่อ่าน สรุบใจความสำคัญได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓. บทประพันธ์ที่อ่าน สะท้อนสภาพสังคมในเรื่องนี้ว่าเป็นอย่างไร

.....

.....

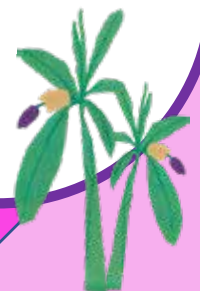
.....

๔. นักเรียนได้รับความรู้ ข้อคิด คุณค่าอะไรบ้างจากบทประพันธ์ที่อ่าน

.....

.....

.....

ใบงาน

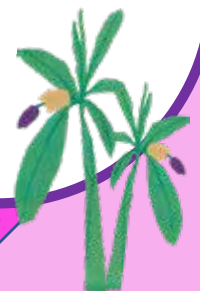
“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ กภาพย์พระไชยสุริยา (๒)”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเนื้อหาภาพเรื่องพระไชยสุริยาที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถาม

ฉบับ ๑๖

พระไชยสุริยาภูมิ	พาพระมเหสี
มาที่ในลำสำเภา	
ข้าวปลาหาไปไม่เบา	นารีที่เยาว์
ก็เอาไปในเกตรา	
เจ้าแก้วขวามแม่แซมมา	เสนีเสนา
ก็มาในลำสำเภา	
ตีผ้าล่อข้อใบใส่เสา	วายุพยุพেলা
สำเภาที่ใช้ใบไป	
เกตรามาในน้ำไหล	คำเช่าเปล่าใจ
ที่ในมหาวาริ	
พสุธาอาศัยไม่มี	ราชานารี
อยู่ที่พระแกลแลดู	
ปลากะโห้โลมาราหุ	เหราปลาทุ
มีอยู่ในน้ำคล่าไป	
ราชาว่าเหว่หฤทัย	วายุพาคลาไคล
มาในทะเลเอกา	
แลไปไม่ปะพสุธา	เปล่าใจนัยนา
โพล์เพล้เวลารাত্রี	
ราชาว่าแก่เสนี	ใครรู้คดี
วารินนี้เท่าไถนา	

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๒)”

ข้าเฝ้าเล่าแก่ราชา	ว่าพระมหา
วารินี่ไซร์ใหญ่โต	
ไหลมาแต่ในคอโค	แผ่ไปใหญ่โต
มโหฬารล้นน้ำไหล	
บาลีมิได้แก้ไข	ข้าพเจ้าเข้าใจ
ผู้ใหญ่ผู้เฒ่าเล่ามา	
ว่ามีพระยาสุภณา	ใหญ่โตมโหฬาร
กายาเท่าเขาคีรี	
ชื่อว่าพญาสำภาที	ใครรู้คดี
วารินี่โตเท่าใด	
โยโสโผผาธาไป	พอพระสุริใส
จะใกล้พลั้พลั้เวลา	
แลไปไม่ปะพสุธา	ย่อท้ออรธา
ชีวกก็จะประลัย	
พอลามาในน้ำไหล	สุภณาธาไป
อาศัยที่ศิระชะปลา	
ชะแง้แลไปไกลตา	จำของ้อปลา
ว่าขอขมาอภัย	
วาริที่เราจะไป	ใกล้หรือว่าไกล
ข้าไหว้จะขอมรคา	
ปลาว่าข้าเจ้าเยาวภา	มิได้ไปมา
อาศัยอยู่ต่อธรณี	
สุภณาอาลัยชีวี	ลาปลาจรถี
สู่ที่ภูผาอาศัย	
ข้าเฝ้าเล่าแก่ภูวไนย	พระเจ้าเข้าใจ
ฤทัยว่าแห้วเอกา	
จำไปในทะเลเวรา	พายุใหญ่มา
เกตราก็เหเซไป	

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๒)”

สมอก็เกาเสาะใบ	ทะเลอุปฐไป
น้ำไหลเข้าลำสำเภา	เจ้ากรรมซ้ำเอา
ผีน้ำซำไต่ใบเสา	เอาผ้าสไบ
สำเภาระยาคว่าไป	น้ำเข้าหูดตา
ราชาคว้ามืออรไท	มีกรรมจำใจ
ต่อไว้ไม่ไกลกายา	เข้าไปไสยา
เจ้าแก้วขามแม่เสนา	
จระเข้เหราคร่ำไป	
ราชานารีรำไร	
จำไปพอปะพสุธา	
มีไม้ไทรใหญ่ใบหนา	
เวลาพอคำรำไร	

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๒)”

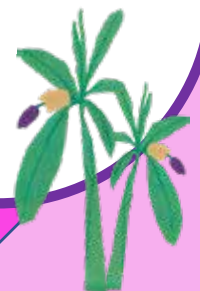

สุรางคนางค์ ๒๘

ขึ้นใหม่ใน กน ก กา ว่าปน ระคนกันไป
เอ็นดูภูธร มานอนในไพร มณฑลต้นไทร แทนไพชยนต์สถาน
ส่วนสุมาลี วันทาสามี เทวียู่งาน
เฝ้าอยู่ดูแล เหมือนแต่ก่อนกาล ให้พระภูบาล สำราญวิญญา
พระชวนนวลนอน เชิญใจไม้ขอน เหมือนหมอนแม่มา
ภูธรสอนมนต์ ให้บ่นภาวนา เย็นคำร่ำว่า กันป่าภัยพาล
วันนั้นจันทร์ มีดารากร เป็นบริวาร
เห็นสิ้นดินฟ้า ในป่าท่าธาร มาลีคลีบาน ใบก้านอรชร
เย็นฉ่ำน้ำฟ้า ขึ้นชะผกา วายุพาขจร
สารพันจันทน์อิน รื่นกลิ่นเกสร แตนต่อคลอร่อน ว่าอ่อนเวียนระวัน
จันทราคลาเคลื่อน กระเวนไพรไก่อ่เถื่อน เตือนเพื่อนขานขัน
ปู่เจ้าเขาจีน กู่เกริ่นหากัน สิ้นธูปุลัน ครื้นครื้นหวั่นไหว
พระฟื้นตื่นนอน ไกลพระนคร สะท่อนถอนทัย
เข้าตรู่สุริยณ ขึ้นพันเมรุไกร มีกรรมจำไป ในป่าอารัญ

ฉบับ ๑๖

ขึ้นกงจงจำสำคัญ ทั้งกนปนกัน
รำพันมิ่งไม้ในดง
ไกรกร่างยางสูงระหง ตลิ่งปลิงปริงประยงค์
คันทร่งส่งกลิ่นฝิ่นฝาง
มะม่วงพลวงพลองซ้องนาง หล่นเกลื่อนเถื่อนทาง
กินพลางเดินพลางหว่างเนิน
เห็นกวางย่างเยื้องชำเลื่องเดิน เหมือนอย่างนางเชิญ
พระแสงสำอางข้างเคียง
เขาสูงผ่องหงส์ลงเรียง เริงร้องก้องเสียง
สำเนียงนำฟังวังเวง

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๒)”

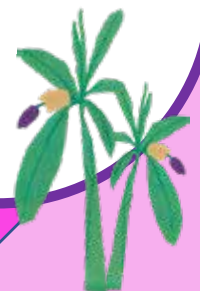

กลางไพรไถ่ขันบรรเลง	ฟังเสียงเพียงเพลง
ขอแจ้งจำเรียงเวียงวัง	
ยุงทองร้องกะไต้งโห่งดั่ง	เพียงซ้องกลองระฆัง
แตรสังข์กังสดานขานเสียง	
กะลิงกะกลางนางนวนลอนเรียง	พญาลอคลอคเคียง
แอ่นเอี้ยงอีไถ่โห่งเทง	
ค้อนทองเสียงร้องป่องเป้ง	เพลินฟังวังเวง
อีไถ่เร้งร้องล่องเชิง	
ฝูงละมั่งฝังดินกินเพลิง	คางแข็งแรงเร้ง
ยีนเบ้งบั้งหน้าตาโพลง	
ป่าสูงยุงยางข้างโขลง	อึ้งคะนึ่งฝังโพง
โยงกันเล่นน้ำค้ำไป	

ยานี้ ๑๑

ขึ้นกตกทุกซ้าก	แสนลำบากจากเวียงไชย
มันเผือกเลือกเผาไฟ	กินผลไม้ได้เป็นแรง
รอนรอนอ่อนอัสตง	พระสุริยงเย็นยอแสง
ช่วงดั่งน้ำครึ่งแดง	แฝงเมฆเขาเงาเมรุธร
ลิงค่างครางโครกครอก	ฝูงจิ้งจอกออกเห่าหอน
ชะนีวีเวกวอน	นกหกร่อนนอนรังเรียง
ลูกนกยกปีกป้อง	อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง
แม่่นกปกปีกเคียง	เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

ฯลฯ

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์ไชยสุริยา (๒)”

ยานี้ ๑๑

ขึ้นกบตบอัครรรย	เสียงครื้นครื้นขึ้นเขาหลวง
นกहतกรังรวง	สัตว์ทั้งปวงง่วงงุนโงง
แดนดินถิ่นมนุษย์	เสียงดังดุจเพลิงโพลง
ตึกกว้านบ้านเรือนโรง	โคลงคลอนเคลื่อนเขยื้อนโยน
บ้านช่องคลองเล็กใหญ่	บ้างตื่นไฟตกใจโจน
ปลุกเพื่อนเตือนตะโกน	ลูกโลดโผนโดนกันเอง
พิณพาทย์ระนาดฆ้อง	ตะโพนกลองร้องเป็นเพลง
ระฆังดังวังเวง	โห่งห่างเหงงเก่งก่างดัง

ฯลฯ

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๓ - ๘๘

ใบงาน

“อ่านพินิจ คิดเข้าใจ ภาพยนตร์พระไชยสุริยา (๒)”

ตอบคำถาม

๑. บทประพันธ์ที่อ่าน มีลักษณะคำประพันธ์ชนิดใด

.....

.....

.....

๒. บทประพันธ์ที่อ่าน สรุปลักษณะสำคัญได้อย่างไร

.....

.....

.....

๓. บทประพันธ์ที่อ่าน สะท้อนสภาพสังคมในเรื่องนี้ว่าเป็นอย่างไร

.....

.....

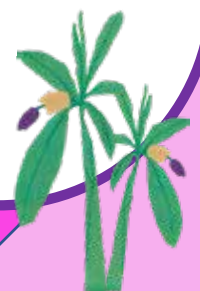
.....

๔. นักเรียนได้รับความรู้ ข้อคิด คุณค่าอะไรบ้างจากบทประพันธ์ที่อ่าน

.....

.....

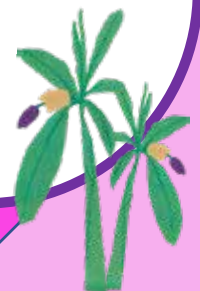
.....

ใบงาน “อ่านได้ เข้าใจความ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ที่กำหนด แล้วสรุปสาระสำคัญเป็นแผนภาพความคิด
ยานี ๑๑

ขึ้นกบ จบ แม่ กต	พระดาบสบูชาคุณท์
ผาสุกรุกขมูล	พุนสวัสดิ์สัตถาวร
ระงับหลับเนตรนึ่ง	เอนองค์อิงพิงสิงขร
เหมือนกับหลับสนิทนอน	สังวรศีลอธิญาณ
บำเพ็ญเลี้ยงเห็นจบ	พื้นพิภพจบจักรวาล
สรวรรค์ชั้นวิมาน	ท่านเห็นแจ้งแหล่งโลกา
เข้าถมนานนับเดือน	ไม่เขยื้อนเคลื่อนกายา
จำศีลกินวาตา	เป็นผาสุกทุกเดือนปี
วันนั้นครั้นดินไหว	เกิดเหตุใหญ่ในปถพี
เล็งดูรู้คดี	กาลกณีสี่ประการ
ประกอบชอบเป็นผิด	กลับจรีตผิดโบราณ
สามัญอันธพาล	ผลาญคนชื่อถือสัตย์ธรรม
ลูกศิษย์คิดล้างครู	ลูกไม่รู้คุณพ้อมัน
ส่อเสียดเบียดเบียนกัน	ลอบฆ่าฟันคือตณหา
โลภลาภบาปบคิด	โจทก์จับผิดริษยา
อระพสุธา	ป่วนเป็นบ้าฟ้าบดบัง
บรรดาสามัญสัตว์	เกิดวิบัติปัตติปาปัง
ไตรยุคทุกขตรัง	สังวัจจระอวสาน

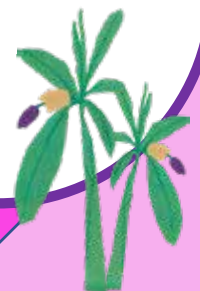

ใบงาน
“อ่านได้ เข้าใจความ”

ฉบับ ๑๖

ขึ้นกมสมเด็จจอมอารย	เอ็นดูภูบาล
ผู้ผ่านพาราสาвањеถิ	
ชื่อตรงหลงเล่ห์เสนี	กลอกกลับอัปรีย
บุรีจึงลุ่มจมไป	
ประโยชน์จะโปรดภูวไนย	นั่งนั่งตั้งใจ
เลื่อมใสสำเร็จเมตตา	
เปล่งเสียงเพียงพินอินทรา	บอกข้อมรณา
คงมาวันหนึ่งถึงตน	
เปียนเปียดเสียดส่อฉ้อฉล	บาปกรรมนำตน
ไปทนทุกชั้นน้กับกัลป์	
เมตตากรุณาสามัญ	จะได้ไปสวรรค์
เป็นสุขทุกวันพรรษา	
สมบัติสัตว์มนุษย์ครุฑา	กลอกกลับอัปรา
เทवासสมบัติชัชวาล	
สุขเกษมเปรมปรีดีวิมาน	อิมหน้าสำราญ
ศฤงคารห้อมล้อมพร้อมเพรียง	
กระจับปี่สีซอท่อเสียง	ขับรำจำเรียง
สำเนียงนางฟ้าน่าฟัง	
เดชะพระกุศลหนุนหลัง	สิ่งใดใจหวัง
ได้ตั้งมุ่งมาดปรารถนา	
จริงนะประสกลีกา	สวدمนต์ภาวนา
เบื้องหน้าจะได้ไปสวรรค์	
จบเทศน์เสร็จจำรำพัน	พระองค์ทรงธรรม์
ต้นต้นเมฆาไคล	

ใบงาน
“อ่านได้ เข้าใจความ”

ฉบับ ๑๖

ขึ้นเกยเลยกล่าวท้าวไท	ฟังธรรมน้ำใจ
เลื่อมใสศรัทธากล้าหาญ	ตัดห่วงบ่วงมาร
เห็นภัยในขันธสันดาน	จัดจับกลับชฎา
สำราญสำเร็จเมตตา	ก่องกณฑ์อัคคี
สององค์ทรงหน้่งพยัคฆา	เอนองค์ลงนอน
รักษาศีลถือฤๅษี	เหน้อยยากปากเพียร
เข้าค้ำทำกิจพิธี	เสวยสุขทุกวัน
เป็นที่บูชาถาวร	ไว้วางสั่งสอน
ปลถพีเป็นที่บรรจถรณ์	หนุนน้อยค่อยเพียร
เหนือขอนเขนยเกยเศียร	ไม้เรียวเจียวเหวย
ค้ำเข้าเอากราดกวาดเตียน	หยิกซ้ำซ้ำเขียว
เรียนธรรมบำเพ็ญเคร่งครั้น	เรียงเรียบเทียบท่า
สำเร็จเสร็จได้ไปสวรรค์	ใครเห็นเป็นคุณ
นานนับกับกัลป์พุทธันดร	แบ่งบุญให้เราเจ้าเอย ฯ
ภุมราการุญสุนทร	
เด็กอ่อนอันเยาว์เล่าเรียน	
ก ข ก กา ว่าเวียน	
อ่านเขียนผสมกมเกย	
ระวังตัวกลัวครุหนูเอ๋ย	
กุเคยเข็ดหลาบขวาบเขวียว	
หันหวดปวดแสบแปลบเสียว	
อย่าเที่ยวเล่นหลงจงจำ	
บอกไว้ให้ทราบบาปกรรม	
แนะนำให้เจ้าเอาบุญ	
เดชะพระมหากาจารย์	

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๙ - ๙๑

ใบงาน
“อ่านได้ เข้าใจความ”

แผนภาพความคิด

A large, empty rectangular box with a thin blue border, intended for students to draw a mind map. The box is centered on the page and occupies most of the middle section.

กิจกรรม
“ลำดับเหตุการณ์ ภาพยนตร์พระไชยสุริยา”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์จากภาพยนตร์เรื่องพระไชยสุริยา

เหตุการณ์จาก
ภาพยนตร์พระไชยสุริยา

พระไชยสุริยาเป็นกษัตริย์
ครองเมืองสาवະถီ (สาวัตถี)
มีมเหสีชื่อสุมาลี บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์
และเป็นสุขมาช้านาน

เหตุการณ์จาก
ภาพย์พระไชยสุริยา

จนกระทั่งเมื่อข้าราชการบริพาร
และผู้มีอำนาจพากันลุ่มหลงในอบายมุขและเที่ยวข่มเหง
ราษฎรจนเดือดร้อนไปทั่ว ในที่สุด
น้ำป่าก็ไหลท่วมเมืองจนคนล้มตาย

เหตุการณ์จาก
ภาพย์พระไชยสุริยา

ผู้ที่รอดชีวิตจากน้ำท่วมก็หนีออกจากเมืองไป
ทิ้งให้สาละถึ กลายเป็นเมืองร้าง

เหตุการณ์จาก
กาพย์พระไชยสุริยา

พระไชยสุริยาพามเหสีและข้าทาสบริวาร
หนีลงเรือสำเภออกจากเมือง
แต่ถูกพายุใหญ่พัดเรือแตก

เหตุการณ์จาก
กาพย์พระไชยสุริยา

พระไชยสุริยากับนางสุมาลีว่ายน้ำไปขึ้นฝั่ง
แล้วรอนแรมไปในป่าใหญ่

เหตุการณ์จาก
กาพย์พระไชยสุริยา

พระดาบสรูปหนึ่งเข้าฉานเห็นพระไชยสุริยา
กับนางสุมาลีต้องทนทุกข์ทรมานก็เวทนา
เพราะเห็นว่าพระไชยสุริยาทรงเป็นกษัตริย์ที่ดี
แต่ประสบเคราะห์กรรมเพราะหลงเชื่อเสนา
อำมาตย์ จึงเทศนาโปรดจนทั้งสององค์ศรัทธาและ
บำเพ็ญธรรมจนได้ไปเกิดในสวรรค์

ใบความรู้ “การพิจารณาคคุณค่าภาพยี่เรื่องพระไชยสุริยา”

๑. การพิจารณาคคุณค่าด้านเนื้อหา

การพิจารณาคคุณค่าด้านเนื้อหา มีแนวทางในการพิจารณาดังต่อไปนี้

๑.๑ รูปแบบ พิจารณาว่างานประพันธ์นั้นใช้คำประพันธ์ชนิดใด ลักษณะการแต่งถูกต้องตามลักษณะฉันทลักษณ์บังคับของคำประพันธ์นั้น ๆ หรือไม่ ผู้แต่งเลือกใช้คำประพันธ์ได้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือไม่

๑.๒ องค์ประกอบของเรื่อง ได้แก่ สาระที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่านว่าเป็นเรื่องอะไร โครงเรื่องตัวละคร ฉากและบรรยากาศ และวิธีในการเลือกใช้ถ้อยคำและการนำเสนอว่า ผู้แต่งนำเสนออย่างไร

๒. การพิจารณาคคุณค่าด้านวรรณศิลป์

โดยทั่วไปแบ่งการพิจารณาเป็น ๒ ด้าน ดังนี้

๒.๑ การสรรคำ คือ การเลือกใช้ถ้อยคำของกวี

(๑) ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ธรรมดา ๆ ที่ชาวบ้านใช้กัน และเข้าใจได้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

ขึ้นกตทุกขุขยาก

แสนลำบากจากเวียงไชย

มันเผือกเลือกเผาไฟ

กินผลไม้ได้เป็นแรง

(๒) ใช้สัมผัสที่ไพเราะ

- สัมผัสใน ดังตัวอย่างจากเรื่องภาพยี่พระไชยสุริยา เช่น

ระจับหลับเนตรนึ่ง

เอนองค์อิงพิงสิงขร

เหมือนกับหลับสนิทนอน

สังวรศีลอธิษฐาน

๒.๒ การใช้ภาพพจน์

(๑) การเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

ค้อนทองเสียงร้องปองเป้ง

เพลินฟังวังเวง

อีแก้งเร้งร้องลงเชิง

(๒) การใช้สัญลักษณ์แทนตัวละครและเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น

ผีป่ามากกระทำ

มรณกรรมชาวบุรี

น้ำป่าเข้าธานี

ก็ไม่มีที่อาศัย

ใบความรู้
“การพิจารณาคุณค่า ภาพยนตร์เรื่องพระไชยสุริยา”
(ต่อ)

๓. การพิจารณาคุณค่าด้านสังคม

การพิจารณาคุณค่าด้านสังคม เป็นการพิจารณาคุณค่าบทประพันธ์ว่า ผู้แต่งมีจุดประสงค์อย่างไรในการจรรโลงสังคม ซึ่งพิจารณาจากทรรศนะ แนวคิด การให้คติเตือนใจ การแสดงให้เห็นถึงชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยการสอดแทรกไว้ในบทประพันธ์ เช่น

๑) ให้ความรู้แก่ผู้อื่นตามจุดประสงค์ของผู้แต่ง คือ ใช้เป็นสื่อการสอน ใช้ในการสอนมาตราตัวสะกด

๒) ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่อง

๓) ให้เห็นสภาพสังคมไทย เช่น

อยู่มาหมู่ข้าเฝ้า	ก็หาเยวนารี
ที่หน้าตาดี	ทำมโหรีที่เคหา
คำเข้าเฝ้าสีซอ	เข้าแต่หอล่อกามา
หาได้ให้ภริยา	โลภพาให้บ้ำใจ
ไม่จำคำพระเจ้า	เหไปเข้าภาษาไสย
ถือดีมีข้าไท	ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา

๔) แสดงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคม เช่น
เชื่อเรื่อง ไสยศาสตร์ดังตัวอย่าง

ไม่จำคำพระเจ้า	เหไปเข้าภาษาไสย
ถือดีมีข้าไท	ฉ้อแต่ไพร่ใส่ชื่อคา

แสดงค่านิยมของครอบครัว ดังตัวอย่าง

ส่วนสุมาลี	วันทาสามี	เทวีอยู่งาน	
เฝ้าอยู่ดูแล	เหมือนแต่ก่อนกาล	ให้พระภูบาล	สำราญวิญญูณ

๕) ให้ข้อคิด คติธรรม นำไปใช้ในชีวิตดังนี้

- ข้าราชการที่ดีต้องไม่คดโกง
- คนไทยไม่ควรหลงระเรีง เพลิดเพลินในกามจนเกินไป
- ผู้นำประเทศต้องควบคุมดูแลข้าราชการ อย่าให้รังแกประชาชน
- ถ้าข้าราชการไม่สุจริต คดโกง ประเทศชาติจะประสบความหายนะต่าง ๆ
- คนเราทุกคนต้องตายไม่มีใครอยู่ค้ำฟ้าการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขทุกคนต้องไม่เบียดเบียนกัน

ใบงาน
“หนังสือเล่มโปรด”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแนะนำหนังสือ จากนั้นนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ชื่อหนังสือ

.....

ชื่อผู้แต่ง

.....

สำนักพิมพ์

.....

ปีที่พิมพ์

.....

ขนาดหนังสือและจำนวนหน้า

.....

ราคา

.....

ประเภทของหนังสือ

.....

เนื้อหาโดยย่อ

.....

.....

.....

ความเหมาะสมสำหรับผู้อ่าน

.....

.....

.....

แบบทดสอบประจำหน่วย “บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า”

๑. จุดมุ่งหมายในการแต่งคำประพันธ์กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา คืออะไร และใช้คำประพันธ์ประเภทใดบ้างในการแต่ง

.....
.....
.....

๒. ให้นักเรียนย่อคำประพันธ์กาพย์เรื่องพระไชยสุริยาที่กำหนดให้ต่อไปนี้

ชื่อพระไชยสุริยา	มีสุตามเหสี
ชื่อว่าสุมาลี	อยู่บุรีไม่มีภัย
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	มีกิริยาอัชฌาศัย
พ่อค้ามาแต่ไกล	ได้อาศัยในพารา”

.....
.....
.....

๓. จากกาพย์เรื่องพระไชยสุริยา นักเรียนคิดว่าเหตุใดกวีจึงนิยมใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ในการแต่งคำประพันธ์ จงยกตัวอย่างคำประพันธ์ที่มีคำเลียนเสียงธรรมชาติมา ๒ บท

.....
.....
.....

๔. จากกาพย์เรื่องพระไชยสุริยา นักเรียนคิดว่าความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมเรื่องใดที่มีความคล้ายคลึงกับความเชื่อของคนไทยในปัจจุบัน จงยกตัวอย่างประกอบ

.....
.....
.....

๕. นักเรียนสามารถนำข้อคิดที่ได้จากกาพย์เรื่องพระไชยสุริยาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
เกล้าความคิด ด้วยคำคม

สำนวนของไทย

สื่อสารได้ใช้ภาษา

ปริศนาชวนพิชิต

สุภาพจิตพระร่วง

ท่วงทีคำสอน

สุนทรวาจา

เนื้อหาหนักคิด

พินิจวรรณศิลป์

ยลยินทัตชนะ

สรรพสาระสาร

ส่งผ่านโลกออนไลน์

ใช้วาจา มีมารยาท

ปราดเปรื่องเรื่องศาสน์

แก่งกาจวิเคราะห์วิจารณ์

ใบความรู้ “สุภาชิต”

สุภาชิต หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นคติเตือนใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนให้ละเว้นหรือให้ปฏิบัติ มักมีคำว่า *อย่า ให้* อยู่ในถ้อยคำนั้นด้วย การสอนนั้นอาจเป็นการสอนตรง ๆ หรือสอนด้วยความหมายที่แฝงไว้ให้ ขบคิด ซึ่งต้องแปลความหมายของถ้อยคำนั้นเพื่อให้ทราบ เรื่องที่ต้องการสอน ถ้อยคำที่เป็นสุภาชิตมักใช้คำสั้น ๆ กระชับรัด กิ่งใจ อาจมีสัมผัสคล้องจอง หรือใช้คำที่แปลกชวนให้สะดุดใจ และให้คิดตีความ สุภาชิตของไทยจึงมักมีลักษณะเป็นสำนวน

สุภาชิตที่ใช้กันในสังคมไทย เป็นคำสอนที่คัดมาจากคำสอนในศาสนา ถ้อยคำที่โบราณจารย์กล่าวไว้ซึ่งมักรวบรวมไว้หรือปรากฏในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น สุภาชิตพระร่วง อิศรญาณภาชิต สุภาชิตสอนหญิง เพลงยาวถวายโอวาท โคลงโลกนิติ ฯลฯ

ข้อความที่เป็นสุภาชิตในสังคมไทยอาจนำมาจากธรรมะในศาสนาจากการอ้างอิงธรรมชาติหรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัวหรือจากการเปรียบเทียบกิจกรรมที่คนเรากระทำอยู่ตามปกติ

๑. สุภาชิตที่มาจากคำสอนในศาสนา เช่น

อตตฺตา หิ อตตฺโน นาโถ	ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
ปมาโท มจฺจุโน ปทํ	ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย
อเวเรน จ สมฺมมฺติ	เวรทั้งหลายระงับได้ด้วยใจไม่จองเวร
กฺลยาณการี กฺลยาณํ	ทำดีได้ดี
ปาปการี จ ปาปํ	ทำชั่วได้ชั่ว
อภฺโกเรน ชินเ โภธํ	พึงชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ

๒. สุภาชิตที่เป็นคำกล่าวของโบราณจารย์ เช่น

ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา สอนให้รู้จักตนเอง รู้ความสามารถ และสถานะของตนว่าเหมาะสมหรือสมควรทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือไม่

น้ำขึ้นให้รีบตัก สอนให้รีบทำเมื่อมีโอกาสดี

น้ำขึ้นไว้ใจ *น้ำใสไว้ใจนอก* สอนให้เก็บความซนเคืองหรือความไม่พอใจไว้ในใจภายนอก ให้ยิ้มแย้ม

น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ สอนว่าอย่าไปค้านหรือขัดขวางคนที่กำลังโกรธหรือผู้ที่กำลังมีอำนาจ เพราะเมื่อทำแล้วจะเป็นอันตรายแก่ตัวเอง

ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ ผู้กู่ตามใจผู้นอน สอนให้ทำตามความพอใจของผู้ที่จะได้รับประโยชน์นั้นโดยตรง

แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร สอนว่าการมุ่งจะเอาแพ้เอาชนะกันให้ได้นั้น ไม่ก่อประโยชน์แก่ผู้ใด การยอมแพ้ทำให้เรื่องสงบ การไม่ยอมแพ้ทำให้เรื่องไม่สงบ

รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ สอนว่ารักจะอยู่กันนานให้ตัดความคิดอาฆาตพยาบาท แต่ถ้าคิดอาฆาตพยาบาทกันต่อไป ก็จะทำให้ความรักไม่ยืนยาว

รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี สอนว่าเพื่อให้ลูกเป็นคนดีต้องเขียนตีสั่งสอนให้หลายจำบ้าง

อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน สอนมิให้เชื่อใครง่าย ๆ

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๙๕ - ๙๗

ใบงาน “สุภาชิต”

ตอนที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนต่อคำสุภาชิตที่กำหนดให้ถูกต้อง

๑. ตักน้ำใส่กะโหลก
๒. ปลุกเรื่อนตามใจผู้อยู่
๓. แพ้เป็นพระ
๔. อย่าไว้ใจทาง

ตอนที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายความหมายสุภาชิตต่อไปนี้

๑. เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่
.....
๒. อย่าใฝ่เอาทรัพย์ท่าน อย่าริระรานแก่ความ
.....
๓. อย่าริรานแก่ความ
.....
๔. อย่าอวดหาญแก่เพื่อน
.....
๕. ไปเรื่อนท่านอย่านั่งนาน
.....

ใบความรู้ “คำพังเพย”

คำพังเพย

คำพังเพย เป็นสำนวนที่กล่าวให้เป็นข้อคิด คำพังเพยกล่าวถึงพฤติกรรม การกระทำ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาจากตำนานนิทาน วรรณคดี เหตุการณ์ หรือสิ่งที่สังเกตได้จากธรรมชาติรอบตัว แล้วนำมาใช้ในความหมายที่เป็นนามธรรมหรือข้อสรุปของลักษณะที่เป็นนามธรรมเป็นข้อสรุปการกระทำหรือพฤติกรรมโดยทั่วไป เช่น

กำแพงมีหู ประตุมีช่อง ใช้ในความหมายว่า ความลับไม่มีในโลก

กึ่งทองใบหยก ใช้ในความหมายว่า หญิงชายที่มีฐานะดีเสมอกันมีชื่อเสียงเกียรติยศเสมอกันแต่งงานกันเป็นต้น

จุดได้ตำตอ ใช้ในความหมายว่า พูดหรือทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับเจ้าของเรื่องนั่นเอง โดยผู้พูดหรือผู้ทำไม่รู้ตัว

ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ใช้ในความหมายว่า จัดงานฟุ่มเฟือย แต่ได้ผลไม่คุ้ม ใช้จ่ายทรัพย์สินไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์

ทำคุณบูชาโทษ ใช้ในความหมายว่า ทำดีหรือทำอะไรที่เป็นประโยชน์ แต่กลับได้ผลร้าย

น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง ใช้ในความหมายว่า พูดมาก แต่ได้เนื้อหาสาระน้อย

น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ใช้ในความหมายว่า คนเราจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน

ปิดทองหลังพระ ใช้ในความหมายว่า ทำดี แต่ไม่มีใครเห็นความดีนั้น

มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ ใช้ในความหมายว่า ไม่ช่วยทำแล้วยังขัดขวางการทำงานของผู้อื่น

รำไม่ดี โทษปีโทษกลอง ใช้ในความหมายว่า ตนเองทำผิด แต่กลับโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่น

เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่ ใช้ในความหมายว่า ทำงานจนจะเสร็จอยู่แล้ว แต่ก็ต้องล้มเหลวไปก่อน

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๙๗ - ๙๘

ใบงาน “คำพังเพย”

ตอนที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนยกตัวอย่างคำพังเพย พร้อมเขียนความหมายที่สอดคล้องกับคำพังเพย

๑. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

๒. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

๓. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

ตอนที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำพังเพยจากตอนที่ ๑ แล้ววาดภาพตามจินตนาการ

ใบงาน

“สรุปความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางภาษาของสำนวนไทย”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางภาษาของสำนวนไทย ด้วยแผนภาพความคิด

ใบงาน “สุภาสิตพระร่วงคำสอนที่เก่าแก่”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่อง แล้วตอบคำถาม

ความเป็นมาของสุภาสิตพระร่วง

เรื่องสุภาสิตพระร่วงเป็นสุภาสิตคำสอนเก่าแก่ที่สุดของไทยที่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร เชื่อว่าเป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย คำสอนบางบทในสุภาสิตพระร่วงมีปรากฏอยู่ในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น เช่น เรื่องลิลิตพระลอ ก่อนที่จะออกเดินทางไปเมืองของพระเพื่อนพระแพง พระนางบุญเหลือทรงสอนพระลอว่า “ที่จะกันกันจมนั้น ที่จะคั้นคั้นจงบเป็นกล” ซึ่งตรงกับคำสอนในสุภาสิตพระร่วงที่ว่า “ผิจะจับจับจงบมัน ผิจะคั้นคั้นจงบตาย

๑. เหตุใดสุภาสิตพระร่วง จึงเป็นคำสอนที่เก่าแก่ที่สุด

.....
.....
.....

๒. หลักฐานใดที่อาจช่วยสนับสนุนว่า สุภาสิตพระร่วง มีอิทธิพลต่อคนไทย

.....
.....
.....

ใบความรู้
“ลักษณะคำประพันธ์สุภาพิตพระร่วง”

สุภาพิตพระร่วงแต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดร้อยสุภาพิตวรรคละ ๔ - ๘ คำ เช่น "เลิศอ้างทางธรรม"
 “หน้าคี่ก้อย่านอนใจ” “ที่สุ่มเสื่อจงประหยัด” “ระปือระบิลอย่าฟังคำ” และจงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมิเสีย
 ร่ายแต่ละวรรคมีสัมผัสคล้องจองจากวรรคหนึ่งไปยังอีกวรรคหนึ่ง และจบด้วยโคลงสองสุภาพิตดังนี้

ร่ายสุภาพิต

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า ฝ่าแผ่นดินภพสุโขทัย มลักเห็นในอนาคต
 จึงผายพจนประภาษ เป็นอนุสาสนกถา สอนคณานรชน...

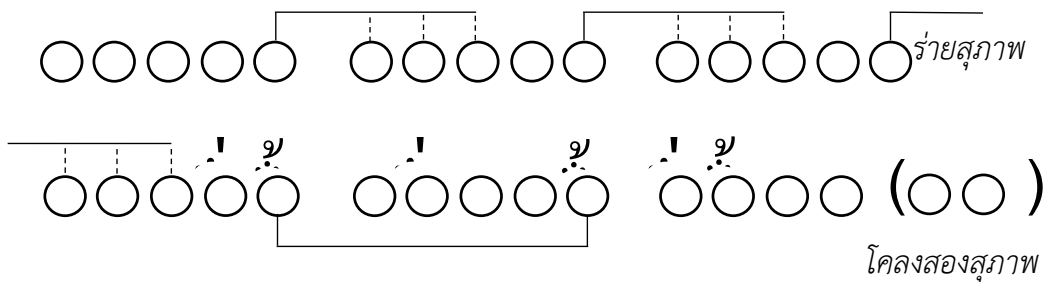
โคลงสองสุภาพิต

โดยอรรถอันถ่องถ้วน แถลงเลศเหตุเลือกถ้วน
 เลิศอ้างทางธรรม แลเนา

แต่ต้นฉบับโบราณเรื่องสุภาพิตพระร่วงเขียนต่อกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ วรรคต่อวรรค ไม่ว่าจะป็นร่าย
 หรือโคลง ดังนี้

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า ฝ่าแผ่นดินภพสุโขทัย มลักอนาคต
 จึงผายพจนประภาษ เป็นอนุสาสนกถา สอนคณานรชน...
 โดยอรรถอันถ่องถ้วน แถลงเลศเหตุเลือกถ้วน เลิศอ้างทางธรรม แลเนา

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๕๒ - ๕๓

ใบงาน “โยงสัมพันธ์บังคับ”

ชื่อกลุ่ม

สมาชิกในกลุ่ม

๑.

๒.

๓.

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงสัมพันธ์บังคับของร่ายสุภาพและโคลงสองสุภาพ ข้อ ๑. และ ๒. ตามความเข้าใจ โดยสังเกตคำที่คล้องจองกันในแต่ละวรรค และขีดเส้นใต้คำเอก คำโท ในโคลงสองสุภาพ

๑. ร่ายสุภาพ

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า ผ้าแผ่นภพสุโขทัย มลักเห็นในอนาคต

จึงผายพจนประภาษ เป็นอนุศาสนกถา สอนคนานรชน

๒. โคลงสองสุภาพ

โดยอรรถอันถ่องถ้วน แดงเลศเหตุเลือกถ้วน

เลิศอ้างทางธรรม แลนา

ใบงาน
“สรุปความรู้เกี่ยวกับร้ายสุภาพ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสรุปความรู้เกี่ยวกับร้ายสุภาพ ด้วยแผนภาพความคิด

ใบความรู้ “คำสอนในสุภาษิตพระร่วง”

สุภาษิตพระร่วงเกิดจากการรวบรวมคำสอนหรือสุภาษิตเก่าเข้าไว้ด้วยกัน แล้วร้อยเรียงให้สัมผัสคล้องจองกันไปโดยไม่มีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ จึงเป็นคำสอนที่คละกันและมีหัวข้อคำสอนซ้ำกันหรือใกล้เคียงกันกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ อาจแบ่งเนื้อหาคำสอนในเรื่องได้ดังนี้

๑. ให้เห็นความสำคัญของความรู้ เช่น “เป็นคนเรียนความรู้”
๒. ให้ทำตามประเพณี เช่น “ประพฤติตามบุรพพระบอบ” คือควรทำทุกอย่างตามประเพณีที่เคยถือปฏิบัติกันมาแต่อดีต
๓. ให้เห็นความสำคัญของญาติพี่น้อง เช่น “อย่ารักห่างกว่าชิด” มีความหมายว่าให้เห็นแก่ญาติพี่น้องที่มีสายเลือดเดียวกันมากกว่าคนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง และให้เป็นคนกตัญญูรู้คุณ เช่น “ทดแทนคุณท่านเมื่อยาก”
๔. ให้ทำสิ่งที่เหมาะแก่กาลเทศะ เช่น “ครุยต่อหน้า ยอเข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง ลูกเมียยัง อย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู” หมายความว่า การจะชมผู้ใดควรทำให้เหมาะแก่โอกาส กล่าวคือ ควรชมครุเมื่ออยู่ต่อหน้า ควรชมบ่าวไพร่เมื่อทำงานเสร็จแล้ว ควรชมเพื่อนลับหลังและไม่ควรชมลูกเมียที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะหากดีไม่ตลอดก็ทำให้ขายหน้าได้
๕. ให้มองการณ์ไกล เช่น “อย่ายลเหตุแต่ใกล้” หมายความว่า อย่ามองแต่เรื่องเฉพาะหน้าเท่านั้น และ “อย่ายลเยี่ยงถั่วแตกมิติด จงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมิเสีย” หมายความว่าอย่าทะเลาะกับเพื่อนจนถึงขั้นรุนแรงเพราะจะสนิทกันดังเดิมได้ยาก เปรียบเหมือนถั่วกระเบื้องเมื่อแตกแล้วจะต่อให้ติดสนิทเหมือนเดิมไม่ได้ ควรปลูกไมตรีกับผู้อื่นให้ยั่งยืน เหมือนถั่วสัมฤทธิ์ที่แม้จะแตกก็ยังเชื่อมได้สนิทดังเดิม
๖. ระมัดระวังตนอย่าหาเรื่องใส่ตัวหรืออย่าประมาทเช่นเดินทางอย่าเดินเปลี่ยว หมายความว่า ไม่ควรเดินทางตามลำพัง ควรมีเพื่อนไปด้วย หากเกิดอันตรายจะได้มีคนช่วย หรือ “ที่สุ่มเสื่อจงประหยัด” หมายความว่า ต้องระวังตัวให้ดี หากต้องเข้าไปในที่ที่เป็นดงสัตว์ร้าย และ “จงเร่งระมัดฟืนไฟ” หมายความว่าต้องระวังอันตรายจากฟืนไฟหรืออาจหมายความว่าต้องเตรียมไฟไว้ให้พร้อมอยู่เสมอ เพราะจะได้มีใช้ปรุงอาหารและใช้ไล่สัตว์ร้าย
๗. ให้มีใจหนักแน่น ไม่เชื่อข่าวลือ เช่น “ระปือระบิลอย่าฟังคำ” อย่าเสียอารมณ์เป็นนิจ เช่น “อย่ากริ้วโกรธเนื่องนิศย์”

ฯลฯ

คำสอนในเรื่องสุภาษิตพระร่วงครอบคลุมการประพฤติปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ผู้ที่ทำตามคำสอนเหล่านี้ย่อมจะพบความสุขความเจริญและรอดพ้นจากอันตรายได้

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๕๒ - ๕๓

ใบความรู้

“แนวทางการอ่านและถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ในการอ่านและถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง ได้อย่างถูกต้อง ผู้อ่านจะต้องมีเกณฑ์การอ่านต่อไปนี้

๑. เข้าใจความหมายของคำที่คนโบราณใช้ เพราะความหมายดังกล่าวอาจเป็นความหมายที่ต่างไปจากความหมายที่คนปัจจุบันใช้อยู่ หรือเป็นความหมายที่คนสมัยปัจจุบันไม่รู้จัก หรือไม่คุ้นเคย หากนำความหมายในปัจจุบันมาตีความก็อาจทำให้ความหมายผิดไปได้ เช่น

คำว่า “กินแรง” ปัจจุบันหมายถึง เอาเปรียบผู้อื่นในการทำงาน ถ้านำความหมายนี้มาแปลจากข้อความว่า “หวานพีชจักเอาผล เลี้ยงคนจักกินแรง” ก็จะได้ความหมายที่ถูกต้อง เพราะคนโบราณใช้คำนี้ในความหมายว่า “ใช้แรงงาน” ดังนั้น เลี้ยงคนจักกินแรง จึงหมายถึง เลี้ยงคนไว้เพื่อหวังว่าจะใช้แรงงานของคนเหล่านั้น เพราะแต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ต้องใช้แรงงานคนและแรงงานสัตว์เป็นจำนวนมาก แม้แต่คนในครอบครัวก็ยังต้องช่วยกัน

คำว่า “ทอด” คนปัจจุบันส่วนใหญ่คุ้นเคยกับความหมายว่า ทำให้สุกด้วยน้ำมันเดือด แต่ในสุภาษิตพระร่วง ใช้ในความหมายว่า วาง ปัจจุบันก็ยังคงมีความหมายนี้อยู่แต่ไม่มากนัก เช่น เป็นผู้หญิงไม่ควรทอดสะพานให้ผู้ชาย ส่วนข้อความในสุภาษิตพระร่วงที่ว่า “อย่าโดยคำคนพลอด เข็นเรือทอดทางถนน” จึงหมายถึงว่า อย่าหลงเชื่อคำสอพลอของคนและทำตามโดยไม่มีเหตุผล เช่น เข็นเรือไปวางบนถนน เป็นต้น

๒. เข้าใจเรื่องการลำดับคำในวรรค เนื่องจาก “สุภาษิตพระร่วง” แต่งเป็นคำประพันธ์ร้อยกรอง ต้องคำนึงถึงเรื่องคำรับส่งสัมผัส เสียงไพเราะของคำที่เลือกใช้ การแบ่งคำแบ่งจังหวะให้เกิดความไพเราะ ดังนั้นการเรียงลำดับคำจึงอาจแตกต่างไปจากการเรียงลำดับคำในภาษาปกติที่เราใช้กัน ดังนั้นผู้อ่านจึงต้องเข้าใจและเรียงลำดับคำใหม่ให้ถูกต้อง เช่น

“คนรักอย่าวางใจ” ถ้าเป็นภาษาปกติควรเรียงว่า อย่าวางใจคนรัก หมายความว่าห้ามไว้ใจคนที่เรารัก เพราะอาจใช้ความไว้เนื้อเชื่อใจที่เรามีให้ทำอันตรายเราได้

ใบความรู้

“แนวทางการอ่านและถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง” (ต่อ)

๓. แบ่งคำและข้อความในแต่ละวรรคให้ถูกต้องเหมาะสม คือ ต้องทราบว่าควรจะตัดแบ่งคำหรือข้อความตรงจุดใด แม้จะเป็นคำหรือข้อความในวรรคเดียวกัน หากแบ่งคำหรือข้อความไม่เหมือนกัน ความหมายก็จะต่างกันไป เช่น

“ของฝากท่านอย่ารับ” ถ้าแบ่งคำและข้อความต่างกัน ความหมายก็จะต่างกันไปด้วย “ของฝาก/ท่านอย่ารับ” มีความหมายว่า ท่านอย่ารับของที่มีผู้นำมาฝากหรือให้ แต่ “ของฝากท่าน/อย่ารับ” มีความหมายว่า ของที่มีผู้นำมาฝากเจ้านาย ไม่ควรรับไว้แทน เพราะอาจทำให้ตนเองเดือดร้อนได้ เช่น เกิดทำเสียหาย ก็ต้องชดใช้ หรือรับไว้แล้วไม่นำส่งต่อก็จะมีคำครหาหรือมีความผิดได้ หากเจ้านายไม่ยินดีรับก็จะเกิดการประดักประเดิด ไม่รู้ว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป การอ่านแบบหลังน่าจะให้ความหมายดีกว่าและชัดเจนกว่าแบบแรก

๔. ตัดแบ่งวรรค หรือรวมวรรคเพื่อให้ได้ใจความที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ถ้าทำได้ถูกต้อง จะช่วยให้เข้าใจความหมายได้แจ่มแจ้งขึ้นมาก เช่น

“เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่” ต้องตีความให้ต่อเนื่องกัน ถ้าแบ่งเป็น ๒ วรรคที่ไม่เกี่ยวข้องกัน จะได้ว่าความว่า เมื่อยังเล็กให้สนใจศึกษาหาความรู้ เมื่อโตขึ้นให้รู้จักทำมาหากิน ซึ่งความหมายนี้จะไม่สมบูรณ์เท่าการรวมทั้ง ๒ วรรคเข้าเป็นใจความเดียวกันว่า เมื่อยังเป็นเด็กให้หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้เลี้ยงชีพในเวลาที่ได้เป็นผู้ใหญ่

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
๒. นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

อย่าโดยคำคนพลอด เข็นเรือทอดทางถนน
เป็นคนอย่าทำใหญ่ ข้าคนไพรอย่าไผ่พูน
คบขุนนางอย่าโหด
โทษตนผิดรำพึง อย่าคะนึ่งถึงโทษท่าน
หวานพีชจักเอาผล เลี้ยงคนจักกินแรง
อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่
อย่าไฝตนให้เกิน

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เดินทางอย่าเดินเปลี่ยว น้ำเซียวอย่าขวางเรือ ที่สู้มเสื่อจงประหยัด จงเร่งระมัดพินไฟ
ตนเป็นไทอย่าคบทาส
อย่าประมาทท่านผู้ดี
มีสินอย่าอวดมั่ง
ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ
ที่ขวากหนามอย่าเสียเกือก ทำรั้วเรือกไว้กันตน คนรักอย่าวางใจ

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.	๔.
๒.	๕.
๓.	๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

ที่มีภัยพิงหลีก ปลีกตนไปโดยด่วน

ได้ส่วนอย่างมาก

อย่ามีปากว่าคน

รักตนกว่ารักทรัพย์

อย่าได้รับของเข็ญ เห็นงามตาอย่าปอง
ของฝากท่านอย่ารับ

ที่ทับจมีไฟ ที่ไปจมีเพื่อน ทางแถวเถื่อนโคลคลา

คำศัพท์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ครูบาสอนอย่าโกรธ

โทษตนผิดพึงรู้

สู้เสียสียนอย่าเสียศักดิ์

ภักดีอย่าด่วนเคียด

อย่าเบียดเสียดแก้มิตร

ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ชอบช่วยยกยอ

อย่าขอของรักมิตร ชอบชิดมักจางจาก

พบศัตรูปากปราศรัย ความในอย่าไขเขา

อย่ามัวเมาเนื่องนิตย์ คึดตรองตรึกทุกเมื่อ

คำศัพท์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

ฟังฝันเมื่อต่อญาติ

รู้ที่ขลาดที่หาญ

คนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี

เมื่อพาทีจึงตอบ

จงนบนอบผู้ใหญ่

ช่างไล่เล่นเสียงหลบ

สุวานขออย่าขบตอบ

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อย่ากอปรจิตริษยา

เจรจาตามคดี

อย่าปลุกผีกลางคลอง อย่าปองเรียนอาถรรพ์
พลันฉิบหายวายม้วย

อย่ายลเยี่ยงถั่วแตกมิติต จงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมิเสีย
ลูกเมียอย่างวางใจ

ภายในอย่านำออก ภายนอกอย่านำเข้า

อาสาเจ้าจนตัวตาย อาสานายจงพอแรง

ของแพงอย่ามักกิน

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

-
-
-
-
-
-

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

อย่ายिनคำคนโลก
โอบอ้อมเอาใจคน
อย่ายลเหตุผลแต่ใกล้
ท่านไห้อ่าหมายโทษ คนโหดให้เอ็นดู
ยอครูยอต่อหน้า ยอข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง ลูกเมียยังอย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู
อย่าชังครูชังมิตร

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผิดอย่าเอาเอาแต่ชอบ
นอบตนต่อผู้เฒ่า
เข้าออกอย่าวางใจ ระวังระไวหน้าหลัง เยียวผู้ชังจะคอยโทษ
อย่ายลเยี่ยงถั่วแตกมิติต จงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมีเสีย ลูกเมียอย่าวางใจ
อย่ากริ้วโกรธเนื่องนิตย ฝิวผิดปลิดไปร้าง
คิดทุกขในสงสาร
อย่าทำการที่ผิด คิดชวนชวายที่ชอบ

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.	๔.
๒.	๕.
๓.	๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

.....

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

อย่ายिनคำคนโลก

โอบอ้อมเอาใจคน

อย่ายลเหตุผลแต่ใกล้

ท่านไห้อ่าหมายโทษ คนโหดให้เอ็นดู

ยอครูยอต่อหน้า ยอข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง
ลูกเมียยังอย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู

อย่าชังครูชังมิตร

คำศัพท์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผิดอย่าเอาเอาแต่ชอบ

นอบตนต่อผู้เฒ่า

เข้าออกอย่าวางใจ ระวังระไวหน้าหลัง
เยียวผู้ชังจะคอยโทษ

อย่ายลเยี่ยงถั่วแตกมิติต จงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมีเสีย
ลูกเมียอย่าวางใจ

อย่ากริ้วโกรธเนื่องนิตย ฝิวผิดปลิดไปร้าง

คิดทุกขในสงสาร

อย่าทำการที่ผิด คิดชวนชวายที่ชอบ

คำศัพท์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

กลุ่มที่

สมาชิก

- ๔.
- ๕.
- ๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

โต้ตอบอย่าเสียคำ

คนขำอย่าร่วมรัก

พรรคพวกพึ่งทำนุก ปลุกเอาแรงทั่วตน
ยลเยี่ยงไถ่นกกระทา พาลูกหลานมากิน

ระบือระบิลอย่าฟังคำ

การจะทำอย่าด่วนได้

อย่าใช้คนบังบด ทดแทนคุณท่านเมื่อยาก
ฝากของรักจงพอใจ

เฝ้าท้าวไทอย่าทะนง

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รักดีจงอย่าเกียด

เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจใสสุทธิ์

อย่าชูดคนด้วยปาก อย่าถากคนด้วยตา
อย่าพาดด้วยหู

อย่าเลียนครูเตือนดำ

อย่าริกล่าวคำคด

คนทรยศอย่าเชื่อ

อย่าแผ่เผื่อความผิด

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
- นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

อย่าผูกมิตรคนจร
ท่านสอนอย่าสอนตอบ
ความชอบจำใส่ใจ
ระวังระไวที่ไปมา
ความชอบจำใส่ใจ
ระวังระไวที่ไปมา
เมตตาตอบต่อมิตร

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คิดแล้วจึงเจรจา อย่างินทาผู้อื่น อย่าตื่นยกยอดตน
คนจนอย่าดูถูก ปลุกไมตรีทั่วชน
ตระกูลตนจงคำนับ
อย่าจับลิ้นแก่คน
ท่านรักตนจงรักตอบ ท่านนอบตนจงนอบแทน
ความแค้นให้ประหยัด
เผ่ากระษัตริย์เพลิงงู อย่าดูถูกว่าน้อย

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.	๔.
๒.	๕.
๓.	๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบงาน สุภาชิตพระร่วง

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาสุภาชิตพระร่วงที่กำหนดให้ จากนั้นเขียนคำศัพท์ที่ปรากฏ พร้อมความหมาย ถอดคำประพันธ์ วิเคราะห์คุณค่าและวาดภาพประกอบ
๒. นักเรียนสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม และนำเสนอ

หึ่งห้อยอย่าแข่งไฟ
อย่าปองภัยต่อท้าว อย่ามักห้าวพลันแตก อย่าเข้าแบกงาช้าง อย่าออกก้างขุนนาง
ปางมีขอบท่านช่วย ปางป่วยท่านชิงชัง
ผิจะบังบังจงลับ ผิจะจับจับจงมัน ผิจะคั่นคั่นจงตาย ผิจะหมายหมายจงแท้ ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง
อย่ารักห่างกว่าชิด คิดข้างหน้าอย่าเบา
อย่าถือเอาตื่นกว่าลึก เมื่อเข้าศึกระวังตน
เป็นคนเรียนความรู้ จงยังผู้ผู้มีศักดิ์ อย่ามกง่ายมิดี

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อย่าตึงให้แอกกา อย่าตีปลาหน้าไซ
อย่าใจเบาจงหนัก อย่าตีสุนัขห้ามเห่า
ข้าแก่ร้ายอดเอา
อย่ารักเหากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ
อย่ารักถ้ำกว่าเรือน อย่ารักเดือนกว่าตะวัน
สบสิ่งสรรพโอวาท ผู้เป็นปราชญ์พึงสดับ
ตรับตริตรองปฏิบัติ โดยอรรถอันถ่องถ้วน
แถลงเลศเหตุเลือกถ้วน เลิศอ้างทางธรรม แลนา

คำศัพท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

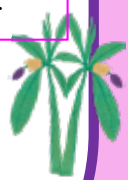
.....

.....

กลุ่มที่

สมาชิก

๑.	๔.
๒.	๕.
๓.	๖.

ใบงาน
สุภาชิตพระร่วง (ต่อ)

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์คุณค่าสุภาชิตพระร่วง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วาดภาพประกอบ

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“คบขุนนางอย่าโหด ... ตนเป็นไทยอย่าคบทาส อย่าประมาทท่านผู้ดี”

คำศัพท์

โหด	ไว้, เปล่า, ไม่มี	คะนึ่ง	คิด
จัก	จะ, จะได้	เลี้ยงคน	ดูแลคน, ให้อยู่ที่กิน
กินแรง	ใช้แรงงาน	ขัดแย้ง	แย้งข้อ
ผู้ใหญ่	ผู้มีอำนาจ	ไผ่ตน	หวังให้ตนเองดีขึ้นทะเยอทะยาน
เปลี่ยว	ลำพัง คนเดียว	ขวางเรือ	นำเรือไปกั้นหรือขวางไว้
สู้ม	ซ่อน	สู้มเสื่อ	เสื่อซ่อนหรือหลบอยู่
ประหยัด	ระวัง	ระมัด	ระวัง
ไท	อิสระ ไม่เป็นทาสใคร	ประมาท	ดูหมิ่น

ถอดคำประพันธ์ : คบขุนนางไม่ควรไปหาเมื่อเปล่า ควรมีของติดมือไปด้วย ควรคิดคำนึงถึงความผิดของตนอยู่เสมอ อย่าสนใจแต่ความผิดของผู้อื่น การปลูกพืชย่อมหวังผลไม่ การเลี้ยงดูแลใครก็ย่อมหวังจะได้ใช้แรงงานจากคนคนนั้น อย่าต่อต้านหรือแย้งข้อต่อผู้มีอำนาจ อย่าทะเยอทะยานมากเกินกว่าที่จะเป็นจริงได้ ยามเดินทาง อย่าไปตามลำพัง เมื่อเห็นน้ำเชี่ยวอย่านำเรือเข้าไปขวางทางน้ำนั้น หากไปในที่ที่มีเสื่อซ่อนอยู่ ต้องระมัดระวังตัว ควรมีปืนไฟติดไปด้วย เพื่อป้องกันอันตราย เมื่อตนเองมีอิสระเสรีภาพก็ไม่ควรไปคบกับพวกทาส อย่าดูหมิ่นพวกผู้ดี อาจนำความเดือดร้อนมาให้

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“มีสินอย่าอวดมั่ง ... ที่ทับจจะมีไฟ ที่ไปจจะมีเพื่อน ทางแถวเถื่อนโคลคลา”

คำศัพท์

มั่ง	รวย	เกือก	รองเท้า
เรือก	ไม้ไฟที่ผ่าออกเป็นซี่ก ถักด้วยหวาย- นำมาใช้กันเป็นรั้ว	กันตน	ป้องกันตนเอง
วางใจ	ไว้ใจ	มักมาก	โลภมาก ลากหลาย
ของเข็ญ	ของที่จะนำความลำบากมาให้	ปอง	มุ่งปรารถนา
ทับ	ที่อยู่ กระท่อม บ้าน	โคล	ไป

ถอดคำประพันธ์ : แม้มีเงินทองก็อย่าอวดความร่ำรวย ผู้ใหญ่สอนสิ่งใด ให้จำและทำตาม หากต้องเดินทางไปในที่ที่มีชวากหรือหนาม อย่าลืมหือหรือทิ้งรองเท้า เพราะอาจถูกหนามตำได้ ให้ทำรั้วเรือกไว้ป้องกันตนเอง จากภัยอันตราย อย่าไว้ใจคนรัก สถานที่ใดมีภัยอันตราย ควรเลี้ยงออกมาเสียและแยกตัวให้พ้นออกมาโดยเร็ว ได้ส่วนแบ่งเพียงเล็กน้อยก็จงพอใจ อย่าโลภมาก อย่ามีปากไว้เพื่อพูดว่าคนอื่น ควรรักศักดิ์ศรีของตนเองมากกว่ารักทรัพย์สินเงินทอง อย่ารับข้าวของที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง อย่าอยากได้ทุกสิ่ง เห็นว่าสวยงาม อย่ารับฝากของที่มีผู้มาฝากไว้ให้เจ้านาย จงดูแลให้มีไฟใช้ในบ้านเสมอ เพราะเป็นสิ่งจำเป็น หากจะไปที่แห่งใดก็ต้องมีเพื่อนร่วมเดินทางไปด้วย โดยเฉพาะในเส้นทางที่เป็นป่า

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“ครูบาสอนอย่าโกรธ โทษตนผิดพึงรู้ ... คิดตรงตริกทุกเมื่อ”

คำศัพท์

ครูบา	อาจารย์	เคียด	โกรธ
เปียด	เปียดบัง, เปียดเบียน	เสียด	เสียดแทง กล่าวให้เจ็บใจ
ที่ผิด	สิ่งที่ผิด	ยกยอ	สรรเสริญ ชม ยกย่อง
ชิต	สนิทสนม	ปาก	พูด
ปราศรัย	พูดด้วยไมตรีจิต	ความใน	ความนัย ความลับ
ไซ	บอก ขยาย	เนื่องนิตย์	เสมอ ๆ เป็นประจำ
ตริก	คิด ใคร่ครวญ		

ถอดคำประพันธ์ : เมื่อครูอาจารย์สอนหรือตำหนิ ก็ไม่ควรโกรธ ควรรู้ตัวและยอมรับเมื่อทำความผิด ยอมสูญเสียเงินทองดีกว่าสูญเสียศักดิ์ศรีหรือชื่อเสียง อย่าด่วนโกรธคนที่จงรักภักดีต่อตน อย่าเปียดเบียนและพูดเสียดแทงมิตรสหาย หากเพื่อนทำผิด ต้องเตือนเพื่อนให้รู้ไว้ หากทำถูกต้อง ต้องชมเพื่อน ไม่ควรขอสิ่งที่เพื่อนรัก ความชอบพอรักใคร่และความสนิทสนมจะพลันจืดจางห่างเหินไปได้ เมื่อพบศัตรูควรพูดจาปราศรัยด้วยดี แต่อย่าบอกความลับให้ศัตรูรู้ ให้คิดไตร่ตรองและเตือนตนเองไว้เสมอ มิให้ลุ่มหลงหรือมัวเมา

ใบความรู้

“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“ฟังฉันเผื่อต่อญาติ รู้ที่ขลาดที่หาญ ... ของแพงอย่ามักกิน”

คำศัพท์

ฉัน	หมุน ย้าย	เผื่อ	เผื่อแผ่ เอื้อเฟื้อ
ที่ขลาด	ที่ควรแสดงความกลัว	ที่หาญ	ที่ควรแสดงความกล้า
พาลผิด	หาเรื่องเอาความผิด	พาที	เมื่อมีคนพูดด้วย
นบ	ไหว นอบน้อม	นอบ	นอบน้อม
แล่น	วิ่งอย่างรวดเร็ว	สุวาน	สุขนัช
ขบ	กัด	กอบปร	ประกอบ มีมาก
ริษยา	ไม่ยอมให้คนอื่นได้ดี	คดี	เรื่องราว
คลอง	ทาง ทางเดิน	อาถรรพ์	สิ่งที่เป็นไสยศาสตร์
ฉิบหาย	สูญหมด เสียหมด	วาย	วอดวาย หมดสิ้น
ม้วย	ตาย	ยล	ดู เห็น
เยี่ยง	อย่าง แบบอย่าง	ภายใน	เรื่องภายในครอบครัว
ภายนอก	เรื่องภายนอกครอบครัว	อาสา	สมัครใจที่จะทำ
เจ้า	พระมหากษัตริย์	นาย	เจ้านาย ผู้บังคับบัญชา

ถอดคำประพันธ์ : ควรเตรียมเงินไว้ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแก่ญาติ ควรรู้จักกาลเทศะว่าเมื่อใดควรแสดงความขลาดกลัว และเมื่อใดควรแสดงความกล้าหาญ อย่าหาเรื่องเอาความผิดกับคนชั่ว และอย่าสร้างความสัมพันธ์ฉันเพื่อนกับคนชั่ว ใครพูดด้วย ควรพูดกับเขา ควรอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เห็นช้างวิ่งมาควรหลบให้พ้นทาง เหมือนการต้องรู้จักหลบหลีกผู้มีอำนาจ หากกัตอย่างกัตตอบ เหมือนคนพาลหาเรื่องเรา เราไม่ควรหาเรื่องตอบ อย่ามีใจไม่ยอมให้คนอื่นได้ดี พูดตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อย่าเอาศพมาวางขวางทางแล้วพยายามทำให้พินคินชีพใหม่ คืออย่าทำสิ่งแปลกประหลาดและไม่เกิดประโยชน์ อย่าปรารถนาที่จะเรียนการใช้อำนาจลึกลับหรือเวทมนตร์คาถา เพราะจะนำความสูญเสียมารให้ตนเองได้อย่างรวดเร็ว อย่าดูแบบอย่างของถ้วยกระเบื้องที่แตกแตกแล้วต่อให้ติดดั้งเดิมไม่ได้ จงดูแบบอย่างของถ้วยสัมฤทธิ์ที่แม้แตกก็ยังสามารถเชื่อมต่อให้สนิทดั้งเดิมได้ คือ ให้ระมัดระวังความสัมพันธ์ที่มีกับผู้อื่น อย่าทำให้ขุนเคืองรำฉาน เพราะอาจต่อให้ติดดั้งเดิมไม่ได้ อย่าเชื่อใจหรือไว้ใจลูกเมีย อย่านำเรื่องไม่ดีในบ้านไปเล่าให้คนอื่นฟัง และอย่านำเรื่องไม่ดีนอกบ้านมาเล่าให้คนในบ้านฟัง อาสาทำอะไรถวายกษัตริย์ จงอาสาให้เต็มที่ถึงขนาดยอมตายถวาย ชีวิตอาสาเจ้านายก็จงทำเต็มความสามารถ อย่าอยากกินของที่มีราคาแพง

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“อย่ายินคำคนโลก โอบอ้อมเอาใจคน ... คิดชวนชวายุที่ขอบ”

คำศัพท์

ยิน	ฟัง	แต่ใกล้	เฉพาะที่อยู่ใกล้
ท่านให้	พระเจ้าแผ่นดิน	คนโหด	คนยากไร้
แล้ว	เสร็จ, สิ้น	กิจ	การ, งาน
ยัง	อยู่	สะเทิน	ครึ่ง ๆ กลาง ๆ
เยี้ยว	แม้ว่า, ถ้า	อดสู	ละอายใจ, อับอาย
ระวังระไว	คอยดู, คอยระวัง	ผิว	แม้ว่า
ปลิด	ปลด, เอาออก	ไป	ไม่
เครื่องสรรพยุทธ	อาวุธที่ใช้ในการทำสงคราม	สงสาร	การเวียนวายตายเกิด

ถอดคำประพันธ์ : อย่าฟังคำคนโลกมาก ให้ผูกใจคนด้วยการเอื้อเฟื้อต่อเขา อย่ามองแต่เรื่องใกล้ตัว อย่ามุ่งเอาโทษพระเจ้าแผ่นดิน ควรมีความเมตตาสงสารแก่คนยากไร้ ยกย่องครู ควรยกย่องต่อหน้า ชมข้าทาส ควรชมเมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อยกย่องมิตรสหาย ควรยกย่องลับหลัง อย่าชมลูกเมีย เมื่อยังมีชีวิตอยู่ เพราะถ้าหากไม่ตีจริง จะทำให้อับอายได้ อย่าเกลียดครูอาจารย์และมิตรสหาย อย่าอยากทำเรื่องที่ผิด ให้ออยากทำแต่เรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม จงอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ยามเข้าหรือออกจากสถานที่ใด ควรคอยระวังตัว ต้องดูหน้าดูหลังให้ดี ไม่ให้ผู้ที่เกลียดเราให้ผลร้ายแก่เราได้ อย่าเป็นคนขีโมโหอยู่เสมอ หากทำผิดจะลบล้างความผิดไม่ได้ วางอาวุธไว้ใกล้ตัวเสมอ อย่าเชื่อใจอาวุธของตนว่าจะใช้การได้ดี หรือจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง จงนึกอยู่เสมอว่าการเวียนวายตายเกิดเป็นทุกข์

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“อย่ายินคำคนโลก โอบอ้อมเอาใจคน ... คิดชวนชวายุที่ขอบ”

คำศัพท์

ยิน	ฟัง	แต่ใกล้	เฉพาะที่อยู่ใกล้
ท่านให้	พระเจ้าแผ่นดิน	คนโหด	คนยากไร้
แล้ว	เสร็จ, สิ้น	กิจ	การ, งาน
ยัง	อยู่	สะเทิน	ครึ่ง ๆ กลาง ๆ
เยี้ยว	แม้ว่า, ถ้า	อดสู	ละอายใจ, อับอาย
ระวังระไว	คอยดู, คอยระวัง	ผิว	แม้ว่า
ปลิด	ปลด, เอาออก	ไป	ไม่
เครื่องสรรพยุทธ	อาวุธที่ใช้ในการทำสงคราม	สงสาร	การเวียนว่ายตายเกิด

ถอดคำประพันธ์ : อย่าฟังคำคนโลกมาก ให้ผูกใจคนด้วยการเอื้อเฟื้อต่อเขา อย่ามองแต่เรื่องใกล้ตัว อย่ามุ่งเอาโทษพระเจ้าแผ่นดิน ควรมีความเมตตาสงสารแก่คนยากไร้ ยกย่องครู ควรยกย่องต่อหน้า ชมข้าทาส ควรชมเมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อยกย่องมิตรสหาย ควรยกย่องลับหลัง อย่าชมลูกเมีย เมื่อยังมีชีวิตอยู่ เพราะถ้าหากไม่ตีจริง จะทำให้อับอายได้ อย่าเกลียดครูอาจารย์และมิตรสหาย อย่าอยากทำเรื่องที่ผิด ให้ออยากทำแต่เรื่องที่ถูกต้องชอบธรรม จงอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ยามเข้าหรือออกจากสถานที่ใด ควรคอยระวังตัว ต้องดูหน้าดูหลังให้ดี ไม่ให้ผู้ที่เกลียดเราให้ผลร้ายแก่เราได้ อย่าเป็นคนขีโมโหอยู่เสมอ หากทำผิดจะลบล้างความผิดไม่ได้ วางอาวุธไว้ใกล้ตัวเสมอ อย่าเชื่อใจอาวุธของตนว่าจะใช้การได้ดี หรือจะไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง จงนึกอยู่เสมอว่าการเวียนว่ายตายเกิดเป็นทุกข์

ใบความรู้ “ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“อย่าผูกมิตรคนจร ท่านสอนอย่าสอนตอบ ... อย่าดูถูกว่าน้อย”

คำศัพท์

คนจร	คนแปลกหน้า คนไม่มีที่อยู่	ความชอบ	คุณงามความดีที่ควรได้รางวัล
ที่ไปมา	เส้นทางที่เดินทางไปกลับ	ตื่น	ตื่นเต้น ดีใจ
ทั่วชน	ทุกคน	ตระกูลตน	คนในวงศ์สกุลของตน
ค่านับ	นับถือ	จับลิ้น	จับผิดคำพูด
นอบแทน	อ่อนน้อมตอบ	แหน	หวง
ความแหน	เรื่องที่หวง	เผ่า	พงศ์ วงศ์

ถอดคำประพันธ์ : อย่าสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับคนแปลกหน้า เมื่อผู้ที่เราเคารพให้ความรู้หรือให้คำแนะนำแก่เรา เราไม่ควรแสดงความรู้หรือให้คำแนะนำตอบกลับไป เพราะจะเป็นการลวงเกิน ให้จดจำคุณงามความดีที่ได้ทำไว้ เพื่อให้เกิดความภูมิใจและอยากทำความดีเพิ่มขึ้นอีก ให้หมั่นดูแลตนเองให้เส้นทางที่เดินทางไปและกลับอยู่เป็นประจำ เพราะอาจมีคนดักทำร้ายได้ ควรมีเมตตาแก่มิตรสหาย ไตร่ตรองจนรอบคอบดีแล้ว จึงค่อยพูด อย่าพูดติเตียนผู้อื่นลับหลัง เพราะเป็นการกระทำที่ไม่มีมารยาท อย่าตื่นเต้นดีใจที่คนอื่นยกย่องตน อย่าดูหมิ่นคนยากจน ควรผูกมิตรกับทุกคน จงนับถือสกุลวงศ์หรือผู้ที่อยู่ร่วมสกุลเดียวกันกับตน อย่างมุ่งจับผิดคำพูดของคนอื่น เมื่อคนอื่นรักเรา เราก็ควรรักตอบเขา เมื่อคนอื่นอ่อนน้อมต่อเรา เราก็ควรอ่อนน้อมต่อเขาเป็นการตอบแทน ให้ระวังหรือคอยดูแลความลับหรือของหวงของตนไว้ให้ดี ผู้เป็นเชื้อสายกษัตริย์ ไฟ และงู สามารถทำอันตรายผู้อื่นได้ทุกเมื่อ ไม่ควรดูหมิ่นว่าเป็นเพียงหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์พระองค์เล็ก ไฟกองเล็ก ๆ หรือเป็นงูตัวเล็ก ๆ

ใบความรู้

“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

“หิ้งห้อยอย่าแข่งไฟ ... เลิศอ้างทางธรรม แลนา”

คำศัพท์

แข่ง	สู้	ไฟ	ในที่นี้คือ แสงอาทิตย์
ห้าว	กล้าทางมุทะลุ บ้าบิ่น	แตก	ได้แผล พ่ายแพ้
ออกก้าง	อวดแบ่ง อวดอำนาจ	บัง	ปิดบัง
ลับ	พันหูพันตา	มัน	มันคง ไม่หลุด
คั่น	บิบ	จงตาย	จงใจให้ดินไม่หลุด
จงแท้	จงจริงจัง	ห่าง	คนไม่มีสัมพันธ์กันทางสายเลือด
ชิต	คนที่เป็นญาติใกล้ชิด	ข้างหน้า	เรื่องในอนาคต
เบา	เบาความ ไม่คิดให้ถั่วถั่ว	ตื่น	คนที่คบกันเพียงผิวเผิน
ลึก	คนที่คบกันอย่างลึกซึ้ง	เข้าศึก	เข้าสู่สนามรบ
มั่งง่าย	มีนิสัยชอบแต่ความสะดวก	ตึง	ฆ่างู
	เป็นเกณฑ์		
ตีปลา	ตีน้ำให้ปลาตื่นตกใจ	ไซ	เครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง
ใจเบา	ใจไม่หนักแน่น	ข้าเก่า	ข้าทาสที่อยู่กับเรามานาน
อด	อดกลั้น	สบ	ทั่ว ทั้งหมด
สรรพ	ทั้งหมด	ตรับ	ฟัง
ตรี	คิด	ตรอง	ใคร่ครวญ
โดย	ตาม	อรรถ	ข้อความ
ถ่อง	ชัด แน่แท้ จะแจ้ง	ถ้วน	ทั้งหมด
แถลง	บอก กล่าว	เลิศ	เล่ห์ อุบาย ชั้นเชิง
เหตุ	เรื่อง		

ใบความรู้

“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ถอดคำประพันธ์ : เป็นเพียงหิ้งห้อยก็อย่าอาจหาญไปแข่งกับแสงไฟของดวงอาทิตย์ (ผู้มีกำลังน้อยอย่าอาจหาญไปแข่งขันกับผู้ที่มีกำลังมากกว่า) อย่ามุ่งคิดร้ายหรือทำอันตรายต่อพระเจ้าแผ่นดิน อย่ากล้ำกลืนทะลุเกินไป จะทำให้ได้ผลหรือพ่ายแพ้ได้ง่าย อย่าเข้าไปยกขาข้างขึ้นวางบนบ่า คืออย่าทำสิ่งที่จะเกิดอันตรายแก่ตนได้โดยง่าย อย่าทำอวดเบ่งใส่ขุนนางผู้มีอำนาจ ยามมีเงินมีทองหรือมีอำนาจ มักมีคนให้ความช่วยเหลือ แต่ยามหมดสิ้นเงินทองหรืออำนาจ มีแต่คนรังเกียจ หากมุ่งจะปิดเป็นความลับ ต้องปิดให้ได้จนไม่มีใครสามารถได้ยินหรือรู้เห็น หากตั้งใจจะจับคนผิด ต้องจับให้มันจนดินไม่หลุด หากปรารถนาจะคาดคั้นเอาความจริง ต้องเอาความจริงให้ได้ อย่าใจอ่อนหรือยอมให้ปิดพลั่วจนดินหลุดไปได้เป็นอันขาด หากหมายปองสิ่งใด ต้องพยายามเอามาเป็นของตนให้สำเร็จจงได้ หากต้องการจะแก้ให้หลุดพ้นจากข้อกล่าวหาหรือข้อผิดใด ๆ ต้องแก้ให้สิ้นสงสัย อย่ารักคนอื่นมากกว่ารักญาติ คำนึงถึงเรื่องที่จะเกิดในภายหน้าให้ดี อย่าประมาท อย่าเห็นแก่คนที่คบกันเพียงผิวเผินมากกว่าคนที่รู้จักกันอย่างลึกซึ้ง เมื่อเข้าทำศึกสงคราม ต้องรู้จักดูแลตนเองให้พ้นภัยอันตราย เป็นคนธรรมดาต้องมีมานะที่จะศึกษาหาความรู้มากกว่าคนที่มียศศักดิ์ อย่าทำตัวแบบหวังแต่ความสะดวกเท่านั้น เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ดี อย่าฆ่างูให้กาгин เพราะจะไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ และอาจถูกงูทำร้ายเอาได้ อย่าตีน้ำจนปลาไม่เข้าไซ คืออย่าทำให้คนอื่นเสียประโยชน์ อย่าใจเบา ไม่หนักแน่น อย่าเชื่อฟังคำใครง่าย ๆ อย่าตีสุนัขเพื่อห้ามมันเห่า เพราะจะทำให้ไม่สำเร็จเนื่องจากเป็นธรรมชาติของสุนัขที่ต้องเห่า คืออย่าทำในสิ่งที่ฝืนหรือผิดธรรมชาติ ข้ำทาสหรือคนรับใช้ที่อยู่กับเรามากานเกิดร้ายขึ้นมา ก็ให้อดกลั้นไว้ อย่าถือโกรธ อย่ารักเหมามากกว่าผม คืออย่ารักผู้อาศัยเบียดเบียนเรามากกว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรา อย่ารักลมกว่าน้ำ คืออย่ารักสิ่งที่จับต้องไม่ได้มากกว่าสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่เรา อย่ารักถ้ามากกว่ารักเรือนตนเอง เพราะถ้าเป็นของสาธารณะ ไม่ใช่สมบัติของคนใดคนหนึ่ง แต่เรือนเป็นสมบัติของเรา อย่ารักเดือนมากกว่ารักตะวัน เพราะตะวันให้ประโยชน์แก่เรามากกว่าเดือน คืออย่ารักของที่ให้ประโยชน์น้อยกว่าของที่ให้ประโยชน์มาก คำสอนทั้งหมดเหล่านี้ ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์พึงฟัง นำไปคิดให้รอบคอบ แล้วนำไปปฏิบัติ ตามข้อความที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง เลือกลงเอาคำสอนที่มีเงื่อนไขมากกล่าวอธิบาย ตามที่เห็นว่ามิประโยชน์เป็นเลิศและถูกต้องตามทำนองคลองธรรมนี้แล

การอ่านตีความ

การอ่านตีความ หมายถึง การอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย ความคิดสำคัญของเรื่อง ความรู้สึก และอารมณ์สะท้อนใจจากบทประพันธ์ ซึ่งอาจเข้าใจได้มากน้อยลึกซึ้งเพียงใด ตรงกันกับผู้ประพันธ์หรือไม่ หรือผู้อ่านคนอื่น ๆ หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์เดิมและความรู้สึกของผู้อ่านแต่ละคน การตีความของทุกคนอาจไม่ตรงกันเสมอไป โดยในกระบวนการอ่านเพื่อตีความนั้นผู้อ่านจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการแปลความ จับใจความสำคัญ การสรุปความ รวมทั้งการเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ของข้อความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

พียงผันเมื่อต่อญาติ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

รู้ที่ขลาดที่หาญ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เมื่อพาที่พียงตอบ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

จงนบนอบผู้ใหญ่

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ช่างไล่เล่นเสียงหลบ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

สุวานขบอย่าตอบ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ากอปรจิตริษยา

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

พียงผันเมื่อต่อญาติ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

รู้ที่ขลาดที่หาญ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เมื่อพาที่พียงตอบ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

จงนบนอบผู้ใหญ่

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ช่างไล่เล่นเสียงหลบ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

สุวานขบอย่าตอบ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ากอปรจิตริษยา

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

อย่ายลเหตุผลแต่ไถ่

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ท่านไต่อย่างหมายโทษ คนโหดให้เอ็นดู

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ยกครูยอดหน้า ยอข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง ลูกเมียยังอย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าชังครูชังมิตร

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ผิดอย่าเอาเอาแต่ชอบ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

นอบตนต่อผู้เฒ่า

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เข้าออกอย่าวางใจ ระวังระไวหน้าหลัง เยียวผู้ซังจะคอยโทษ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ากริ้วโกรธเนื่องนิตย์ ผิวผิดปลิดไปร้าง

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ข้างต้นไว้อาวุธ เครื่องสรรพยุทธอย่างวางจิต

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คิดทุกข้อในสงสาร

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าทำการที่ผิด คิดชวนชวายที่ชอบ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

โต้ตอบอย่าเสียคำ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คนขำอย่าร่วมรัก

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

พรรคพวกพึงทำนุก ปลูกเอาแรงตัวตน ยลเยี่ยงไถ่นกกระทา พาลูกหลานมากิน

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ระบือระบิลอย่าฟังคำ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

การจะทำอย่าด่วนได้

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

อย่าใช้คนบังบด ทดแทนคุณท่านเมื่อยาก ฝากของรักจงพอใจ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เฝ้าท้าวไทอย่าทะนง

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ภักดีจงอย่าเกียจ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจใสสุทธิ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าชู้คนด้วยปาก อย่าถากคนด้วยตา อย่าพามิตด้วยหู

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าเลียนครูเตือนดำ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าริกล้าวคำคด

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คนทรยศอย่าเชื่อ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

อย่าแผ่เผื่อความผิด

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าผูกมิตรคนจร

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ท่านสอนอย่าสอนตอบ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ความชอบจำใส่ใจ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ระวังระไวที่ไปมา

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เมตตาตอบต่อมิตร

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คิดแล้วจึงเจรจา อย่างินทาผู้อื่น อย่าตื่นยกยอดน

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คนจนอย่าดูถูก ปลูกไมตรีทั่วชน

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ตระกูลตนจงคำนับ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าจับลั่นแก่คน

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ท่านรักตนจงรักตอบ ท่านนอบตนจงนอบแทน

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ความเหนให้ประหยัด

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เผ่ากระษัตริย์เพลิงงู อย่าดูถูกว่าน้อย

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

หิงห้อยอย่าแข่งไฟ

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าปองภัยต่อท้าว อย่ามกหัวพลันแตก อย่าเข้าแบกงาข้าง อย่าออกกำงขุนนาง

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ปางมีชอบท่านช่วย อย่าป่วยท่านชิงชัง

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ผิจะบังบังจงลับ ผิจะจับจับจงมัน ผิจะคั้นคั้นจงตาย

ผิจะหมายหมายจงแท้ ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ารักห่างกว่าชิด

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คิดข้างหน้าอย่าเบา

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าถือเอาตื่นกว่าลึก เมื่อเข้าศึกระวังตน

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เป็นคนเรียนความรู้ จงยิงผู้ผู้มีศักดิ์

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ามั่งง่ายมีดี

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าตึงให้แก่กา

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าตีปลาหน้าไซ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

อย่าใจเบาจนหนัก

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ตีสนับห้ำมเห่า

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ข้าแก่ร้ายอดเอา

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่ารักเหากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ อย่ารักถ้ำกว่าเรือน อย่ารักเดือนกว่าตะวัน

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

สบสิ่งสรรพโอวาท ผู้เป็นปราชญ์พึงสดับ ตรับตริตrongปฏิบัติ โดยอรรถอันถ่องถ้วน แกลงเลิศ เหตุเลิศล้ำ เลิศอ้างทางธรรม แลนา

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าโดยคำคนพลอด เข็นเรือทอดทางถนน

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

คบขุนนางอย่าโหด

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
เกล้าความคิด ด้วยคำคม

สำนวนของไทย

สื่อสารได้ใช้ภาษา

ปริศนาชวนพิชิต

สุภาพจิตพระร่วง

ท่วงทีคำสอน

สุนทรวาจา

เนื้อหาน่าคิด

พินิจวรรณศิลป์

ยลยินทัตชนะ

สรรพสาระสาร

ส่งผ่านโลกออนไลน์

ใช้วาจาดีมารยาท

ปราดเปรื่องเรื่องศาสน์

แก่งกาจวิเคราะห์วิจารณ์

ใบงาน“ถอดคำประพันธ์สุภาษิตพระร่วง”

ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ที่ขวากหนามอย่าเสียเกือก ทำร้ายเรือกไว้กันตน คนรักอย่าวางใจ

คำศัพท์

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่

คำศัพท์.....

ถอดคำประพันธ์.....

ตีความ

ใบงาน บิงโกคำศัพท์

คำศัพท์ที่กำหนด

คนบึงบต
เรือก
หน้าศึก

คั้น
สะเทิน
แหน

มลัก
สุวาน
ออกก้าง

ช่องบิงโก

ใบงาน
“ศัพท์สำคัญและข้อความโดนใจ”

ที่	คำศัพท์	ความหมาย
๑		
๒		
๓		
๔		
๕		
๖		
๗		
๘		
๙		

คำศัพท์ที่เลือก

ข้อความที่ปรากฏในสุภาชิตพระร่วง

.....
.....

อธิบายความหมายได้ว่า

.....
.....
.....

ใบงาน
“การอธิบายคุณค่าด้านวรรณศิลป์”

๑. ข้อความในสุภาษิตพระร่วงที่ได้รับ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒. คุณค่าด้านวรรณศิลป์

.....
.....
.....
.....
.....
.....

“สุภาษิตพระร่วง”

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า ผ่านผ่านภพสุขโขทัย มล็กเห็นในอนาคต
จึงผายพจนประภาษ เป็นอนุศาสนกถา สอนคนนารชน

ทั่วธาตลพิงเพียร เรียนอำรุงผดุงอาตม์ อย่าเคลื่อนคลาดคลาถ้อย

เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่

อย่าไฝเอาทรัพย์ท่าน

อย่ารื้อรานแก่ความ

ประพฤติตามบุรพระบอบ

เอาแต่ชอบเสียผิด อย่าประกอบกิจเป็นพาล

อย่าอวดหาญแก่เพื่อน

เข้าเถื่อนอย่าลืมพำร่า หน้าศึกอย่านอนใจ

ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน การเรือนตนเร่งคิด

อย่านั่งชิดผู้ใหญ่

อย่าไฝสูงให้พันศักดิ์

ที่รักอย่าดูถูก

ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง

สร้างกุศลอย่ารู้โรย

อย่าโดยคำคนพลอด เช่นเรือทอดทางถนน

เป็นคนอย่าทำใหญ่ ข้าคนไพร่อย่าไฟฟู

คบขุนนางอย่าโหด

โทษตนผิดรำพึง อย่าคะนึ่งถึงโทษท่าน

ใบความรู้ “สุภาษิตพระร่วง”

หวานพีชจักเอาผล เลี้ยงคนจักกินแรง
อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่
อย่าไฝตนให้เกิน
เดินทางอย่าเดินเปลี่ยว น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ ที่สู้มเสื่อจงประหยัด จงเร่งระมัดฟันไฟ
ตนเป็นไทยอย่าคบทาส
อย่าประมาทท่านผู้ดี
มีสินอย่าอวดมั่ง
ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ
ที่ขวากหนามอย่าเสียเกือก ทำร้ายเรือกไว้กันตน คนรักอย่าวางใจ
ที่มีภัยพึงหลีกเลี่ยง ปลีกตนไปโดยด่วน
ได้ส่วนอย่ามั่งมาก
อย่ามีปากว่าคน
รักตนกว่ารักทรัพย์
อย่าได้รับของเชิฐ เห็นงามตาอย่าปอง ของฝากท่านอย่ารับ
ที่ทับจงมีไฟ ที่ไปจงมีเพื่อน ทางแถวเถื่อนโคลคลา
ครูบาสอนอย่าโกรธ
โทษตนผิดพึงรู้
สู้เสียสินอย่าเสียศักดิ์
รักดีอย่าด่วนเคียด

ใบความรู้
“สุภาษิตพระร่วง”

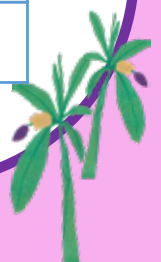
อย่าเบียดเสียดแก้มิตร
ที่ผิดช่วยเตือนตบ ที่ชอบช่วยยกยอ
อย่าขอของรักมิตร ชอบชิตมักจางจาก
พบศัตรูปากปราศรัย ความในอย่าไขเขา
อย่ามัวเมาเนื่องนิത്യ คึดตรงตริกทุกเมื่อ
ฟังฝันเผื่อต่อญาติ
รู้ที่ตลาดที่หาญ
คนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี
เมื่อพาที่จึงตบ
จงนบนอบผู้ใหญ่
ช่างไล่เล่นเสียงหลบ
สุวานชอบอย่าขบตบ
อย่ากอปรจิตริชยา
เจรจาตามคดี
อย่าปลุกฝีกกลางคลอง อย่าปองเรียนอาถรรพ์ พลันฉิบหายวายม้วย
อย่ายลเยี่ยงถั่วแตกมิติด จงยลเยี่ยงสัมฤทธิ์แตกมิเสีย ลูกเมียอย่าวางใจ
ภายในอย่านำออก ภายนอกอย่านำเข้า
อาสาเจ้าจนตัวตาย อาสานายจงพอแรง
ของแพงอย่ามักกิน

ใบความรู้
“สุภาษิตพระร่วง”

อย่ายินคำคนโลก
โอบอ้อมเอาใจคน
อย่ายลเหตุผลแต่ใกล้
ท่านให้อาษาหมายโทษ คนโหดให้เอ็นดู
ยอครูยอต่อหน้า ยอข้าเมื่อแล้วกิจ ยอมิตรเมื่อลับหลัง ลูกเมียยังอย่าสรรเสริญ เยียวสะเทินจะอดสู
อย่าชังครูชังมิตร
ผิดอย่าเอาเอาแต่ชอบ
นอบตนต่อผู้เฒ่า
เข้าออกอย่าวางใจ ระวังระไวหน้าหลัง เยียวผู้ซึ่งจะคอยโทษ
อย่ากริ้วโกรธเนื่องนิตย์ ผิวผิดปลิดไปร้าง
ช่างตนไว้อาวุธ เครื่องสรรพยุทธอย่าวางจิต
คิดทุกซึ่ในสงสาร
อย่าทำการที่ผิด คิดชวนชวายที่ชอบ
โต้ตอบอย่าเสียคำ
คนข่อยาร่วมรัก
พรรคพวกพึงทำนุก ปลุกเอาแรงทั่วตน ยลเยี่ยงไถ่นกกระทา พาลูกหลานมากิน
ระบือระบิลอย่าฟังคำ
การจะทำอย่าด่วนได้
อย่าใช้คนบังบด ทดแทนคุณท่านเมื่อยาก ฝากของรักจงพอใจ

ใบความรู้
“สุภาษิตพระร่วง”

เฝ้าท้าวไทอย่าทะนง
รักดีจงอย่าเกียจ
เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจใสสุทธิ์
อย่าชุดคนด้วยปาก อย่าถากคนด้วยตา อย่าพาดด้วยหู
อย่าเลียนครูเตือนดำ
อย่าริกล่าวคำคด
คนทรยศอย่าเชื่อ
อย่าแผ่เผื่อความผิด
อย่าผูกมิตรคนจร
ท่านสอนอย่าสอนตอบ
ความชอบจำใส่ใจ
ระวังระไวที่ไปมา
เมตตาตอบต่อมิตร
คิดแล้วจึงเจรจา อย่างินทาผู้อื่น อย่าตื่นยกยอดน
คนจนอย่าดูถูก ปลูกไมตรีทั่วชน
ตระกูลตนจงค้ำับ
อย่าจับลิ้นแก่คน
ท่านรักตนจงรักตอบ ท่านนอบตนจงนอบแทน
ความเหนให้ประหยัด

ใบความรู้ “สุภาษิตพระร่วง”

เผ่ากระษัตริย์เพลิงงู อย่าดูถูกว่าน้อย
หิ่งห้อยอย่าแข่งไฟ
อย่าปองภัยต่อท้าว อย่ามักห้าวพลันแตก อย่าเข้าแบกงาข้าง อย่าออกก้างขุนนาง
ปางมีชอบท่านช่วย ปางป่วยท่านชิงชัง
ผิจะบังบังจงลับ ผิจะจับจับจงมัน ผิจะคั่นคั่นจงตาย ผิจะหมายหมายจงแท้ ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง
อย่ารักห่างกว่าชิด
คิดข้างหน้าอย่าเบา
อย่าถือเอาตีนกว่าลิก เมื่อเข้าศึกระวังตน
เป็นคนเรียนความรู้ จงยิงผู้ผู้มีศักดิ์
อย่ามักง่ายมีดี
อย่าตึงให้แก่กา
อย่าตีปลาหน้าไซ
อย่าใจเบาจงหนัก
อย่าตีสุนัขห้ามเห่า
ข้าแก่ร้ายอดเอา
อย่ารักเหากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ อย่ารักล้ากว่าเรือ อย่ารักเดือนกว่าตะวัน สบสิ่งสรรพโอวาท ผู้เป็นปราชญ์พึงสดับ ตรับตริตรงปฏิบัติ โดยอรรถอันถ่องถ้วน แถลงเลศเหตุเลือกถ้วน เลิศอ้างทางธรรม แลนา

สุภาษิตพระร่วง

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๕๗ - ๖๒

ใบงาน “การเล่นคำ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาข้อความจากเรื่องสุภาพิตพระร่วง ที่มีความโดดเด่นในการเล่นคำ
เขียนข้อความที่เลือกและขีดเส้นใต้ให้เห็นการเล่นคำ

๑. ข้อความที่ ๑

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒. ข้อความที่ ๒

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๓. ข้อความที่ ๓

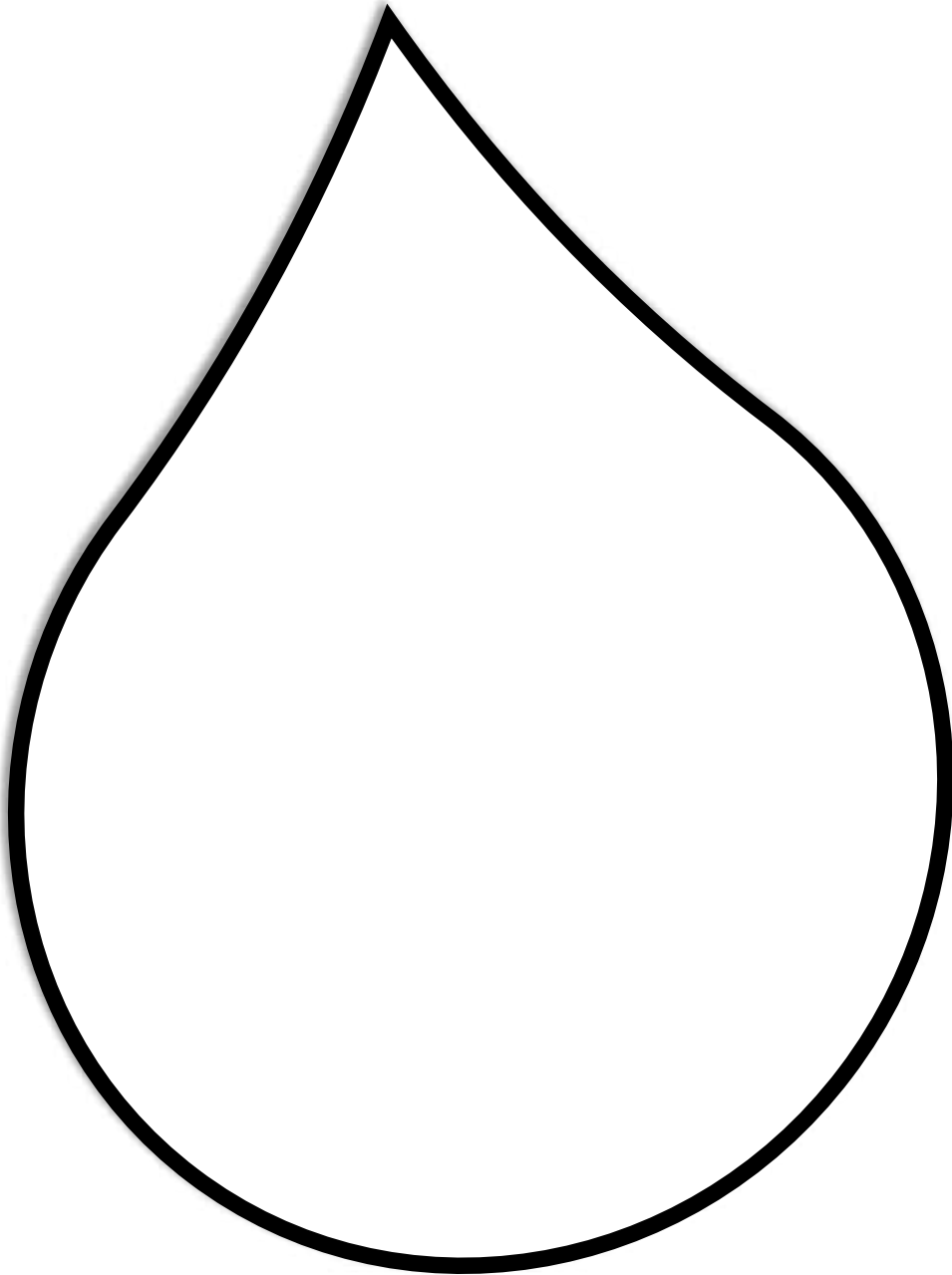
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงาน
“ต้นไม้แห่งความดี”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำปณิธานการทำความดีในชีวิตคนละ ๑ ข้อ ลงในกระดาศาารูปใบไม้

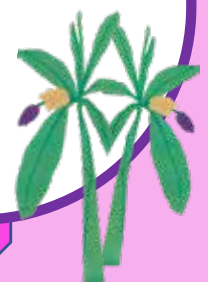

ใบความรู้ “การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต”

การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีข้อควรระวังทั้งในเรื่องการให้ข้อมูลและการใช้ภาษาเพราะผู้รับสารไม่มีโอกาสถาม ถ้าผู้ให้ข้อมูลเขียนได้กระจ่างชัดเจนมากเท่าใดก็ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้รวดเร็ว และเกิดประโยชน์หรือปฏิบัติได้เร็ว ผู้ส่งสารต้องตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องมากที่สุด การพูดคุยในห้องคุยอิเล็กทรอนิกส์ ต้องระวังไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นส่วนตัวมากเกินไป เพราะผู้อื่นสามารถได้ข้อมูลนั้นไป อาจทำให้เกิดอันตราย ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงได้ เรื่องภาษาต้องใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยเฉพาะการสะกดการันต์ เพราะถ้อยคำและภาษาเหล่านี้จะปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ ผู้รับสารจะเห็นภาพตัวอักษร ถ้าผู้ส่งสารใช้คำที่สะกดไม่ถูกต้อง หรือใช้ภาษาผิด ๆ ผู้รับสารก็อาจจดจำไปใช้ผิดต่อไปได้ นอกจากนั้น ผู้ส่งสารควรใช้ถ้อยคำสุภาพ หลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบ เพราะจะทำให้ผู้รับสารขาดความนับถือ และดูถูกว่าผู้ส่งสารเป็นคนไม่สุภาพไม่น่าคบก็เป็นได้

ใบความรู้ “อินเทอร์เน็ต” (ต่อ)

คำต่อไปนี้ในอินเทอร์เน็ตมักเขียนตามเสียงพูด ควรเขียนให้ถูกต้องตามอักขรวิธี

คำว่า	เค้า	ต้องเขียนว่า	เขา
คำว่า	ซึ้น, ดิซึ้น	ต้องเขียนว่า	ฉึ้น, ดิฉึ้น
คำว่า	นึ่ง	ต้องเขียนว่า	หนึ่ง
คำว่า	มัย	ต้องเขียนว่า	ไหม
คำว่า	รี	ต้องเขียนว่า	หรือ
คำว่า	ซัก	ต้องเขียนว่า	สัก
คำว่า	เนี่ย	ต้องเขียนว่า	นี่นะ
คำว่า	ชะ	ต้องเขียนว่า	เสีย

จากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วิวิธภาษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๖๕

ใบงาน
“การเขียนสื่อสารบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์
(อินเทอร์เน็ต)”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิด “การเขียนสื่อสารบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต)”

ใบความรู้ “การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต”

เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันทำให้นักเรียนสามารถสื่อสารกันด้วยเสียงพูดแบบเดียวกับที่พูดกันผ่านเครื่องโทรศัพท์ กระทั่งสามารถเห็นภาพคู่สนทนาขณะกำลังพูดคุยกันได้ หากเครื่องคอมพิวเตอร์ของทั้งสองฝ่ายมีอุปกรณ์ถ่ายภาพติดตั้งอยู่ด้วย

นักเรียนควรใช้เครื่องมือสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยการใช้ภาษาในการสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าวอย่างเหมาะสม

การใช้ภาษาในการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม

ภาษาที่นักเรียนใช้ในการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นภาษาที่รวบรัดนักเรียนควรเขียนด้วยภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะ สุภาพ และสะกดถูกต้อง ดังนี้

๑. เหมาะกับกาลเทศะ

กาละ ก็คือ กาล หมายถึง เวลา หรือ โอกาส เทศะ ก็คือ สถานที่ หมายถึง หน่วยงาน หรือ บุคคล กลุ่มบุคคล หากเขียนถึงเพื่อนสนิท นักเรียนอาจใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการได้ เขียนถึงผู้ใหญ่ เช่น ญาติผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ครู ก็อาจใช้ภาษากึ่งทางการ แต่หากเขียนเพื่อกิจธุระ เช่น เขียนจดหมายลาจิจ ลาป่วย หรือขออนุญาตต่างๆ ถึงโรงเรียน หรือขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่างๆ ควรใช้ภาษาที่เป็นทางการ ภาษาที่ไม่เป็นทางการ ในที่นี้รวมถึงภาษาที่นักเรียนใช้ในความหมายที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม ไม่ควรใช้เมื่อเขียนเป็นทางการหรือกึ่งทางการ เช่น ชิว เจ็บ โห้ยยย รวมทั้งคำย่อภาษาอังกฤษ ที่ไม่ใช่คำย่อมาตรฐานสากลหรือไม่ได้ใช้กันทั่วไป แต่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม เช่น U (เฮอ) CU (แล้วเจอกันนะ) THX (ขอบคุณ) IC (ฉันท้เข้าใจแล้วละ)

นักเรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์เครื่องหมายหรือภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่เขียนหรือในการเล่าเรื่องได้ง่าย เช่น เครื่องหมายโคลอนกับวงเล็บปิด :) หรือภาพหน้ายิ้ม ที่ใช้แทนอารมณ์สุข เครื่องหมายโคลอนกับวงเล็บเปิด : (หรือภาพหน้าเศร้า ที่ใช้แทนอารมณ์เศร้า แต่เครื่องหมายหรือภาพสัญลักษณ์เหล่านี้ ไม่ควรใช้เมื่อนักเรียนเขียนจดหมาย หรือบันทึกที่เป็นทางการ หรือกึ่งทางการในอินเทอร์เน็ต สุภาพไม่ว่านักเรียนจะเขียนถึงใคร เพื่อวัตถุประสงค์ใด ควรใช้ภาษาที่สุภาพเสมอ

๒. สะกดคำถูกต้อง

ในการเขียน หมายถึง การสะกดคำถูกต้อง ในการพูด หมายถึง การออกเสียงถูกต้อง โดยประโยชน์ของการใช้ภาษาที่ถูกต้องมีหลายประการ ดังนี้

๑. ทำให้ผู้รับสารได้เห็นหรือได้ยินตัวอย่างที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เขียนหรือออกเสียงได้ถูกต้องตามไปด้วย

๒. ทำให้ผู้ที่มีความรู้ทางภาษาดีไม่มองเราเป็นผู้ไม่รู้ภาษา หรือละเลยไม่ใส่ใจในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง การใช้ภาษาได้ถูกต้องทำให้ผู้รับสารเกิดความนับถือและสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่กัน

๓. การสื่อสารสาธารณะโดยเฉพาะในอินเทอร์เน็ตที่มีผู้อ่านหรือผู้รับสารจำนวนมาก หากไม่ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามที่ตกลงกันเป็นมาตรฐานกลาง อาจทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้

ใบความรู้ ข้อความจดหมายสำหรับอ่าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาองค์ประกอบของเนื้อหาจดหมายและการจำหน้าซองจดหมาย พร้อมระบุข้อมูลให้ถูกต้อง

- ส่วนเนื้อหาจดหมาย

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ส่วนนี้คือ

ใบงาน
การพิจารณาองค์ประกอบของการเขียนจดหมาย

- การจำหน้าของ

Diagram illustrating the components of a letter:

- On the left, there are three horizontal dashed lines representing the address, with a callout box containing the text "ส่วนนี้คือ" (This part is) and a dotted line for a label.
- On the right, there is a yellow rectangular box representing the envelope, with a callout box containing the text "ส่วนนี้คือ" (This part is) and a dotted line for a label.
- At the bottom center, there are three horizontal dashed lines representing the body of the letter, with a callout box containing the text "ส่วนนี้คือ" (This part is) and a dotted line for a label.

ใบความรู้ “การเขียนจดหมาย”

การเขียนจดหมาย

การเขียนจดหมายเป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างบุคคล โดยใช้ตัวหนังสือหรือข้อความแทนการพูดจา ดังนั้นสารในจดหมายจึงต้องเป็นข้อความที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง บอกความประสงค์ของผู้ส่งสารได้สมบูรณ์ตาม ต้องการ ทั้งนี้เพราะผู้รับจดหมายไม่มีโอกาสซักถามขณะที่ได้รับสารถ้าเขียนไม่ชัดเจนจะทำให้เกิดความเข้าใจ คลาดเคลื่อน ฉะนั้นผู้เขียนจดหมายจึงควรใช้ภาษาที่ถูกต้อง สละสลวยเหมาะกับระดับบุคคล และกาลเทศะ ต้องมีมารยาทในการเขียน

ประเภทของจดหมายที่จะเขียนติดต่อกันส่วนมากได้แก่ จดหมายส่วนตัวและจดหมายกิจธุระ

จดหมายส่วนตัว เป็นจดหมายที่เขียนถึงผู้ที่เรารู้จักมักคุ้นเพื่อส่งข่าวคราว เล่าเรื่อง ใต้ถามทุกข์สุข แสดงความรัก ความระลึกถึงกัน ความห่วงใย หรือขอความช่วยเหลือกันในระหว่างญาติ มิตร พ่อแม่ ครู ภาษาที่ใช้เป็นภาษาระดับกันเอง หรือที่เรียกว่า ภาษาปาก แต่ต้องเหมาะสมกับระดับฐานะของบุคคล

จดหมายกิจธุระ เป็นจดหมายระหว่างบุคคลที่ติดต่อสื่อสารกันด้วยกิจธุระ เช่น การติดต่อสอบถาม การบอกขายหรือแจ้งรายการสินค้า การเตือน การทวงถาม การแจ้งข่าวสาร หากเป็นจดหมายกิจธุระที่ติดต่อสื่อสารระหว่างบริษัท ห้างร้าน องค์กรต่าง ๆ เรียกว่า จดหมายธุรกิจ ใช้ภาษาระดับทางการ

มารยาทในการเขียนจดหมายกิจธุระ

การเขียนจดหมายเป็นการสื่อสารวิธีหนึ่งที่คุณเขียนจำเป็นต้องคำนึงถึงมารยาทในการเขียนเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการและให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพโดยมีหลักการเขียน ดังนี้

๑. ต้องใช้คำขึ้นต้น ลงท้ายจดหมายให้เหมาะสมกับระดับบุคคล
๒. มีความสะอาด
๓. เลือกใช้กระดาษและซองที่เหมาะสม
๔. ถ้าเป็นการเขียนด้วยมือ ต้องให้อ่านง่ายชัดเจน ใช้ปากกาไม่ควรใช้ดินสอ
๕. ผนึกตราไปรษณีย์ให้ครบถ้วนตามอัตราค่าไปรษณียากร
๖. ไม่สอดสิ่งของมีค่าอื่นใดลงในซองจดหมาย
๗. จ่าหน้าซองจดหมาย และระบุรหัสไปรษณีย์ให้ถูกต้อง ครบถ้วน
๘. ไม่ใช้ซองหรือกระดาษตราครุฑมาเขียนจดหมายส่วนตัว
๙. ไม่นำตราไปรษณียากรที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำอีก
๑๐. ใช้ภาษาที่สุภาพเหมาะสมกับผู้รับ และใช้ถ้อยคำที่กระชับ

คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้
สุภาชิตพระร่วง

๑. สุภาชิต สำนวน และ คำพังเพย มีลักษณะของความหมายและการนำไปใช้ต่างกันอย่างไร

ตอบ

.....

.....

๒. ลักษณะคำประพันธ์ของเรื่องสุภาชิตพระร่วงคืออะไร และมีความสำคัญอย่างไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

๓. คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ที่สำคัญของเรื่องสุภาชิตพระร่วงคืออะไร

ตอบ

.....

.....

๔. ปัจจุบันมีการใช้คำสุภาชิตในชีวิตประจำวันอย่างไร

ตอบ

.....

.....

๕. นักเรียนได้รับคุณค่าทางด้านสังคมจากเรื่องสุภาชิตพระร่วงอย่างไร

ตอบ

.....

.....

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษาโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
นายสมเกียรติ ชอบผล	ประจำสำนักพระราชวังพิเศษ ระดับ ๑๐
นางมณฑนา ศังฆะกฤษณ์	ข้าราชการบำนาญ

ที่ปรึกษา

นายอัมพร พิณะสา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายกวิทร์เกียรติ นนธ์พละ	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ข้าราชการบำนาญ
นายชัยพลภักดิ์ เสรีรักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองศาสตราจารย์ทีศนา แคมมณี	ราชบัณฑิต
นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางวิวัฒนาพร ระงับทุกข์	ที่ปรึกษาพิเศษ ศูนย์บริหารงานการพัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ
ศาสตราจารย์ชูกิจ ลิ้มปิจำนงค์	ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
นางศรินธร วิริยะสินธุ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนนานาชาติ เซนต์ แอนดรูวส์ กรุงเทพฯ
นางสาวรัตนา แสงบัวเดือน	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สร้อยสน สกลรักษ์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย สำเนียงงาม	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุษบา บัวสมบูรณ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรตี ปรีชาปัญญากุล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นายทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
นายสันติวัฒน์ จันทรีไธ	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
นางสุวิตรา เลิศวรรณวิทย์	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
นางสาวสุมิตรา คุณวัฒน์บัณฑิต	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
นางสาวดวงใจ บุญยะภาส	ผู้อำนวยการสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

คณะกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑. นายจิรววัฒน์ บุญครอง ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
๒. นายทศพล พูลพุด ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒
๓. นายอาชวีวิชญ์ อุ๋ข้าวอุ๋น้ำ ครู โรงเรียนมัธยมปรุณาวาส
สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
๔. นางสาวภัทราพร พันธุ์สิวกานต์ ครู โรงเรียนวัดทุ่งหินผุด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต ๑
๕. นางสาวศุภษร นิลนวล ครู โรงเรียนบูรพรัตน์วิทยาการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒
๖. นางสาวสุธิดา อันตู่ ครู โรงเรียนบ้านในดง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๒
๗. นายธีระพล พงษ์พิมาย ครู โรงเรียนบ้านบालะ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต ๒
๘. นางสาวศุภธินี แก้วรัยยศ ครู โรงเรียนอนุบาลวังม่วง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๒
๙. นายสัจจานนท์ ชุมवास ครู โรงเรียนวัดวังไทร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๓
๑๐. นายประจักษ์ น้อยเหน้อย ครู โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑
๑๑. นายศิริชัย ญาณปัญญา ครู โรงเรียนศึกษานารีวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑
๑๒. นายนิรรัตน์ อจลพล ครู โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒
๑๓. นางฉัตรชนกานต์ เปรมพัฒนพันธ์ ครู โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
๑๔. นางสาวสุชาดา สกุศลรุ่งโรจน์ ครู โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
๑๕. นางสาวพลอยชมพู มีบุญ ครู โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์
๑๖. นางสาวนิธินาถ สรรพอาสา ครู โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
๑๗. นางสาวธัญญ์นรี สระทอง ครู โรงเรียนบ้านแหลมรัง “ราษฎร์บำรุง”
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒
๑๘. นางสาวอัจฉิมา เผ่าจินดา ครู โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

๑๙. นายพงษ์พิชญ์ นิรุตตินานนท์	ครู โรงเรียนหนองโดนวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี
๒๐. นายธีรยุทธ มาณะจักร์	ครู โรงเรียนปทุมคงคา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
๒๑. นางสาววงศัณภัทร ศิริวิโรวัฒน์	นักวิชาการอิสระ
๒๒. นายอัคนิฤทธิ เปรมพัฒนพันธ์	ช่างเขียนอิสระ
๒๓. นางสาวดวงใจ บุญยะภาส	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๔. นางสาวพัชรา ตระกูลสิริพันธ์	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๕. นางสาวอมรลักษณ์ วัฒนาปิยมรมย์	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๖. นางสาวสุชาดา สุตาخم	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้ประสานงาน

นางสาวปาริชาติ ศรีจุลลา	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวนัฐติยา จงจิตร	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวธนพร นิยมพานิช	สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวศศิธร กล่อมจิตร	นิสิตฝึกสหกิจ
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยนเรศวร
นางสาวพงษ์นภา กลอยเดช	นิสิตฝึกสหกิจ
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยนเรศวร
นายบวร เหลื่อมไทย	นิสิตฝึกสหกิจ
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยนเรศวร

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางผาณิต ทวีศักดิ์	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวพรทิพย์ ดินดี	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวภัทรา ต่านวิวัฒน์	นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวอริฐาน คงช่วยสถิตย์	นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นายอภิศักดิ์ สิทธิเวช	นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวอัจฉราพร เทียงภักดิ์	นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาวปรมาพร เรืองเจริญ	พนักงานธุรการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
นางสาววศินี เขียวเขิน	นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

โครงการจัดทำสื่อ ๒๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

